Absolvent al Şcolii Militare de Ofiţeri Activi a M. I. în 1985, a fost repartizat la Centrul de Creştere şi Dresaj câini Sibiu, desfăşurându-şi activitatea în cadrul Compartimentului de Dresaj unde a parcurs toate treptele ierarhice de la ofiţer instructor la profesor.

Din 1992, odată cu transformarea Centrului în Şcoala Militară Pentru Instruirea Conductorilor Producerea Creşterea şi Dresajul Câinilor de Serviciu, a fost numit şef al Catedrei de Dresaj, nou constituită.

În toată această perioadă a dresat câini, a condus şi coordonat activitatea de dresaj la mai multe categorii de serviciu, respectiv: însoţire, urmărire, detectare explozivi, detectare stupefiante, descoperire cadavre umane îngropate, descoperire şi semnalare persoane surprinse sub dărâmături etc. Este autorul a mai multor cursuri de dresaj, mape cu exerciţii de dresaj practic, lecţii, teme de cercetare, fiind şi iniţiatorul cercetării în dresaj, organizator şi conducător al colectivului de cercetare ştiinţifică aplicată.

În prezent ocupă funcţia de locţiitor al comandantului şcolii pentru învăţământ coordonând întreaga activitate de învăţământ, dresaj, şi cercetare ştiinţifică.

A absolvit cursurile Facultăţii de Drept din cadrul Universităţii "Lucian Blaga" Sibiu, Secţia Ştiinţe Juridice, cu examen de licenţă şi lucrarea de stat "Urmele infracţiunii. Caracterizarea generală a urmelor de miros." Îşi continuă studiile urmând cursurile postuniversitare ale Academiei de Poliţie "Alexandru Ioan Cuza", Secţia Criminalistică, cu tema "Caracterizarea generală a urmelor de miros ce prezintă interes operativ pentru poliţie şi pot fi prelucrate cu ajutorul câinelui de serviciu".

ISBN 973-97649-5-9

Ion ASAN

Dresajul câinelui utilitar

ION ASAN

Dresajul câinelui utilitar

Editura CONSTANT

CUPRINS:

Cuvânt înainte 7
Cuvântul autorului 15
Cadru noţional 17

Capitolul 1
Câinele, instincte şi comportament
1.1. Originea, domesticirea şi evoluţia câinelui 23
1.2. Instincte şi comportament 25
1.3. Orientarea câinelui în mediu cu ajutorul organelor de simţ 28

Capitolul 2
Anatomia şi fiziologia câinelui
2.1. Principalele aparate şi sisteme ale organismului câinelui 33
2.2. Exteriorul câinelui 36

Capitolul 3
Principalele rase de câini pretabile în munca utilitară
3.1. Câinele în serviciul omului 37
3.2. Clasificarea Federaţiei Chinologice Internaţionale a grupelor de rase canine pe categorii 40
3.3. Principalele rase de câini pretabile în munca utilitară 43

Capitolul 4
Bazele procesului de dresaj
4.1. Excitaţia şi inhibiţia, procese nervoase fundamentale ce stau la baza formării reflexelor 67
4.2. Reflexele şi rolul lor în dresajul câinelui 70
4.3. Tipuri de activitate nervoasă superioară la câine ... 72

4.4. Principiile procesului de dresaj 74
4.5. Metode de dresaj folosite pentru formarea deprinderilor 78

Capitolul 5

Principalele greşeli ce se comit pe timpul executării dresajului câinilor utilitari

5.1. Umanizarea câinelui 81
5.2. Aplicarea greşită a metodelor şi procedeelor de dresaj 82
5.3. Asocierile nedorite 83

Capitolul 6

Modalităţi practice de realizare a dresajului câinilor utilitari

6.1. Definiţia dresajului 85
6.2. Etapele dresajului 85
6.3. Părţile componente ale dresajului câinilor utilitari ... 86
6.3.1. Dresajul de disciplinizare 86
♦ Mersul alături de conductor 87
♦ Poziţia aşezat 90
♦ Poziţia culcat 92
♦ Poziţia în picioare 94
♦ Întoarcerile de mişcare 96
♦ Întoarcerile de pe loc 98
♦ Repausul câinelui la comandă 100
♦ Chemarea câinelui la conductor 102
♦ Lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor 104
♦ Aducerea unui obiect 106
♦ Lătratul la comandă 109
♦ Obişnuirea cu focurile de armă, explozii şi lumini pe timpul nopţii 111
♦ Refuzul hranei găsite în teren 113
♦ Refuzul hranei oferite de o persoană străină 114
♦ Trecerea peste obstacole 115

♦ Joaca cu câinele 119
♦ Poziţia de repaus absolut 122
♦ Trimiterea câinelui înainte 123
♦ Alergarea în ring 126
♦ Poziţia statică de prezentare la expoziţii canine ...127
♦ Deprinderea câinelui de a-şi face necesităţile într-un loc bine determinat 128
♦ Mersul târâş 130
♦ Deprinderea câinelui cu comanda de interdicţie "FUI" 132
♦ Deprinderea câinelui cu transportul în autovehicule, aeronave, nave, mijloace de transport în comun 134
♦ Deprinderea câinelui cu intrarea în clădiri, locuri întunecoase, alte spaţii 137
♦ Deprinderea câinelui cu apa şi înotul 138
6.3.2. Dresajul de specializare 140
▮ Apărarea conductorului 141
▮ Paza unui obiect 144
▮ Paza curţii 145
▮ Paza locuinţei (apartamentului) 148
▮ Paza obiectivelor 152
▮ Scotocirea terenului 156
▮ Obişnuirea câinelui de a conduce persoane cu handicap fizic, nevăzători, copii minori pe trasee fixe 160
▮ Aşteptarea stăpânului într-un punct fix 165
▮ Deprinderea câinelui să efectueze anumite servicii 168
▮ Obişnuirea câinelui să însoţească pe timpul deplasărilor pe jos persoane cu uşor handicap fizic sau de vedere 173

Motto:
Câinele are toate calităţile omului
şi nici unul din defectele acestuia.

CUVÂNT ÎNAINTE

Asociaţia Nevăzătorilor din România apreciază preocupările autorului privind informarea opiniei publice româneşti despre posibilităţile deosebite ale celui mai bun prieten al omului dintre animale, câinele.

Pentru nevăzători, câinele ghid este un real sprijin în viaţa cotidiană, astfel nevăzătorii se pot deplasa în locuri cunoscute fără grija că vor lovi obstacole sau cădea în gropi.

Din păcate, în România, câinele ghid pentru nevăzători nu s-a impus ca mijloc compensatoriu până în prezent, datorită lipsurilor materiale ale românilor, cunoscându-se faptul că acest prieten al omului trebuie să beneficieze de hrană adecvată, asistenţă medicală şi de un spaţiu de locuit confortabil.

Avem convingerea că preocupările în domeniu ale autorului vor fi recepţionate la justa valoare, atât de nevăzători, cât şi de opinia publică, care va înţelege mai bine că omul fără vedere condus de câine să fie respectat şi, eventual, ajutat.

PREŞEDINTELE ASOCIAŢIEI
NEVĂZĂTORILOR DIN ROMÂNIA,
TEODOR LEPĂDATU

De mic copil, am purtat în suflet o afecţiune deosebită pentru câine, ajungând ca, la maturitate, prin vicisitudinile pe care le-am întâlnit, cât şi prin posibilitatea de a avea lângă mine acest animal, să fac pentru el o pasiune. Am ajuns astfel să îi cunosc îndeaproape secretele creşterii, educării sale, ataşamentul şi, uneori, sacrificiul pe care este în stare să îl dovedească.

Pe tot acest parcurs, am consultat aproape toate lucrările de specialitate ca şi de beletristică, astfel încât, lecturând astăzi lucrarea d-lui Ion Asan, pot afirma cu credinţă că nu exagerez cu nimic că această lucrare reprezintă o tratare exhaustivă a acestui subiect atât de drag multor oameni, CÂINELE.

Întâlnim în cărţi sau urmărim în filme întâmplări în cadrul cărora câinele îşi dezvăluie calităţi deosebite. Întâlnim în viaţă numeroase situaţii în care câini obişnuiţi, uneori fără a purta amprenta unei rase anume, fac dovada unor calităţi ce îi pun pe oameni să răspundă la întrebarea "Cine-i om şi cine-i câine?". La astfel de situaţii, se ajunge în foarte multe cazuri prin realizarea unei legături strânse, de multe ori prin activităţi de dresaj, între oameni şi apropiaţii lor slujitori, câinii.

Desigur, fiecare din posesorii unui câine ar dori ca acesta să realizeze lucruri deosebite. Puţini dintre ei înţeleg însă că un astfel de deziderat poate fi atins doar prin cunoaşterea îndeaproape a calităţilor şi comportamentului câinelui. În rezolvarea acestei probleme, în ajutorul celor iubitori de a cunoaşte acest credincios animal, vine lucrarea de faţă, în cadrul căreia, plecând de la originea şi evoluţia acestui animal, se ajunge la dezvăluirea celor mai intime părţi ale procesului de dresaj. Se oferă posibilitatea, atât de a forma un câine pentru paza locuinţei, de agrement, cât şi de a avea un sprijin în activitatea persoanelor handicapate fizic; de nepreţuit este ajutorul câinelui nu numai omului de rând, cât şi

activităţii de pază, urmărire, descoperirea unor obiecte ascunse, activităţi specifice unor organe de specialitate. Fac această susţinere ca unul care am fost beneficiarul direct al ajutorului pe care acest nepreţuit animal mi l-a dat în elucidarea unor cazuri deosebite legate de descoperirea unor infractori, a unor cadavre îngropate în cele mai originale locuri, a unor urme de exploziv.

Valoarea lucrării este cu atât mai mare cu cât ea provine din partea unei persoane care, pe lângă dragostea nativă ce o poartă pentru acest animal, a lucrat zeci de ani în cadrul unei instituţii care are ca obiect de activitate producerea, creşterea şi dresajul câinilor. Întreaga experienţă acumulată a fost pusă, în mod migălos şi bine gândit, pe hârtie, reţinându-se nu numai modul în care se poate ajunge la rezultate pozitive în dresajul acestui animal, cât şi modul în care poţi avea eşecuri, urmare unor greşeli în conduita educativă a câinelui. Cum însă experienţa provine din însăşi munca pe care o realizezi, s-ar putea crede că această carte nu este decât o materializare a unei activităţi cu specific corespunzător. Doresc să infirm o astfel de concluzie prin susţinerea, pe care nimeni din cei ce îl cunosc nu o poate infirma, că autorul a fost şi este, în primul rând, un profesionist de o înaltă ţinută, ceea ce imprimă lucrării o valoare deosebită.

Şi pentru că creatorul ei este o persoană care a pus întotdeauna faptele înaintea vorbelor, fie-mi permis să asemăn această carte cu una de bucate, în care sunt create reţete din propria experienţă, ajustându-le după bunul său simţ care se dovedeşte a fi universal acceptat.

S-ar putea susţine că lipsa fotografiilor ar constitui un handicap. Acest lucru este super-fluu, dacă avem în vedere însăşi natura fotografiei care, reţinând un moment fix, nu poate reda un întreg proces dinamic ce caracterizează munca de dresaj. Cât priveşte frumuseţea unui exemplar canin ce s-ar putea afla într-o fotografie, daţi-mi voie să afirm: "Câinele meu este cel mai frumos".

Cu convingerea că fiecare din iubitorii câinelui va reţine cu

certitudine cel puţin un capitol din această carte, o recomand, prin atuurile pe care le are, atât celor care doresc să devină sau sunt apropiaţi unui asemenea animal, cât şi specialiştilor.

PRIM PROCUROR AL PARCHETULUI
DE PE LÂNGĂ TRIBUNALUL SIBIU
DAN DRAGOMIRESCU

Câinele revine în atenţia opiniei publice prin intermediul unei lucrări de elită, concepută şi realizată de un specialist în domeniu, unul dintre puţinii care a fost preocupat încă de la începutul carierei de acest domeniu complex, acela al pregătirii unor câini utili în munca de combatere a infracţionalităţii (şi fie vorba între noi, nu este puţin lucru să supraveghezi, să conduci sau să corectezi formarea unor animale care ar putea la un moment dat salva viaţa partenerului de muncă). Şi cum acest pas a fost făcut acum mai bine de zece ani, experienţa dobândită în acest context depăşind cu mult graniţa a câteva sute de pagini ale unei lucrări de specialitate, nu poate decât să fie salutată apariţia cărţii de faţă, oricum cea mai complexă de acest gen, care atinge, explică şi aprofundează toate problemele legate de dresajul câinilor utilitari de pază-apărare şi însoţire sau conducere persoane cu anumite deficienţe.

Au apărut în ultimul timp o serie de lucrări cu referire la acest subiect, dar nici una nu a reuşit să puncteze pas cu pas toate activităţile ce înglobează o pregătire performantă a câinilor. Motivul este evident dacă judecăm o clipă limpede lucrurile: nu există în ţară oameni mai bine pregătiţi în domeniu decât instructorii şcolii de dresaj din Sibiu, iar liderul lor, atât profesional cât şi ierarhic, este tocmai autorul, domnul Asan Ion, locţiitor al comandantului şcolii pentru învăţământ.

În sprijinul cuvintelor de apreciere la adresa sa nu pot sta decât rândurile acestei cărţi, spiritul în care este scrisă, elementele expuse cursiv, ce îmbină expresiile specifice acestui domeniu cu limbajul accesibil oricui (elementele pedagogice şi cele ştiinţifice nu au cum să lipsească având în vedere activitatea de bază a unităţii), fapt pentru care vă las pe dumneavoastră, elevii, să acordaţi nota profesorului (nu poate fi decât maximă, veţi vedea).

COMANDANTUL ŞCOLII MILITARE PENTRU INSTRUIREA CONDUCTORILOR, PRODUCEREA, CREŞTEREA ŞI DRESAJUL CÂINILOR DE SERVICIU SIBIU,
Lt. colonel ISAC GHEORGHE PUIU

Lucrarea de faţă s-a născut din dorinţa de a veni în sprijinul persoanelor cu handicap, nevăzători, al celor pentru care câinele reprezintă mai mult decât un prieten, reprezintă un sprijin real, un protector sigur şi devotat, oază de sinceritate şi corectitudine, al tuturor celor care îl percep ca pe un binefăcător pansament al rănilor oferite cu nonşalanţă de viaţa cotidiană.

Fundamentul conţinutului de idei structurate şi prezentate într-un limbaj simplu, direct şi accesibil este reprezentat de experienţa acumulată într-o şcoală de elită, al cărei profil de activitate îl constituie dresajul câinilor de serviciu, în care, de-a lungul anilor, am parcurs toate treptele ierarhice, de la executant până la organizator şi conducător al compartimentelor de dresaj şi cercetare în dresaj. Experienţa şi autoritatea exprimării unei idei de referinţă în dresaj este rezultatul colaborării cu mari instructori dresori, cu specialişti de clasă în medicină veterinară, cu psihologi şi sociologi şi, nu în ultimul rând, cu prieteni şi colegi deosebiţi.

Ghidul practic pentru dresajul câinilor utilitari vine în ajutorul profesioniştilor din instituţiile specializate în dresajul câinilor (cadre didactice, instructori dresori, conducători de grupe de dresaj etc.), dresori particulari autorizaţi, precum şi altor persoane care au calităţile psihico-fizice şi intelectuale necesare unui dresor. Lucrarea prezintă interes pentru iubitorii de câini, pentru toţi acei care cred în calităţile instinctuale ale câinelui şi, implicit, în posibilitatea modelării şi adaptării acestora la nevoile şi interesele proprii.

Doresc să adresez pe această cale sincere mulţumiri domnului ***TĂTĂRUCĂ SERGIU CĂLIN*** *pentru sprijinul acordat în structurarea şi finalizarea lucrării.*

AUTORUL

CADRU NOŢIONAL

Deţinerea unui câine utilitar înseamnă o mare responsabilitate, pe lângă latura materială, timp, înseamnă înţelegerea prezenţei acestuia ca o necesitate şi, implicit, fixarea unor relaţii de afecţiune limitată între stăpân şi animal pe principiile unei subordonări a animalului datorate nevoilor stăpânului. Trebuie făcută distincţie clară între câinele de curte, reproducătorul din canisă, câinele de companie, câinele de serviciu şi câinele utilitar. Fiecărei categorii de serviciu în parte îi sunt caracteristice anumite tipuri de relaţie stăpân-câine şi anumite limite de afectivitate, de sobrietate, de vocabular, doză de efort psihic şi fizic, mod de comportare generală a stăpânului, hrană, îngrijire etc.

În aceeaşi măsură, trebuie făcută distincţie clară între crescătorul de câini, omul pasionat de animale, deţinătorul din plăcere al câinilor şi dresorul ferm, sobru şi afectuos limitat în relaţia cu animalul.

Persoanele care doresc să aibe un câine utilitar în scopul satisfacerii unor servicii trebuie să se integreze între cele două categorii prezentate anterior, ca mod de comportare, ca mod de abordare a relaţiei cu câinele, pe cât posibil, aceeaşi notă de sobrietate şi afectivitate limitată trebuie să manifeste şi ceilalţi membri ai familiei stăpânului beneficiar. Acest mod de relaţie cu câinele limitează şi coordonează în mare măsură disponibilitatea câinelui de a se juca, de a se bucura, la nivelul recompensării lui de către dresor, apoi de către beneficiar pentru un exerciţiu, deprindere sau serviciu bine executate.

Dacă pragul afectivităţii, al vocabularului este depăşit de către stăpân sau beneficiar, atunci începe procesul de ştergere a re-

flexelor condiţionate deja formate, apoi, în scurt timp, se instalează refuzul câinelui de a mai executa comenzile.

Beneficiarul câinelui dresat de o altă persoană să execute un anumit serviciu va trebui să studieze cu atenţie modul de lucru, comenzile, intonaţia şi tipul de relaţie existente între dresor şi câine pentru a intra în rolul dresorului în perioada de timp destinată schimbării conductorului şi, mai ales, după aceea, când este singur cu animalul.

Durata perioadei de preluare a câinelui de către beneficiar de la dresor este determinată de nivelul de dresaj la care s-a ajuns, de tipul de sistem nervos al câinelui, de complexitatea serviciului pentru care a fost dresat câinele, de gradul de infirmitate (când este cazul), calităţile psiho-fizice şi intelectuale ale beneficiarului, de talentul şi profesionalismul dresorului şi, nu în ultimul rând, de condiţiile de loc, timp, precum şi momentul ales pentru schimbare.

Dresajul câinilor utilitari are la bază gradul de infirmitate sau handicap, posibilitatea obiectivă de comunicare prin comenzi sau semne cu animalul a beneficiarului, condiţiile şi locul unde domiciliază acesta, nevoile stringente care pot fi suplinite de câine, precum şi unele măsuri organizatorice stabilite de comun acord cu dresorul.

Când toate acestea sunt rezolvate, dresorul comunică persoanei care solicită un asemenea serviciu ce rasă de câine se pretează pentru acest gen de serviciu, vârsta, calităţile exemplarului (Ex.: pasionat să aporteze obiecte, agresiv, mobil, lent etc.). Beneficiarul va trebui să se documenteze foarte bine cu privire la cazarea câinelui, hrană, îngrijire, îmbăiere, posibilitatea deconectării câinelui prin plimbare, joacă, de asemenea, cu modul de comportare în relaţia cu animalul, limitele pe care trebuie să le păstreze etc.

Pe toată perioada de timp de până la începerea dresajului propriu-zis, beneficiarul va păstra legătura cu dresorul, fie personal, fie prin intermediar (părinţi , fraţi, prieteni etc.), astfel încât, introducerea câinelui în ambientul familial să fie lineară,

fără pedepse, fără mari toleranţe şi afecţiune pătimaşă.

Este recomandat ca la achiziţionarea câinelui, dresorul să fie prezent şi să înceapă organizat obişnuirea câinelui cu imobilul, cu locul destinat pentru cazare şi, mai important, cu satisfacerea necesităţilor fiziologice numai într-un singur loc, stabilit de gazdă.

De asemenea, este foarte important şi benefic pentru calitatea dresajului ca dresorul să facă acomodarea şi să realizeze ataşamentul său faţă de câine în aceeaşi perioadă în care beneficiarul face acelaşi lucru, din cel puţin două motive: în primul rând pentru că supraveghează, îndrumă şi verifică modul de comportare al beneficiarului cu câinele şi, totodată, pentru că scurtează perioada de timp de la achiziţionare până la specializarea câinelui prin dresaj.

În condiţiile în care beneficiarul şi-a cumpărat un căţel în creştere în vederea dresării lui pentru executarea unor servicii, este indicat să se păstreze o legătură permanentă cu dresorul astfel încât, în paralel cu creşterea şi îngrijirea să se execute progresiv exerciţii de predresaj care să aibe în vedere: obişnuirea căţelului cu excitanţii din mediul înconjurător (imobil, curte, stradă, parc, zgomote produse de mijloace de transport, mirosuri puternice etc.), o fază incipientă de disciplinizare (exerciţii executate de beneficiar sub supravegherea dresorului sau chiar de către dresor), crearea unei "personalităţi" proprii (prin agresivitate, exerciţii de aportare de obiecte, interdicţii uşoare) în funcţie de calificarea ulterioară a câinelui.

Atunci când beneficiarul este o persoană sănătoasă din punct de vedere fizic şi psihic, toate activităţile privind hrănirea, îngrijirea şi predresajul pot fi realizate de către acesta, după ce a consultat în primul rând pe specialistul dresor, căruia i-a comunicat scopul pentru care doreşte să folosească animalul, vârsta câinelui, condiţiile de cazare etc. Apoi, poate consulta şi alţi specialişti cu privire la hrănire, boli şi măsuri de prim ajutor, vaccinări, tratamente, înscrierea în asociaţii chinologice etc. Este indicat ca dresajul de calificare al câinilor utilitari să înceapă după

împlinirea vârstei de un an a câinelui.

Pentru clarificarea unor termeni folosiţi în lucrare, mă voi explica pe scurt cu privire la aceştia astfel:

♦*Conductorul* - este persoana care ţine câinele de lesă, care îl însoţeşte pe acesta. Această persoană poate fi: stăpânul câinelui când îl scoate la plimbare, poate fi beneficiarul serviciului, respectiv persoana infirmă sau handicapată atunci când este însoţită de câine, poate fi dresorul în perioada în care lucrează cu câinele, alte persoane.

♦ *Stăpânul câinelui* - persoana care are în proprietate animalul. Aceasta poate trece prin mai multe calităţi şi anume: dacă îşi dresează singur câinele este şi conductor şi beneficiar. De asemenea, proprietar al câinelui poate fi persoana, asociaţia sau societatea care donează, dăruieşte sau împrumută un câine unui beneficiar pentru satisfacerea unor nevoi personale.

♦ *Beneficiarul* - persoana care beneficiază de serviciile oferite de câine în urma dresajului acestuia.

♦ *Dresorul* - profesionistul, specialistul care are cunoştinţele, pregătirea şi calităţile necesare unui bun practician, analist şi pedagog, este persoana care realizează în concret dresajul, coordonează, îndrumă şi sprijină efectuarea predresajului căţelului, este sfătuitorul competent care asigură realizarea unui scop util şi umanitar.

♦ *Ajutorul de dresor* - persoana care are pregătirea, cunoştinţele şi calităţile necesare care o pot face aptă să execute anumite exerciţii, mişcări, în raport de specializarea câinelui şi indicaţiile dresorului. Trebuie avut în vedere faptul că ajutorul de dresor are un rol foarte important în procesul de dresaj prin aceea că, de modul în care reuşeşte să producă excitarea sistemului nervos al animalului, depinde rezultatul şi, implicit, calitatea dresajului. Ajutorul de dresor este persoana care agită câinele, care joacă rolul "infractorului", care oferă carne, care îl atacă pe conductor etc.

♦*Harnaşamentul* - este reprezentat, într-o accepţiune mai largă, ca fiind totalitatea pieselor, accesoriilor prin intermediul cărora este ţinut şi condus câinele, se realizează dresajul, precum şi cele folosite pentru executarea unui serviciu. Aceste accesorii sunt: zgarda (fixă sau de forţă), zgarda de forţă cu colţi, carabiniera, lesa scurtă de conducere, lesa lungă de conducere, hamul pentru câinii însoţitori, sfoara folosită pentru unele exerciţii, lanţ, botniţă, precum şi alte articole confecţionate special pentru anumite utilităţi şi servicii.

Capitolul 1
CÂINELE, INSTINCTE ŞI COMPORTAMENT

1.1. ORIGINEA, DOMESTICIREA ŞI EVOLUŢIA CÂINELUI

Cu privire la originea câinelui au fost avansate o serie de teorii.

Dintre canide, familie din care face parte şi câinele, cele mai apropiate rude ale sale sunt lupul, şacalul, hiena şi vulpea. Pe baza acestor asemănări, au fost emise ipotezele originii câinelui din lup, din vulpe, din câinele sălbatic, din hienă, din şacal şi teoria pluritãţii originii sale. Cea mai plauzibilă rămâne cea a descendenţei din lup. În sprijinul acestei afirmaţii vin dovezile paleontologice, precum şi compatibilităţile de ordin anatomic, fiziologic şi comportamental.

După E. Kolb, câinele a fost domesticit în urmă cu circa 10000 de ani, concomitent în mai multe regiuni ale globului.

Procesul de domesticire a provocat o reducere a taliei câinelui faţă de cea a lupului, l-a făcut mai sociabil, dar a fost nevoie de decenii de încrucişări selective pentru a obţine nenumăratele rase de câini existente astăzi.

Diversitatea mare de rase a pornit din antichitate prin selecţionarea câinilor pentru paza gospodăriilor, vânătoare şi război. Ulterior, au fost folosiţi pentru lupte în arenă sau agrement.

Selecţia intensivă a dezvoltat lătratul, indispensabil mijloc de comunicare şi preţios semnal de alarmă.

Urechile pandante, precum şi modificarea portului cozii au fost, fără îndoială, elaborate pentru a distinge câinii domestici de canidele sălbatice. Sinusurile frontale s-au lărgit, dar fără o ex-

plicaţie aparentă.

În sfârşit, după o tendinţă iniţială de miniaturizare, crescătorii şi-au îndreptat atenţia înspre producerea raselor gigantice.

Animal de haită, câinele avertizează ceilalţi membri ai grupului în caz de pericol. Pentru a se integra mai bine în societatea umană, şi-a pus în valoare mirosul şi auzul, excepţionale, pentru a semnala oamenilor prezenţa unui intrus, de exemplu.

Când creşterea vitelor a luat amploare, în urmă cu mii de ani, câinele poseda toate calităţile pentru a le apăra împotriva prădătorilor.

Câinele vâna în haită. De aceea, în prezent îi place să coopereze cu semenii săi - sau cu omul - pentru a localiza, hăitui, captura şi ucide victima - prada. De-a lungul timpului, evoluţia medodelor de vânătoare ale omului, a atribuit un rol din ce în ce mai important talentului natural al câinelui pentru a urmări şi aduce vânatul.

Toate canidele cotrobăiesc prin gunoaie când le este foame, dar câinele este, în mod special, expert în descoperirea hranei şi, fără îndoială, căutarea deşeurilor alimentare în jurul gospodăriilor umane este la originea domesticirii sale.

Aşezările umane exploatau intensiv zonele ecologice din împrejurimi unde populaţiile de animale sălbatice se reduceau progresiv. Vegetaţia sfârşea adeseori prin a se rarefia şi, în perioadele secetoase, vitele mureau. Aflându-se la capătul lanţului trofic, câinele a rezistat mai bine acestor condiţii decât alte animale.

După antropologi, omul este în mod spontan atras de puii de animale, resimţind nevoia hrănirii şi îngrijirii lor. Reacţia câinelui în acest sens este extrem de pozitivă, fiind un fenomen unic. Pentru că are comportamente sociale asemănătoare omului, câinele s-a adaptat rapid noilor condiţii, răspunzând confortului oferit de acesta aducând în schimb prietenie, destindere, siguranţă.

El şi-a dovedit afecţiunea stăpânilor săi probabil din antichitate, dar începând doar cu secolul XX s-a dezvoltat rolul

acestui animal pentru companie.

În zilele noastre, motivele ce îi determină pe oameni să crească un câine ar putea fi împărţite astfel: din dragoste pentru animale, pentru joaca copiilor, serviciu, pentru vânătoare sau din vanitate.

1.2. INSTINCTE ŞI COMPORTAMENT

Comportamentul câinelui are la bază, asemeni tuturor animalelor, o serie de instincte, de reflexe necondiţionate înnăscute.

Pentru a înţelege mai bine manifestările câinelui, trebuie să se ţină seama de instinctele care guvernează viaţa acestuia. Dintre cele mai importante, se pot aminti următoarele:

1.2.1. Instinctul sexual

Este unul din cele mai accentuate, apărând la ambele sexe odată cu atingerea maturităţii sexuale. Se manifestă la mascul prin atracţia irezistibilă de a-şi căuta partenera pentru împerechere odată cu perceperea mirosului femelei în călduri. Fiind deosebit de puternic, acest instinct deranjează destul de mult în dresaj, masculul fiind total distras de excitanţii de această natură.

Comportamentul femelei în călduri este, de asemenea, subordonat instinctului sexual, părăsindu-şi de multe ori teritoriul în căutarea unui mascul.

1.2.2. Instinctul matern

Începe să se manifeste înaintea fătării, femela stând liniştită într-un loc retras şi izolat. După fătare, comportamentul acesteia răspunde comenzilor interioare dictate de acest instinct: secţionează cu dinţii cordonul ombilical, rupe şi ingerează învelitorile fetale, linge puii până la completa lor uscare, păstrează curăţenia în cuib. De asemenea, devine mult mai agresivă faţă de orice ar putea pune în pericol viaţa puilor.

Datorită instinctului matern, deosebit de puternic, o femela

mamă care şi-a pierdut puii acceptă fără probleme căţeii unei alte femele, îi hrăneşte şi îi îngrijeşte conştiincios şi consecvent.

1.2.3. Instinctul de conservare

Este un instinct foarte puternic ce se manifestă prin mai multe forme comportamentale.

Instinctul de conservare îi dictează câinelui păstrarea distanţei de siguranţă faţă de orice excitant nou apărut, evitarea locurilor cu trafic intens, cu zgomote puternice, a zonelor abrupte etc.

Tot acest instinct, obligă câinele la disimularea mirosului propriu prin îngroparea fecalelor, a urinei, tăvălirea prin materiile fecale ale altor specii. Acest comportament are la bază pierderea urmei proprii în eventualitatea urmăririi sale de către un agresor, deprindere esenţială pentru supravieţuire în condiţii naturale de viaţă.

1.2.4. Instinctul social, de grup

Acest instinct rezultă dintr-un complex de reflexe necondiţionate, superior altora, având la bază modul de viaţă specific strămoşilor câinelui. Lupul, ca şi câinele, a fost şi este un animal de haită, obişnuit să trăiască în grupuri, în colectivităţi, ceea ce i-a permis mai uşor apărarea teritoriului, procurarea hranei, supravieţuirea în definitiv.

Câinele este mult mai curajos, mai combativ, se manifestă mult mai agresiv atunci când este în prezenţa altor câini cu care îşi împarte teritoriul.

Datorită acestui instinct, câinele respectă uşor modul de viaţă impus de stăpân, considerat "conducătorul haitei". Prin comportamentul ce derivă de aici, îl recunoaşte "liderul haitei" şi i se supune.

În condiţii naturale, lupul trăieşte în haită care este condusă de cel mai puternic dintre ei. Membrii haitei trebuie să se supună necondiţionat intereselor generale pentru a menţine unitatea grupului. Dacă în timpul luptei cu un adversar puternic unii

membri ai haitei sunt răniţi, ceilalţi vin în apărarea lui, punându-şi, de multe ori, viaţa în pericol.

Acest comportament avea o importanţă vitală. Dacă nu ar fi ataşat haitei şi s-ar îndepărta de ea, ar cădea uşor pradă duşmanilor.

Câinele se simte legat de stăpân şi pentru motivul că acesta îl hrăneşte. Despărţit de stăpân, câinele s-ar putea rătăci şi ar pierde siguranţa oferită de acesta.

Totodată, el nu recunoaşte concomitent doi stăpâni pentru că, instinctual, ştie că în haită există un singur individ în poziţie de lider. De aceea, membrii familiei stăpânului sunt trataţi frecvent cu indiferenţă sau chiar agresivitate, deşi câinele este răsfăţat de aceştia.

1.2.5. Instinctul de apărare al teritoriului

Acest instinct se manifestă prin comportamentul câinelui de a-şi marca teritoriul prin stimuli olfactivi, meniţi să pună în gardă orice intrus de faptul că a pătruns pe un teren deja ocupat. Este cunoscut deja comportamentul masculului de a urina la baza pomilor, pe tufe, grămezi de pietre etc. şi aceasta tocmai datorită instinctului moştenit de la lup care astfel îşi marca prezenţa, îi avertiza pe intruşi să păstreze distanţa faţă de ceea ce îi "aparţine". Reflexul masculilor de a-şi ridica membrul posterior în momentul urinării (la unele exemplare actuale inexistent din cauza atrofierii instinctului) provine de la strămoşii câinelui care încercau să fixeze "marcajele" olfactive cât mai sus pe suportul respectiv.

Câinele recunoaşte ca teritoriu propriu curtea, grădina, perimetrul în care îşi duce cel mai mult viaţa, pe care le apără instinctiv când se apropie presoane necunoscute.

1.2.6. Instinctul de orientare

Se face simţit cu ocazia căutării stăpânului şi se manifestă prin comportamentul câinelui de a porni pe un anumit drum când lipseşte ajutorul comenzilor acestuia.

Datorită instinctului de orientare, un câine îşi poate regăsi stăpânul sau se poate reîntoarce în perimetrul teritoriului său de la distanţe, uneori, uriaşe.

1.2.7. Instinctul de vânătoare şi de dobândire a hranei

Pe acest instinct se bazează comportamentul câinelui de a alerga după obiecte în mişcare (biciclete, căruţe, maşini etc.) şi de a lătra puternic. Câinii au un miros excepţional, un auz bun, dar un văz slab, sesizând de la distanţă doar mişcarea obiectelor, nu şi forma lor exactă.

Datorită acestui instinct, câinelui îi este trezit reflexul înăscut de a ataca obiectele sau persoanele aflate în mişcare. Se recomandă aşadar ca omul, aflat faţă în faţă cu un câine, să nu fugă de acesta.

Tot pe acest instinct se bazează şi plăcerea de a aporta obiecte aruncate în văzul lui.

1.3. ORIENTAREA CÂINELUI ÎN MEDIU CU AJUTORUL ORGANELOR DE SIMŢ

Orientarea în mediul înconjurător îi este asigurată câinelui de organele de simţ, cu care percepe senzaţiile din mediu şi pe baza cărora îşi completează informaţiile necesare supravieţuirii.

Simţurile câinelui sunt:

1.3.1. Mirosul

Strămoşii câinelui, datorită vieţii în pădure, unde vizibilitatea este redusă, aveau nevoie de o sursă de informare în privinţa posibililor inamici sau a vânatului care să fie eficace la distanţe mari. Substanţele odorante emanate de aceştia au fost foarte potrivite acestui scop.

Mirosul deosebit de fin al câinelui se datorează numărului mare de celule senzoriale din mucoasa olfactivă (150-300 milioane), de zeci de ori mai mare decât la om.

Câinii se cunosc reciproc, se disting prin prisma substanţelor

odorante secretate de diferite glande ale organismului. Când iau primul contact, câinii îşi ating iniţial boturile, apoi se miros în regiunea ingvinală şi anală. Masculii au obiceiul să se miroase în regiunea flancului şi a penisului, iar femelele în regiunea perianală.

Câinii au preferinţe olfactive destul de unitare, cele care pornesc de la glandele genitalo-anale, glandele pielii, urină, fecale, precum şi cele care provin de la corpuri de animale aflate în descompunere. Preferinţa câinelui pentru mirosurile neplăcute omului porneşte de la faptul că strămoşii lui, la fel ca lupul, hiena, şacalul, fac parte din consumatorii de hoituri. Consumul de cadavre, în mod obişnuit, nu are efecte asupra sănătăţii acestora datorită faptului că sucul gastric este foarte acid, inhibând dezvoltarea germenilor.

Glandele odorante ale animalelor sălbatice secretă o serie de substanţe (asemănătoare transpiraţiei) cu un miros neplăcut pentru om. Pentru câine în schimb aceste mirosuri sunt plăcute şi, din această cauză, linge porţiunile transpirate ale pielii omului, de exemplu.

Cu ajutorul mirosului său fin, câinele reperează uşor urma vânatului care, cu cât este mai proaspătă, cu atât este mai uşor găsită.

1.3.2. Auzul

Se situează pe locul doi în ierarhia acuităţii senzoriale şi este mai pronunţat la rasele de câini cu urechi drepte care au şi avantajul de a-şi putea orienta pavilionul spre direcţia de propagare a sunetelor.

Câinii au un auz de circa 3 ori mai performant decât al omului. Urechea câinelui percepe sunete care ating o frecvenţă de 50.000 Hz, comparativ cu omul care percepe doar 20.000 Hz, motiv pentru care fluierul cu ultrasunete este un element de bază în cadrul unui dresaj sofisticat, de performanţă.

Raza de percepere a sunetelor la câine este extrem de mare şi net superioară faţă de cea a omului, de cel puţin 4-6 ori. De

asemenea, câinele, spre deosebire de om, are capacitatea de a localiza precis sursa emiţătoare, orientându-se exact după aceasta.

Exprimările sonore sunt mai mult prezente la câinele de azi căruia îi place să latre, spre deosebire de strămoşii lui care, printr-un astfel de comportament, ar fi atras atenţia duşmanilor sau ar fi pus în gardă vânatul. Lupii urlă la lună deoarece în nopţile cu clar de lună există condiţii deosebit de prielnice pentru vânătoare, iar urletul le dă curaj şi favorizează agresivitatea.

La câini, exprimarea sonoră joacă un rol important în relaţiile dintre indivizi. Dacă un câine începe să latre, ceilalţi câini din preajmă încep şi ei să latre din spirit de solidaritate. Dacă un câine este pedepsit şi urlă din cauza durerii, ceilalţi încearcă să îl ajute, lătrând oarecum în semn de protest.

Cele mai importante cauze ale lătratului la câine sunt: plictiseala, avertizarea, agresivitatea, joaca, salutul, singurătatea, prezenţa partenerului sexual, frica etc.

1.3.3. Văzul

Are pentru câine o mai mică importanţă, fiind doar un mijloc complementar de verificare a senzaţiilor percepute în prealabil de alte simţuri de bază.

Comparativ cu omul, capacitatea vizuală a câinelui este mult inferioară, în retina câinelui existând de circa 6 ori mai puţine celule senzoriale decât în cea a omului.

În mod obişnuit, câinele vede perfect la o distanţă de 10 metri şi bine până la 25-30 metri. Dacă este însă chemat de la o distanţă mai mare, îşi foloseşte în sprijin cele două simţuri performante, mirosul şi auzul. Obiectele situate la o distanţă de peste 200 metri sunt distinse doar în mişcare, câinele putând uşor confunda un obiect mişcător cu un vânat oarecare, de exemplu.

Asupra capacităţii distingerii culorilor s-au emis două ipoteze. Prima afirmă că acest animal nu distinge culorile şi, deci, vede totul în alb-negru. Cealaltă susţine varianta distingerii slabe a culorilor de către câine.

1.3.4. Gustul

Este un simţ mai puţin evidenţiat, total diferit de al altor mamifere. Nu se poate vorbi de un simţ al gustului dezvoltat, atât timp cât câinele înghite cantităţi mari de alimente fără a le mesteca aproape deloc, celulele gustative fiind astfel rareori excitate.

Cu toate acestea, nu se poate afirma lipsa acestui simţ, având în vedere că, de multe ori, câinele consumă hrana în mod preferenţial, selectiv.

1.3.5. Pipăitul

Deşi câinele sesizează cea mai uşoară atingere a corpului său, se orientează în întuneric şi îl foloseşte la vânătoare, pipăitul este unul din cele mai slabe simţuri ale sale, comparativ cu felinele de exemplu, aflându-se la polul opus.

O sensibilitate mai pronunţată se înregistrează la nivelul mucoasei nazale, pe bot, unde se află numeroşi corpusculi tactili, precum şi la nivelul perniţelor.

Capitolul 2
ANATOMIA ŞI FIZIOLOGIA CÂINELUI

2.1. PRINCIPALELE APARATE ŞI SISTEME ALE ORGANISMULUI CÂINELUI

Pentru înţelegerea cât mai fidelă a organismului canin, se porneşte de la analiza sistematică a structurilor, în permanenţă corelate cu raporturile din complexul organismului viu.

2.1.1. Aparatul de susţinere şi mişcare

Este format din scheletul şi musculatura câinelui.

Scheletul câinelui

Reprezintă totalitatea oaselor din organism, componentele acestuia având rolul de a proteja organele cu structură fragilă, oferă suprafeţe de inserţie muşchilor şi ligamentelor, fiind totodată un important depozit de substanţe minerale al organismului.

Forma şi dimensiunile oaselor este diferită în funcţie de locul pe care îl ocupă în cadrul scheletului şi de funcţia acestora în organism, existând trei tipuri de oase: plate, lungi şi scurte.

Scheletul câinelui se sistematizează în trei grupe regionale: oasele capului, oasele trunchiului şi oasele membrelor.

Scheletul la câine cuprinde 279-282 oase (variabilitatea numărului este determinată de lungimea cozii care diferă de la o rasă la alta), având următoarea structură, în funcţie de repartizarea acestora pe regiuni corporale:

- *oasele craniene*, care includ oasele feţei, maxilarul superior şi inferior pe care sunt dispuşi cei 42 de dinţi;
- *oasele trunchiului*, care cuprind: coloana vertebrală (com-

pusă din 7 vertebre cervicale, 13 dorsale, 7 lombare, 3 sacrale şi 20-22 vertebre caudale), coastele (13 perechi) şi sternul;

- *oasele membrelor* sunt organizate în două complexe perechi:

* membrele anterioare cuprind 41 de oase care se termină cu 5 degete;

* membrele posterioare cuprind 39 de oase care se termină cu 4 degete.

Principalele zone sensibile ale scheletului câinelui sunt coloana vertebrală, sternul şi osul penian.

Musculatura câinelui

Muşchii sunt organe moi a căror însuşire principală este contractilitatea. Ei constituie componenta activă a aparatului de susţinere şi mişcare.

La câine, muşchii sunt puternici, îndeosebi la nivelul maxilarului, bazinului şi la nivelul trenului anterior, muşchii membrelor anterioare servind la susţinere şi amortizare, iar cei ai membrelor posterioare având rol de propulsie.

2.1.2. Aparatul digestiv

La câine, aparatul digestiv este relativ asemănător cu cel de la carnivore, cu unele mici particularităţi. Segmentele tubului digestiv sunt următoarele: cavitatea bucală, faringele, esofagul, stomacul, intestinul subţire şi intestinul gros, la care se adaugă glandele anexe cu rol în digestie (ficat, pancreas şi glandele salivare).

Ciclul digestiv la câine este următorul: odată ajuns bolul alimentar în stomac, rămâne aici circa 3-8 ore, după care trece în intestinul subţire o oră unde este descompus, apoi în cel gros unde rămâne 12 ore.

2.1.3. Aparatul respirator

Asigură schimbul de gaze dintre organism şi mediu.

Este format din cavităţile nazale, laringe, trahee, bronhii şi plămâni.

Frecvenţa respiraţiei, mică în repaus, se poate accelera foarte rapid în timpul efortului, uneori putând duce chiar la apariţia fenomenului de "gâfâială", în funcţie de căldura ambientală, de temperatura animalului sau de gradul său de excitare.

2.1.4. Aparatul circulator

Aparatul circulator este format din cord şi vasele de sânge (artere, vene şi capilare) plus cele limfatice, având rolul de a asigura circulaţia sângelui în organism, realizându-se hrănirea şi oxigenarea celulelor.

Contracţiile inimii au o frecvenţă cuprinsă între 70-120 pulsaţii/minut.

2.1.5. Aparatul urogenital

Acest aparat include două categorii de organe, urinare şi genitale.

Organele urinare sunt reprezentate de rinichi, în care se elaborează urina şi din căile care conduc urina la exterior: bazinet, uretere, vezica urinară şi uretră, rinichii fiind singura cale de eliminare a produselor metabolice lichide, deoarece câinele nu beneficiază de glande sudoripare funcţionale.

Aparatul genital mascul este format din două testicule situate în punga scrotală şi penis, care, la extremitatea anterioară, prezintă o porţiune osificată sub forma "osului penian".

Organele genitale femele sunt reprezentate de ovare, trompe uterine, uter, vagin, vestibul vaginal şi vulvă.

2.1.6. Sistemul nervos

Sistemul nervos este reprezentat de o serie de organe care, prin funcţiile lor, îndeplinesc rolul de coordonator al aparatelor şi sistemelor ce intră în alcătuirea organismului pe de o parte, iar pe de altă parte, stabilesc relaţii cu mediul înconjurător.

Sistemul nervos poate fi sistematizat în sistemul nervos central (format din două porţiuni, măduva spinării şi encefalul) şi sistemul nervos periferic (nervii).

2.2. EXTERIORUL CÂINELUI

Aprecierea exteriorului dă posibilitatea de a avea o imagine reală privind starea de sănătate, arată condiţia individului la un moment dat, ilustrează modul în care s-a desfăşurat creşterea şi dezvoltarea până la etapa respectivă. De asemenea, furnizează date pentru aprecierea conformaţiei, a tipurilor constituţionale, a stadiului lucrărilor de selecţie sau al procesului de aclimatizare şi acomodare.

Aprecierea aspectului exterior al câinelui are în vedere principalele segmente ale corpului: cap, trunchi şi membre.

La câine, aspectul exterior al capului şi gâtului are un rol important în aprecierea rasei pentru că respectivele segmente definesc un exemplar deosebit numai dacă sunt în armonie cu trunchiul şi membrele, mărimea capului, liniile acestuia, raportate la caracterul rasei, constituind criterii importante în acest sens.

Pe faţa anterioară a *capului* se găsesc regiunea frunţii, a nasului şi botului, cea laterală cuprinde regiunea urechilor, ochilor şi a obrajilor, iar la extremitatea liberă a capului întâlnim regiunea gurii, trufa şi buzele.

Trunchiul este segmentul următor al corpului, în aprecierea lui având în vedere regiunea superioară (ce cuprinde greabănul, spinarea, şalele şi crupa, extremitatea anterioară ce cuprinde regiunea pieptului, feţele laterale ce cuprind regiunea coastelor, a flancului, şoldurilor şi a iei, precum şi extremitatea posterioară ce cuprinde regiunea cozii, perianală şi ingvinală.

Membrele anterioare şi posterioare au un rol deosebit în aprecierea conformaţiei câinelui, a stării lui de sănătate, a încadrării lui în standardul rasei. Prin observarea atentă a regiunilor corporale de la acest nivel (spetei, umărului, braţului, antebraţului, genunchiului, fluierului şi labei - pentru membrele anterioare şi coapsei, gambei, jaretului, fluierului şi labei - pentru cele posterioare) este posibilă o încadrare precisă a individului respectiv pe scara ierarhică a exemplarelor supuse examinării.

Capitolul 3
PRINCIPALELE RASE DE CÂINI PRETABILE ÎN MUNCA UTILITARĂ

3.1. CÂINELE ÎN SERVICIUL OMULUI

De când trăieşte alături de om, câinele i-a adus nenumărate servicii. Angajat iniţial în vânătoare sau ca paznic, apoi pentru a supraveghea şi ghida turmele, câinele a devenit un companion indispensabil.

De când omul a descoperit aptitudinea lupului de a lătra, el a dezvoltat-o la câine graţie unei selecţii progresive. Câinilor descendenţi din acest nucleu le-a fost încredinţată paza locuinţelor. Mai târziu, marile civilizaţii, asiriană, mesopotamiană şi egipteană, au utilizat câinii pentru a-şi apăra stăpânii, dar şi pentru război.

În emisfera nordică, câinii au fost folosiţi pentru a tracta carele şi săniile. Din totdeauna, au luat parte la războaie şi la diverse misiuni militare.

În Evul mediu, monarhii europeni au continuat să trimită câinii pe câmpurile de luptă şi, în timpul Primului Război Mondial, anumite rase, ca şi Câinele de turmă de Flandra, au fost folosite pentru ducerea de mesaje şi pentru descoperirea soldaţilor răniţi.

Astăzi, câinii sunt dresaţi pentru conducerea nevăzătorilor, asistarea persoanelor handicapate, dar şi pentru detectarea stupefiantelor, explozivilor sau a produselor de contrabandă, participând, de asemenea, la operaţiuni de salvare.

Câinii de serviciu, ca ciobăneştii germani sau belgieni, briarzii

şi labradorii, au îndeplinit de-a lungul timpului rolul de a urmări fugari, a căuta explozivi sau droguri.

Celălalt mare rol al câinelui este acela al pazei vitelor. În urmă cu mii de ani, ciobanii care trăiau în regiuni situate între China şi Persia, au descoperit că pot apela la anumite rase pentru a-şi regrupa animalele fără să fie atacate de animalele prădătoare. Câinii ciobăneşti actuali provin din aceste nuclee.

În secolul trecut, majoritatea europenilor şi locuitorilor regiunilor polare foloseau câini pentru tractarea atelajelor. În Europa, s-a făcut apel mai ales la dogi pentru această sarcină. În America de Nord, câinii de tracţiune folosiţi au fost, în deosebi, Malamutul de Alaska, dar şi Huskyul, în ţările scandinave Spitzul, iar în Rusia Laika. În Europa continentală câini din rasa Rottweiler sau Schnauzer uriaş însoţeau transporturile cu produse alimentare (carne, butoaie de bere etc.). Dar, în ultimul timp, au rămas puţine zone europene în care să fie folosiţi câini pentru tracţiunea şaretelor, spre deosebire de regiunile din Asia Centrală, unde sunt încă utilizaţi.

A trecut mult timp de când câinele şi-a pus mirosul extrem de dezvoltat în slujba vânătorilor, dar omul a găsit foarte rapid alte domenii în care a exploatat această calitate. De exemplu, câinele este foarte folosit în căutarea trufelor (ciuperci ce cresc sub pământ, delicatese apreciate în Occident), fiind preferat porcului care se precipită în a le mânca.

Câinii militari sunt dresaţi pentru a repera armele, iar cei din vamă şi ai poliţiei de frontieră pentru a detecta stupefiante şi alte substanţe ilegale. Astfel, springerii şi cockerii, labradorii, ciobăneştii germani excelează în depistarea anumitor droguri.

În S.U.A., Brigada Ministerului Agriculturii, dotată cu câini din rasa Beagle, patrulează în aeroporturi în căutarea de produse alimentare introduse fraudulos.

În aeroporturile australiene, câinii controlează bagajele de mână ale trecătorilor, iar în Scandinavia, labradorii detectează mucegaiul de lemn din fabricile de cherestea.

Peste tot în lume, dar mai ales în Europa şi America de Nord, câinii participă la operaţiunile de salvare. În Franţa, câinii din rasa Terranova sunt campionii salvărilor marine, ciobăneştii germani şi cei belgieni sunt specializaţi în căutarea de victime surprinse de avalanşe sau dărâmături şi în salvările montane.

La sfârşitul Primului Război Mondial, guvernul german a luat măsuri pentru pregătirea de câini specializaţi în conducerea orbilor, ajutându-i astfel pe soldaţii care şi-au pierdut vederea în război. Entuziasmată de această iniţiativă, o americancă, doamna Harrison Eustis, a creat "Ochiul care vede", primul centru de dresaj câini pentru orbi. În 1930, un program similar a luat fiinţă în Marea Britanie şi, puţin după aceea, în S.U.A.

Mai de curând, surzii beneficiază şi ei de ajutorul câinilor dresaţi. Lansată în S.U.A. în anii '70, această formă de asistenţă s-a răspândit puţin câte puţin în întreaga lume.

În sfârşit, alte asociaţii dresează câinii pentru persoane cu handicap locomotor. Aceşti câini au un dublu rol. Funcţiunea lor mai evidentă este cea de a asista stăpânul din punct de vedere fizic, compensând simţurile sale defectuoase sau slăbite. Dar lucrătorii din asistenţa socială au subliniat că aceşti câini restabilesc de asemenea şi demnitatea persoanelor infirme. Participând la instruirea animalului, anumiţi handicapaţi şi-au găsit astfel un alt sens în viaţă.

Această descoperire a condus medicii şi psihologii înspre ideea introducerii câinilor în spitale, ospicii şi chiar în închisori, în anumite ţări, câini atent selecţionaţi fiind conduşi regulat în instituţii pentru persoane în vârstă sau bolnave.

Companion mut, dar compătimitor, câinele are misterioase virtuţi terapeutice.

3.2. CLASIFICAREA FEDERAŢIEI CHINOLOGICE INTERNAŢIONALE A GRUPELOR DE RASE CANINE PE CATEGORII

A. CATEGORIA *CÂINI CIOBĂNEŞTI, DE PAZĂ-APĂRARE ŞI UTILITARI*

Grupa 1: Câini ciobăneşti, cele mai reprezentative rase fiind:

- ♦ Ciobănesc german
- ♦ Ciobănesc belgian
- ♦ Ciobănesc de Brie - Briard
- ♦ Ciobănesc scoţian - Collie
- ♦ Bearded Collie
- ♦ Border Collie
- ♦ Ciobănesc englezesc - Bobtail
- ♦ Komondor
- ♦ Kuvasz
- ♦ Puli
- ♦ Ciobănesc de Berna
- ♦ Câinele de turmă (Bouvier) de Flandra
- ♦ Ciobănesc polonez
- ♦ Ciobănesc de Sarplanina
- ♦ Ciobănesc românesc mioritic
- ♦ Ciobănesc românesc carpatin

Grupa 2: Câini de pază-apărare şi utilitari, cei mai cunoscuţi fiind:

- ♦ Doberman
- ♦ Schnauzer uriaş
- ♦ Boxer
- ♦ Rottweiler
- ♦ Dog german
- ♦ Mastiff
- ♦ Mastino Neapolitano
- ♦ Bulldog englez
- ♦ Dog de Bordeaux

- ♦ Terranova
- ♦ Leonberger
- ♦ Hovawart
- ♦ Malamut de Alaska
- ♦ Husky Siberian
- ♦ Akita Inu
- ♦ Samoyede
- ♦ Saint Bernard

B. CATEGORIA *CÂINI DE VÂNĂTOARE*

Grupa 3: Terrieri, dintre ei, mai cunoscuţi fiind:

- ♦ Airedale Terrier
- ♦ Foxterrier
- ♦ Irish Terrier
- ♦ Welsh Terrier
- ♦ Scotish Terrier
- ♦ Terrier de vânătoare german
- ♦ Kerry Blue Terrier
- ♦ Bullterrier
- ♦ American Staffordshire Terrier

Grupa 4: Teckeli

- ♦ Teckel

Grupa 5: Gonitori sau copoi de vânat mare, mai cunoscuţi fiind:

- ♦ Câine de Saint-Hubert (Bloodhound)
- ♦ Copoi ardelenesc
- ♦ Copoi francez tricolor
- ♦ English Foxhound

Grupa 6: Copoi pentru vânat mărunt, cei mai cunoscuţi fiind:

- ♦ Basset hound
- ♦ Beagle

Grupa 7: Câini de vânătoare (în afara celor de rasă engleză), mai reprezentativi fiind:

- ♦ Brac german
- ♦ Brac de Munsterland

♦ Vijla maghiară

Grupa 8: Câini de vânătoare de rasă engleză, mai cunoscute fiind rasele:

♦ Pointer
♦ Setter irlandez
♦ Setter englez
♦ Setter Gordon
♦ Golden Retriever
♦ Labrador Retriever
♦ Cocker spaniel
♦ Springer spaniel

C. CATEGORIA *CÂINI DE COMPANIE*

Grupa 9: Câini de companie-agrement, cu exponenţii ei:

♦ Chow-Chow
♦ Spitz german
♦ Pinscher pitic
♦ Schnauzer pitic
♦ Bulldog francez
♦ Caniche (Pudel)
♦ Mops
♦ Papillion
♦ Cavalier King Charles Spaniel
♦ Peckinez
♦ Shih-Tzu
♦ Lhasa Apso
♦ Yorkshire Terrier
♦ Boston Terrier
♦ Bedlington Terrier
♦ Bichon Maltez
♦ Chihuahua
♦ Dalmaţian

D. CATEGORIA *OGARI*

Grupa 10: Ogari, cei mai cunoscuţi fiind:

♦ Ogar afgan
♦ Ogar rusesc (Barzoi)
♦ Ogar irlandez
♦ Ogar scoţian
♦ Deerhound
♦ Greyhound
♦ Whippet
♦ Saluki

3.3. PRINCIPALELE RASE DE CÂINI PRETABILE ÎN MUNCA UTILITARĂ

Prin utilizarea sa în aproape toate sectoarele de activitate ale omului, câinele s-a dovedit a fi un sprijin fizic şi moral de netăgăduit.

Nici munca utilitară nu a fost neglijată, semnale din întreaga lume indicând folosirea sa masivă în multe dintre domeniile de activitate ale unor instituţii sociale.

Sunt prezentate în continuare câteva din rasele de câini pretabile în munca utilitară.

▮ AIREDALE TERRIER (Planşa 1)

Ţară de origine: Marea Britanie.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Vânătoare de bursuci şi vidre.
Utilitate actuală: Câine de pază, câine poliţist.
Perioadă medie de viaţă: 13 ani.
Greutate: 20-23 kg.
Talie: 56-61 cm.
Culoare: Brun-gălbuie sau cafenie cu negru (sau cenuşiu închis) pe gât, spate, flancuri, faţa superioară a cozii.
Istoric: Supranumit gigantul terrierilor, acest câine cu multiple calităţi a fost creat în jurul anului 1850 în comitatul

Yorkshire, unde nişte muncitori, în dorinţa de a crea un câine de vidre care să şi intre după acestea în vizuinile acvatice de sub nivelul râului, au avut ideea încrucişării câinilor Rough black şi vechii terrieri englezi, astăzi dispăruţi, cu un câine de vidră (Otterhound). Numele lui provine de la cel al oraşului Aire de pe râul cu aceeaşi denumire (odinioară habitatul multor vidre) din comitatul susmenţionat, locul său de origine (primele nume utilizate însă au fost Waterside Terrier sau Bingley Terrier).

Ulterior, rasa s-a răspândit pe întreg mapamondul, fiind foarte apreciată în Europa, Canada şi S.U.A.

*Calităţi.*Cu toate că este mult prea mare pentru a corespunde ideii de terrier veritabil, aceea de a urmări un animal în refugiul său subteran, Airedale-terrierul reuneşte totuşi toate celelalte calităţi ale acestei grupe.

Este un câine de o eleganţă aparte, caracterizat ca plin de temperament, docil în dresaj, mobil, vigilent, cu o vitalitate deosebită. Este un câine cu reacţii rapide, curajos, combativ, dar echilibrat în acţiune, devenind însă un rival de temut dacă este provocat.

Câine de pază în adevăratul sens al cuvântului, nu ezită niciodată să se amestece într-o încăierare.

Iniţial folosit în vânătoare (vidre, jderi, vulpi, iepuri şi mistreţi, în Canada şi pentru urşi), devine odată cu trecerea timpului un excelent câine de pază, dar satisface pretenţiile oricărei specializări, fiind un câine multilateral, excelent în serviciu. Fidelitatea sa, curajul său au permis utilizarea sa şi ca şi câine poliţist (în Marea Britanie şi S.U.A.), santinelă sau curier. Poate fi folosit şi pentru conducerea persoanelor nevăzătoare.

AKITA INU (Planşa 1)

Ţară de origine: Japonia.
Vechime: Antichitate.
Prima utilizare: Lupte, vânătoare de animale mari, câine de pază şi apărare a familiei şi domeniului.
Utilitate actuală: Câine de pază.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 32-50 kg.
Talie: 60-69 cm.
Culoare: Monocolor (orice culoare) sau galben-maroniu cu picioare şi piept albe (nu mai mult de 1/3 din suprafaţa corpului). Standardul actual consideră defect masca neagră şi petele de culoare.

Istoric: Selecţionat de japonezi după propria imagine şi asemănare, Akita Inu a dobândit o forţă a voinţei interioare care îl făcea să atace şi să învingă ursul. Rămânând pentru americani *bear dog* (câinele urs), acest câine puternic provine din insula japoneză Hondschu. Este un câine de tip *spitz* înrudit cu Chow Chow. Pentru curajul şi orgoliul său, Akita Inu este simbolul samurailor. Noul standard a fost elaborat relativ recent, el rezultând din concurenţa între descendenţii proveniţi din încrucişări (cu Mastiff, Bullmastiff şi Tosa Inu) şi două linii de sânge locale, *Dewa* şi *Ichinosecki.*

Strămoşii săi erau dresaţi pentru multiplele lor calităţi într-un mod sever şi particular (se utiliza un limbaj numit *limbajul câinilor*). În timpul vânătorii colabora cu şoimul, care stârnea vânatul chiar de talie mare, precum ursul, apoi era atacat în forţă de câine.

A fost considerat amuletă şi protector al familiei, statueta sa aducea noroc nou-născutului şi îndepărta bolile, participa la ceremonii, purtând un harnaşament colorat, semn al rangului său în familia în care trăia.

Calităţi: Akita Inu este un câine nobil puternic dar nu greoi (aşa cum americanii l-au creat în paralel pe continentul lor). Este un câine cu un caracter puternic, el fiind incoruptibil, curajos, credincios şi devotat. În toate situaţiile îşi manifestă fidelitatea faţă de stăpân, însă acesta trebuie să aibă o personalitate puternică şi consecventă pentru a-l putea stăpâni şi coordona.

În momentul în care îşi are locul bine stabilit într-o familie, Akita Inu poate deveni un câine de pază a avutului şi persoanelor excepţional, redutabil în faţa intruşilor sau agresorilor de orice fel.

Pentru forţa sa este utilizat şi astăzi de japonezi la cursele de tracţiune de sănii pe zăpadă.

Akita "războinicul" merită tot respectul, mai ales pentru că se ţine de cuvânt. Akita este un exemplu.

▮ AMERICAN STAFFORDSHIRE TERRIER (Planşa 1)

Ţară de origine: S.U.A.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Lupte de câini.
Utilitate actuală: Câine de pază.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: max. 30kg.
Talie: 43-48 cm.
Culoare: Nuanţe maronii cu pete albe (fără să depăşească 80% din suprafaţa corpului).

Istoric: Strămoşii acestui câine american sunt de origine engleză, el provenind din rasele Bull Terrier şi Staffordshire Terrier.

A fost crescut în America pentru a participa la luptele cu alţi câini în ringuri special amenajate, acest "sport" fiind, până la interzicerea lui, foarte îndrăgit.

Calităţi: Prin selecţie, i-a fost imprimat un caracter dur, feroce pentru a-şi putea învinge în lupte rivalii. După ce câinii de luptă au fost interzişi, Amstafful a devenit un câine de pază curajos, foarte ataşat familiei. Însă, pentru această transformare, a fost necesar un interval de câteva generaţii canine.

Astăzi, majoritatea reprezentanţilor rasei sunt nişte câini ascultători, docili, însă periculoşi în preajma altor câini, iar prin dresaj, American Staffordshire Terrierul poate deveni un excelent câine de pază.

▮ BOXER (Planşa 1)

Ţară de origine: Germania.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Câine de luptă, câine de pază.
Utilitate actuală: Câine de serviciu, utilitar, de pază-apărare.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 25-30 kg.
Talie: 53-63 cm.
Culoare: Galben, arămiu, maroniu sau tigrat, mască neagră. Sunt admise petele albe (simetrice, maxim 1/3 din suprafaţa corpului).

Istoric: Se presupune că provine din dogii antici, tipul *Boxer* fiind cunoscut încă din Evul Mediu. Exemplarele vechi ale rasei au fost încrucişate cu Bulldogul englez, mastifful şi Dogul de Brabant (numit şi Box).

La sfârşitul secolului XIX, crescătorii germani au conturat, consolidat şi omologat tipul modern al Boxerului pentru a fi folosit ca şi câine de luptă.

Calităţi: Este un câine foarte temperamental, combativ (având nevoie din această cauză de un dresaj sever), curajos, vigilent, dar, totodată, deosebit de afectuos, devotat stăpânului şi familiei, cu o fidelitate şi un ataşament care sunt recunoscute ca şi caractere specifice ale rasei.

Creat în antichitate pentru luptă, îşi păstrează intacte aceste calităţi, în zilele noastre fiind folosit cu bune rezultate în serviciu. Este foarte indicat ca şi câine de pază, apărare şi utilitar.

▮ BRAC GERMAN CU PĂR SÂRMOS (Planşa 1)

Ţară de origine: Germania.
Vechime: Secolul XVII.
Prima utilizare: Câine de vânătoare.
Utilitate actuală: Câine de vânătoare, câine de pază.
Perioadă medie de viaţă: 12-14 ani.
Greutate: 25-32 kg.

Talie: 56-65 cm.

Culoare: Maro, maro cu semne albe pe piept şi membre, negru sau negru cu alb.

Istoric: Este o rasă germană din categoria prepelicarului, denumită de nemţi *câinele de aret german.* Se presupune că provine din vechii braci germani cu părul scurt care au fost încrucişaţi cu Pointerul, Grifonul cu păr aspru, Airedale Terrier şi Limier englez.

În secolul trecut, serviciile acestor câini au fost neglijate, fiind preferaţi câinii de aret englezi. La sfârşitul secolului, a fost infuzat cu câini limieri, copoi de vânat mare, pontatori şi de aret, ajungând în urma unor selecţii riguroase să fie astăzi un câine polivalent, cu rezultate deosebite.

În zilele noastre, datorită calităţilor sale, este tot mai des întâlnit decât Bracul cu păr scurt.

Calităţi: Este un câine rapid, rezistent, tenace, cu o forţă deosebită. Este afectuos, extrem de devotat stăpânului, îndrăgeşte copiii, faţă de străini fiind însă reţinut şi atent la orice mişcare a lor.

Este un câine cu utilizări universale, foarte aportor datorită sângelui provenit de la terrieri. Se pretează pentru serviciul de pază.

▮ BULLDOG ENGLEZ (Planşa 2)

Ţară de origine: Marea Britanie.
Vechime: Secolul XV.
Prima utilizare: Lupte cu tauri.
Utilitate actuală: Câine de pază.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 20-30 kg.
Talie: 34-45 cm.

Culoare: Toate culorile (galben, roşcat, maroniu etc.) mai puţin negru, tigrat. Sunt permise petele albe.

Istoric: Este o rasă foarte veche, atestată încă Înainte de

Hristos prin diverse gravuri. Sub această denumire este cunoscută din secolul XV, când, prin încrucişări cu rase de terrieri, s-a obţinut un câine apreciat pentru luptele cu taurii, domeniu în care a fost folosit până la mijlocul secolului XIX. Când aceste lupte au fost interzise la ordinele Reginei Victoria, Bulldogul a devenit câine de pază şi companion neîntrecut.

Calităţi: Forma modernă a rasei este mai puţin agresivă, dar la fel de tenace ca şi cea care lupta pentru supravieţuire în arenele cu tauri. Este un câine curajos, combativ, dar niciodată arţăgos, fiind, totodată, foarte ataşat de stăpân, devotat şi fidel familiei.

Se pretează atât ca şi câine de asistenţă, cât şi pentru pază.

▮ CHOW CHOW (Planşa 2)

Ţară de origine: China.
Vechime: Antichitate.
Prima utilizare: Câine de luptă, de pază, câine de tracţiune.
Utilitate actuală: Câine de pază.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 25-30 kg.
Talie: 45-60 cm.

Culoare: Unicolor (roşcat, maro, negru, crem, gri-albăstrui, alb). Nu sunt admise petele.

Istoric: Rasa îşi are originea în Tibet cu peste 2000 de ani în urmă, având strămoşi Dogul tibetan şi Spitzul siberian, dar a fost omologat abia în secolul XIX.

Câine comestibil în unele regiuni din China, a fost crescut odinioară pentru paza caselor, pentru tracţiunea săniilor, dar şi pentru vânătoare.

Calităţi: Chow Chow este un câine robust, cu un caracter puternic, distant, orgolios, încăpăţânat, care ascultă doar de un singură persoană, în special de cea care l-a crescut, faţă de care păstrează o afecţiune profundă. Este deosebit de liniştit, retras, rezervat şi lipsit de încredere faţă de persoanele străine.

Stăpânul trebuie să fie consecvent şi să aibă un comportament impunător faţă de câine, altfel riscând să nu îl poată stăpâni, să fie dominat şi chiar agresat de acesta. Nu este bine să fie provocat.

Este un câine bun pentru pază, devenind deosebit de agresiv când îşi simte stăpânul în pericol.

■CIOBĂNESC BELGIAN varietatea MALINOIS (Planşa 2)

Ţară de origine: Belgia.

Vechime: Secolul XIX.

Prima utilizare: Câine ciobănesc.

Utilitate actuală: Câine ciobănesc, câine de serviciu, utilitar.

Perioadă medie de viaţă: 12-14 ani.

Greutate: 28-32 kg.

Talie: 56-66 cm.

Culoare: Roşcat.

■ CIOBĂNESC BELGIAN varietatea TERVUEREN (Planşa 2)

Ţară de origine: Belgia.

Vechime: Secolul XIX.

Prima utilizare: Câine ciobănesc.

Utilitate actuală: Câine de serviciu, câine utilitar, poliţist.

Perioadă medie de viaţă: 12-14 ani.

Greutate: 28-32 kg.

Talie: 56-66 cm.

Culoare: Roşcat înspicat cu negru şi cu mască neagră.

*Istoric.*Considerat că ar descinde fie din câinii de turmă din Europa Centrală, fie din încrucişarea câinilor locali cu Deerhoundul englez, Ciobănescul belgian a fost standardizat la sfârşitul secolului XIX, când s-a reuşit fixarea unui model tip, fiind recunoscută o singură rasă cu patru varietăţi.

Calităţi: Din cele patru, tipurile Tervueren şi Malinois răspund cerinţelor în ceea ce priveşte un bun câine de pază sau de asistenţă, fiind cunoscuţi de multă vreme ca nişte câini de pază de talie mare, dar supli, vioi şi agili.

Sunt rustici, rezistenţi, vigilenţi, uşor de dresat, devotaţi

stăpânului. Fac parte dintre câinii cărora le place foarte mult mişcarea, acelora care îşi duc la capăt cu pasiune şi fără dificultate misiunile încredinţate.

Utilizat la paza turmelor de oi şi a caselor, a devenit azi un excelent companion şi câine utilitar.

■ CIOBĂNESC GERMAN (Planşa 2)

Ţară de origine: Germania

Vechime: Secolul XIX.

Prima utilizare: Câine pentru paza turmelor de oi şi cirezilor de vite.

Utilitate actuală: Câine de serviciu, de pază, utilitar, poliţist.

Perioadă medie de viaţă: 12-13 ani.

Greutate: 30-35 kg.

Talie: 55-65 cm.

Culoare: Unicolor negru sau negru cu desen caracteristic reprezentat de forme gri-argintii, cenuşii, galbene, albe-gri, brune, roşcate, precum şi culoarea lupie, de obicei cu *şea* neagră. Sunt interzise petele albe.

*Istoric.*Câinele cel mai răspândit din lume, a apărut în forma sa actuală la sfârşitul secolului trecut. Folosind varietăţi de ciobănesc cu păr lung, cu păr scurt şi păr aspru originari din Wurtemberg, Thuringe şi Bavaria, Max von Stephanitz şi alţi crescători profesionişti au obţinut această rasă elegantă, docilă şi aspectuoasă. Până în 1915, varietăţile cu păr lung şi păr aspru au fost admise în expoziţii. Astăzi, majoritatea ţărilor nu o acceptă decât pe cea cu păr scurt.

La începutul Primului Război Mondial, Ciobănescul german era popular în toată Germania. De atunci, este folosit pentru majoritatea categoriile de serviciu. Toate acestea au contribuit mult la consolidarea prestigiului său.

Din păcate, selecţii mai puţin riguroase au favorizat apariţia unor probleme de sănătate (displazii, sensibilitate la infecţii etc.) şi comportament (anumite exemplare se pot manifesta necontrolat,

agresiv, altele, dimpotrivă, timid în contact cu oamenii sau alte animale). Totuşi, un Ciobănesc german de origine bună este un însoţitor de primă clasă: calm, inteligent, demn de încredere, ascultător.

Calităţi: Întruneşte toate calităţile necesare unui câine de serviciu, utilitar sau de companie. Fidel, ataşat de stăpân, combativ, uşor de dresat, se adaptează uşor oricăror excitanţi din mediu.

Echilibrat psihic, caracterizat printr-o mobilitate crescută, este pretabil oricărei specializări în dresaj, de la pază-apărare la cea de detectare stupefiante, explozivi, persoane surprinse sub dărâmături, avalanşe, căutare infractori, cadavre, însoţire persoane handicapate. Este un câine ideal atât pentru însoţirea nevăzătorilor, cât şi pentru paza locuinţei, curţii sau apărarea stăpânului.

▮ COLLIE (CIOBĂNESC SCOŢIAN) (Planşa 2)

Ţară de origine: Marea Britanie.
Vechime: Secolul XII.
Prima utilizare: Câine ciobănesc.
Utilitate actuală: Câine ciobănesc, câine de pază, de serviciu.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 18- 29 kg.
Talie: 51- 61 cm.
Culoare: Galben-alb, galben-roşcat, gri-maroniu-alb, galben-negru- alb, albăstrui marmorat.

Istoric: Fiind considerat de majoritatea crescătorilor ca cel mai frumos reprezentant al raselor canine, Ciobănescul scoţian are o origine foarte veche, primind numele de la o rasă de oi (Colley) a căror pază o asigura acest câine.

A rezultat, probabil, din încrucişările dintre Bobtail, Setter Gordon şi Barzoi, păstrându-şi aspectul general neschimbat de aproape 200 de ani.

Calităţi: Deosebit de îndrăgit pentru eleganţa şi devotamentul specifice, este un câine vioi, temperamental, afectuos şi devotat

stăpânului, în acelaşi timp însă neîncrezător în persoanele străine. Se caracterizează prin blândeţe, psihic echilibrat, un dezvoltat simţ al datoriei. În educaţie, este nevoie de o mână fermă, dar nu brutală.

La origine câine ciobănesc, este folosit şi astăzi în Marea Britanie, America de Nord şi de Sud pentru paza şi conducerea turmelor de oi. Calităţile sale deosebite l-au impus însă şi ca un deosebit câine de serviciu şi companie, el adaptându-se excelent la rolul de paznic (fără a fi prea agresiv) şi la cel de partener de joacă, în special, al copiilor.

▮ DOBERMAN (Planşa 3)

Ţară de origine: Germania
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Câine de pază.
Utilitate actuală: Câine de serviciu, de pază-apărare, poliţist.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 20-26 kg.
Talie: 63-70 cm.
Culoare: Negru, maro închis, cenuşiu cu puncte de foc.

Istoric: Câine modern (tipul actual standardizat la începutul secolului XX), a fost creat la mijlocul secolului trecut în localitatea Apolda din Thuringe, Germania de F.L. Dobermann. Se presupune că la formarea lui şi-au adus contribuţia rasele Ciobănesc german, Rottweiler, Dog german, Pinscher, Beauceron şi Ogar englez.

Distins şi adesea afectuos, Dobermanul este simbolul succesului creşterii selective şi inteligente practicate în Germania cu mulţi ani în urmă. Din cauza unor încrucişări mai puţin pretenţioase însă, unii dobermani, fricoşi sau nervoşi, pot muşca la întâmplare, în acelaşi timp, rasa fiind din ce în ce mai mult subiectul unor maladii de tip cardiac.

În schimb, marii crescători îşi fac onoare astăzi în a crea câini echilibraţi, nici timizi dar nici prea agresivi.

Calităţi: Este un câine mobil, foarte iute, puternic, agil cu un

temperament vulcanic. Nu cunoaşte frica, este combativ, uşor adaptabil la excitanţii puternici, agresiv faţă de intruşi, pretabil la orice fel de dresaj, însă datorită faptului că este plin de personalitate, trebuie dominat pentru a nu îşi manifesta caracterul independent. Este ataşat de stăpân, singurul pe care îl recunoaşte ca superior.

Dobermanul necesită o educaţie consecventă, în caz contrar toate calităţile se pot transforma în defecte. Altfel, acest câine vioi, ascultător, ingenios, este unul de încredere, un însoţitor curajos şi protector desăvârşit, crescut pentru companie şi serviciu, fiind extrem de popular în toate ţările lumii.

Este rasa tipică recomandată pentru paza perimetrelor şi apărarea stăpânului, de asemenea, pentru specialităţile pe bază de miros sau este folosit ca şi câine utilitar.

▮ FOXTERRIER CU PĂR SÂRMOS (Planşa 3)

Ţară de origine: Marea Britanie.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Vânătoare de vulpi şi iepuri.
Utilitate actuală: Câine de vânătoare la vizuină, pază.
Perioadă medie de viaţă: 13-14 ani.
Greutate: 7-8 kg.
Talie: 37-40 cm.
Culoare: Alb cu pete negre şi/sau maronii.
Istoric: Provenit fără îndoială din Rough black şi Tan Terrier, rase astăzi stinse, Foxterrierul cu păr sârmos reuneşte toate caracteristicile unui adevărat terrier.

Cunoscută sub numele de *Fox* încă din secolul XIV, rasa era folosită de englezi la vânătoarea de vulpi şi bursuci, fiind cunoscut şi ca un neînfricat vânător de şobolani.

Mai popular decât foxterrierul cu păr scurt, foxul cu păr sârmos nu a fost prezentat publicului înaintea anului 1870.

Standardul i-a fost stabilit în secolul XIX, la începutul secolului XX fixându-se tipul definitiv. Această rasă a cunoscut un

entuziasm intermitent. Foarte populară în anii '20-'30 datorită părului sârmos, apoi abandonată, ea cunoaşte în prezent o înflorire din punct de vedere al interesului, devenind o rasă englezească clasică.

Calităţi: Este un câine vioi, rapid în mişcări, vigilent, ager şi permanent în alertă, având un temperament neînfricat, dar şi prietenos. Tenace, rezistent, dinamic şi curajos, nu este câtuşi de puţin linguşitor faţă de om, ci este un animal cu o personalitate pregnantă care se poate arăta chiar arţăgos, având, de asemenea, plăcerea de a se lupta cu alţi câini, indiferent de calibru, intrând rapid în dispute cu aceştia.

Are un comportament deschis, este un câine polivalent, acomodându-se în toate situaţiile şi îndeplinind orice sarcini. Ceea ce îl caracterizează este firea lui de *argint viu.* Este devotat stăpânului, iubeşte copiii şi este uşor de dresat.

Este un câine tipic de vizuină, folosit în vânătoarea vulpilor, dar şi ca hărţuitor al vânatului de suprafaţă. Devine însă în zilele noastre un apreciat câine de pază a curţii şi apartamentului.

▮ GOLDEN RETRIEVER (Planşa 3)

Ţară de origine: Marea Britanie.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Câine de vânătoare de aport.
Utilitate actuală: Câine de familie, conducerea persoanelor nevăzătoare.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 27-34 kg.
Talie: 51-61 cm.
Culoare: Unicolor auriu-maroniu.
Istoric: Descoperită de lordul scoţian Tweedmount, rasa s-a format prin încrucişări între Labrador, câini de vânătoare aurii şi limieri, fiind fixat în preajma secolului XIX prin împerecheri cu Spanielul de apă maro.

A câştigat foarte mult în popularitate în ultimii ani, fiind un

câine de companie folosit de multe celebrităţi, în special din Statele Unite.

Calităţi: Este un câine elegant, prietenos, docil, cu o pasiune pentru stăpân şi familia sa.

Este o rasă cu o deosebită pasiune pentru aport şi înot, nefiind nevoie pentru acestea de o educaţie specială.

Golden retrieverul nu este doar un câine de aport, câine de casă şi familie, el fiind cunoscut şi foarte apreciat pentru conducerea nevăzătorilor, însoţirea persoanelor cu handicap locomotor etc.

KOMONDOR (Planşa 3)

Ţară de origine: Ungaria.
Vechime: Antichitate.
Prima utilizare: Câine ciobănesc.
Utilitate actuală: Paznic de turme, câine de pază şi apărare.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 45-70 kg.
Talie: 65-90 cm.
Culoare: Alb, alb-gri.

Istoric: Este cunoscută ca fiind cea mai veche rasă de câini ciobăneşti din Ungaria şi se presupune că provine din moloşii tibetani aduşi pe teritoriul Ungariei din Asia în secolul IX, prima atestare fiind însă în secolul XIV, tipul cunoscut astăzi fiind format în secolul XIX, iar standardul rasei a fost stabilit abia în anul 1954.

Calităţi: Este un câine vioi, vigilent, foarte curajos, neezitând niciodată să anunţe pericolul şi să înfrunte intruşii, puternic, manifestă o forţă de luptă impresionantă, având un aspect care impune respect.

Rezistent, încăpăţânat, perseverent, este totuşi un câine independent care nu ascultă decât de un singur stăpân, dar acestuia îi este fidel şi devotat.

A fost folosit la început pentru paza cirezilor de vite pe care le apăra de lupi, ulterior fiind folosit şi la paza turmelor de oi, cu

care adesea se confundă prin aspect. În zilele noastre, este utilizat cu mult succes în munca de pază, conferind securitate atât stăpânului, cât şi proprietăţii acestuia

KUVASZ (Planşa 3)

Ţară de origine: Ungaria.
Vechime: Antichitate.
Prima utilizare: Paza turmelor şi cirezilor.
Utilitate actuală: Câine ciobănesc, câine de vânătoare, pază.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 40-55 kg.
Talie: 66-75 cm.
Culoare: Alb.

Istoric: Veche rasă maghiară, cu origine necunoscută, Kuvaszul a dispărut aproape în totalitate din Ungaria datorită evenimentelor sociale din timpul celui de al II-lea Război Mondial, reuşind să se reabiliteze după anul 1956 cu aportul crescătorilor pasionaţi din străinătate.

Calităţi: Este un câine foarte curajos, incoruptibil, calm, uşor de dresat, însă are nevoie de un stăpân atent, dar ferm, căruia îi este credincios fără compromisuri.

Datorită calităţilor sale fizice excepţionale, Kuvaszul este indicat pentru paza turmelor şi cirezilor, dar şi-a câştigat un binemeritat loc între câinii de pază şi apărare a persoanelor şi teritoriilor.

LABRADOR (Planşa 3)

Ţară de origine: Marea Britanie.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Câine de vânătoare de aport (retriever).
Utilitate actuală: Câine de vânătoare, câine însoţitor al persoanelor nevăzătoare, câine poliţist (detectare stupefiante).
Perioadă medie de viaţă: 12-14 ani.
Greutate: 25-34 kg.

Talie: 54-57 cm.

Culoare: Unicolor negru sau auriu.

Istoric: Labradorul, unul din câinii cei mai populari din lume, îşi are originea în Insula Terra Nova din Canada, de unde pescarii au adus câteva exemplare în regiunile Poole şi Dorset din Anglia la începutul secolului XIX (1820-1830), anumiţi aristocraţi hotărând apoi să crească această rasă în scopul creării unui câine de aret.

Era cunoscut altă dată sub numele de Câinele mic de apă, pentru a putea fi diferenţiat de rasa Terra Nova, mai masivă.

Calităţi: Este un câine cât se poate de plăcut, precoce, rezistent, şi dotat cu un puternic spirit familial, devotat şi ataşat stăpânului, cu o fire temperamentală, dornic, neobosit, cu o pasiune deosebită pentru căutare, o dorinţă permanentă de mişcare.

S-a remarcat, în primul rând, datorită mirosului extrem de dezvoltat şi pentru faptul că se simţea foarte bine în apă, calităţi care l-au propulsat în vârful categoriei de câini de vânătoare, de aport. S-a dovedit însă a satisface şi exigenţele impuse de activitatea anti-drog, în ultimul timp, fiind câinele preferat pentru această specialitate, dar este cunoscut şi ca un excelent câine pentru însoţirea şi conducerea nevăzătorilor.

De curând, el ajută pescarii pentru scoaterea plaselor pe plajele stâncoase din Terra Nova. Înot, ei aduc plutele flotante, permiţând pescarilor recuperarea capturii.

Astăzi, această rasă cu un caracter de nezdruncinat a devenit tipul de câine acceptat în unanimitate de membrii unei familii. Din păcate, mulţi indivizi nu mai păstrează excelenta reputaţie a rasei. Unii suferă de maladii ereditare, de artitre etc. Cu toate acestea, Labradorul rămâne unul din câinii cei mai loiali şi demni de încredere dintre toate rasele lumii.

▮ MALAMUT DE ALASKA (Planşa 4)

Ţară de origine: S.U.A.

Vechime: Secolul XIX.

Prima utilizare: Câine de sanie, tractarea atelajelor.

Utilitate actuală: Tracţiune sănii, curse de sănii, câine de pază.

Perioadă medie de viaţă: 12 ani.

Greutate: 32-42 kg.

Talie: 56-64 cm.

Culoare: Gri, negru (cu alb pe abdomen şi membre), mască albă.

Istoric: Originea acestei rase este incertă. Se cunoaşte însă că malamuţii din Alaska au crescut aceşti câini puternici pentru transportul vânatului şi pentru pază. De aici, s-a răspândit şi în alte ţinuturi nordice, unde condiţiile grele, improprii unei vieţi comode pretindeau ajutorul unor animale cu calităţi deosebite.

Calităţi: Este un câine temperamental, rustic, foarte rezistent la condiţii grele de climă, cu un instinct de orientare deosebit, neîncrezător la apariţia persoanelor necunoscute, independent.

Este folosit şi astăzi cu succes la tractarea săniilor în zonele polare, dar este recunoscut şi ca un câine de pază puternic şi respectat.

▮ MASTIFF (Planşa 4)

Ţară de origine: Marea Britanie.

Vechime: Antichitate.

Prima utilizare: Câine de luptă.

Utilitate actuală: Câine de pază.

Perioadă medie de viaţă: 12 ani.

Greutate: 75-90 kg.

Talie: 69-75 cm.

Culoare: Cenuşiu-roşcat sau tigrat, cu mască neagră.

Istoric: Este o rasă veche engleză. Se presupune că provine din câinii aduşi în antichitate de navigatorii orientali pe insulele britanice.

A fost format pentru a participa la luptele de câini, iar datorită puterii sale deosebite, s-a impus rapid şi pentru pază şi apărare.

Calităţi: Este un adevărat protector al familiei, este indiferent faţă de persoanele străine, dar dacă este provocat, el poate deveni periculos şi greu de oprit. Este echilibrat, calm, curajos, fără a se manifesta agresiv dacă nu este provocat.

Acest câine a fost utilizat în luptă de războinicii britanici, apoi pentru a lupta cu alţi câini în arene şi vânătoarea de urşi. Ulterior, a devenit un câine care poate fi folosit cu mult succes pentru apărarea persoanelor şi domeniilor acestora.

▮ ROTTWEILER (Planşa 4)

Ţară de origine: Germania.

Vechime: 1912.

Prima utilizare: Conducerea cirezilor, vânătoare, tracţiune, câine de pază.

Utilitate actuală: Câine de pază-apărare, câine poliţist.

Perioadă medie de viaţă: 11-12 ani.

Greutate: 45-50kg.

Talie: 50-66 cm.

Culoare: Negru cu puncte de foc.

Istoric: Rasa îşi are rădăcinile în antichitate, provenind din câinii de luptă şi cei folosiţi la paza turmelor ce însoţeau armatele romane. Rasa apare apoi în Germania, unde îşi stabileşte reşedinţa în orăşelul Rottweil, aici fiind recunoscută ca foarte bună în conducerea vitelor în Alpi, aceasta fiind principala ei sarcină până la începutul secolului trecut. Apoi se transformă, la începutul acestui secol, în câini de pază, devenind rapid însoţitori ai comercianţilor şi măcelarilor, de la aceştia din urmă provenindu-le porecla de "câinii măcelarilor".

Calităţi: Acest câine, folosit în antichitate la vânătoarea de urşi, este dotat cu o musculatură corporală foarte puternică care îl face un formidabil paznic, câştigându-şi în această privinţă un adevărat renume. Este un câine care este foarte ataşat familiei, este uşor de îngrijit, iar lătratul lui nu deranjează.

Este un câine care degajă forţă la simpla apariţie, este curajos,

cu o personalitate puternică, agresiv când este provocat, decis, el nefiind însă un câine temperamental, uşor de dresat, cu o fidelitate crescută faţă de stăpân.

Fiind una din cele mai răspândite şi apreciate rase din lume, Rottweilerul este considerat printre cei mai buni câini de pază.

▮ SAINT BERNARD (Planşa 4)

Ţară de origine: Elveţia.

Vechime: Secolul XIX.

Prima utilizare: Câine de pază.

Utilitate actuală: Câine salvamont, câine însoţitor.

Perioadă medie de viaţă: 12 ani.

Greutate: 50-80 kg.

Talie: 65-80 cm.

Culoare: Albă (pieptul, picioarele şi vârful cozii) cu roşcat (în diferite nuanţe) sau invers. Nu este acceptat părul unicolor sau fără pete albe.

Istoric: Acum 2000 de ani, strămoşul Saint Bernardului de astăzi era imortalizat în celebrele basoreliefuri asiriene. Au trecut războaie, au venit timpuri de pace, câinele ajungând în Grecia şi de aici în Italia, apoi în Europa Centrală, mai precis Elveţia. Strămoşul lui este, fără îndoială, dogul tibetan.

Rasa deosebită de astăzi a fost formată definitiv acum 350 de ani şi desăvârşită ca şi conformaţie la mijlocul secolului XIX. Meritul l-au avut călugării de la mănăstirea Saint Bernard care au fixat caracteristicile acestuia şi care i-au transmis ceva din bunătatea, smerenia şi devotamentul lor. Saint Bernardul a asimilat curăţenia sufletească a acestor călugări, rămânând un echivalent al lor în lumea canină.

După anii 1700, Saint Bernardul şi-a găsit locul pe care îl ocupă cu mândrie şi astăzi, prieten şi totodată salvator al omului. Treptat, a intrat definitiv în viaţa curentă a familiei, ca membru obişnuit, nefiind folosit exclusiv de salvamotişti.

Calităţi: Prietenos, echilibrat, niciodată agresiv, câinele Saint

Bernard este cunoscut în întreaga lume datorită acţiunilor sale de salvamont, fiind neîntrecut în găsirea turiştilor rătăciţi în munte sau surprinşi de avalanşe. Este caracterizat printr-un temperament complex. Alura sa, caracterul vesel şi mimica lui, uneori tristă, îl recomandă ca un prieten şi un apărător de nădejde, fiind un câine puternic, curajos şi uşor de stăpânit.

Aspectul său bonom şi aparent leneş îl înşeală pe cel cu gânduri necinstite, care nu ştie că Saint Bernardul este dotat cu o agilitate ieşită din comun ce îi permite apărarea cu mult succes a domeniului stăpânului. Rămâne însă un câine tipic pentru asistenţă, blândeţea şi calmul său recomanându-l din plin pentru acest serviciu.

▮ SCHNAUZER URIAŞ (Planşa 4)

Ţară de origine: Germania.
Vechime: Secolul XIX.
Prima utilizare: Câine de turmă.
Utilitate actuală: Câine de pază, utilitar, poliţist.
Perioadă medie de viaţă: 11-12 ani.
Greutate: 35-50 kg.
Talie: 60-70 cm.
Culoare: Negru, gri-argintiu (sare şi piper). Petele albe nu sunt admise.

Istoric: Deşi nu este cunoscută decât de puţin timp, rasa este în mod cert foarte veche. Se presupune că strămoşii lui sunt Bouvierul de Flandra şi vechii ciobăneşti locali din Wurtemberg şi Tirol. Există şi alte opinii privind originea rasei şi anume că provine din încrucişarea între Pudelului negru şi Wolfspitz.

Prototipul rasei este considerat Schnauzerul mijlociu. Varietatea Schnauzer uriaş a fost obţinută în jurul anului 1880 prin mărirea taliei Schnauzerului mijlociu, la acest lucru contribuind Dogul german şi Bouvierul de Flandra.

Foarte popular cu multă vreme în urmă, *mustăciosul uriaş* (în germană, *schnauzer=bot mustăcios*) a fost prezentat pentru prima

dată sub actuala denumire în expoziţia de la Munchen din anul 1909.

Cel mai puternic dintre schnauzeri, era folosit cu precădere la paza vitelor gospodăriilor din jurul oraşului Munchen sau însoţea atelajele poştale ori cu butoaie de bere, alături de caii cu care şi împărţea locul de odihnă, fapt ce i-a adus porecla de *Griffon al grajdurilor.*

Calităţi: Un câine în permanenţă mişcare, viguros, robust, masiv (impune respect prin simpla apariţie), este isteţ, devotat, cu un ataşament categoric faţă de stăpân.

Prezintă un caracter foarte puternic, are o personalitate debordantă, este uşor de dresat, combativ, agresiv când situaţia o impune, atent la orice mişcare, neîncrezător în persoanele străine, deosebit de adaptabil la excitanţii puternici întâlniţi.

Este un duşman înrăit al şobolanilor, fapt pentru care i se mai spune şi *Ratten.*

Recunoscut încă din 1925 ca un câine utilitar şi de pază, Schnauzerul uriaş este un excelent gardian, devenind în zilele noastre unul dintre câinii cei mai indicaţi pentru serviciul de pază, apărare şi însoţire.

▮ TERRANOVA (Planşa 4)

Ţară de origine: Canada.
Vechime: Secolul XVIII.
Prima utilizare: Strânsul năvoadelor pescăreşti, câine salvamar.
Utilitate actuală: Câine salvamar, câine de însoţire, de pază.
Perioadă medie de viaţă: 12 ani.
Greutate: 40-68 kg.
Talie: 62-72 cm.
Culoare: Negru.

Istoric: Terra Nova este pomenit pentru prima dată în secolul al XVIII-lea. Se presupune că provine din insula al cărei nume îl poartă şi descinde din Labradori şi câinii pentru elani norvegiani.

A fost format pentru a ajuta pescarii la strânsul năvoadelor, fapt ce l-a făcut să îndrăgească apa.

Calităţi: Este un câine puternic, vigilent, voluntar, echilibrat, liniştit, prietenos, îşi iubeşte stăpânul şi în special copiii. La nevoie, nu ezită să îşi apere stăpânul sau proprietatea acestuia, fără a avea însă în mod normal un comportament agresiv, dimpotrivă.

Este un excelent înotător, recunoscut pentru serviciile de salvamar. Fiind uşor de dresat, poate fi un bun companion şi un bun câine de pază, care impresionează, chiar şi numai prin alura sa.

Planşa 1

Planșa 2

Bulldog englez

Chow-Chow

Collie

Ciobănesc Belgian Malinois

Ciobănesc Belgian Tervueren

Ciobănesc German

Planșa 3

Foxterrier cu păr sârmos

Dobermann

Golden Retriever

Kuvasz

Komondor

Labrador

Planșa 4

Caracteristici generale ale principalelor rase canine privind pretabilitatea pentru munca utilitară (evaluare de la 1 la 5)

Nr. crt.	Rasă	Aptitudini dresaj	Temperament	Sociabilitate	Aptitudini pază	Aptitudini asistenţă	PRETABILITATE
1.	Airedale Terrier	3	5	3	4	2	PAZĂ
2.	Akita Inu	3	3	3	5	3	PAZĂ
3.	Amstaff	3	3	2	4	2	PAZĂ
4.	Bouvier de Flandra	4	3	4	4	3	PAZĂ
5.	Boxer	3	4	4	4	3	PAZĂ
6.	Brac cu păr sârmos	3	5	2	4	2	PAZĂ
7.	Bulldog	2	2	5	3	4	PAZĂ-ASIS
8.	Chow Chow	3	3	2	4	2	PAZĂ
9.	Ciob.bel. Malinois	5	4	2	5	2	PAZĂ
10.	Ciob.bel. Tervueren	5	4	2	4	2	PAZĂ
11.	Ciobănesc German	5	4	4	5	4	PAZĂ-ASIS
12.	Collie	4	3	4	3	4	PAZĂ-ASIS
13.	Doberman	4	5	3	5	2	PAZĂ
14.	Fox Terrier	3	5	3	3	2	PAZĂ
15.	Golden retriever	4	3	5	2	5	ASIST.
16.	Komondor	2	5	2	5	1	PAZĂ
17.	Kuvasz	2	5	1	5	1	PAZĂ
18.	Labrador	4	3	4	3	5	ASIST.
19.	Malamut	2	5	3	4	2	PAZĂ
20.	Mastiff	2	3	4	4	3	PAZĂ
21.	Rottweiler	4	3	3	5	3	PAZĂ
22.	Saint Bernard	4	3	4	3	4	ASIST.
23.	Schnauzer uriaş	4	4	2	5	2	PAZĂ
24.	Terranova	4	3	5	3	4	ASIST.

Capitolul 4
BAZELE PROCESULUI DE DRESAJ

4.1. EXCITAŢIA ŞI INHIBIŢIA, PROCESE NERVOASE FUNDAMENTALE CE STAU LA BAZA FORMĂRII REFLEXELOR

Noţiuni introductive

Dresajul constă în formarea unor reflexe condiţionate, pornind de la o serie de reflexe necondiţionate sau instincte pe care câinele, asemenea tuturor animalelor, le posedă încă de la naştere, ele influenţând şi guvernând în mod direct întregul său mod de viaţă şi comportament.

Pornind de la premiza că orice reflex necondiţionat se formează prin asocierea unor stimuli ce acţionează asupra sistemului nervos central prin intermediul organelor de simţ şi care are ca finalitate o reacţie specifică a organismului faţă de un anumit stimul extern, este bine să se ţină seama de faptul că orice deprindere se dobândeşte numai odată cu trecerea organismului în mod repetat prin acea situaţie dată.

Activitatea sistemului nervos prezintă tabloul a două procese fundamentale, unul de excitaţie şi altul de inhibiţie care lucrează concomitent şi succesiv într-o strânsă reciprocitate. Dacă acţiunea produce declanşarea unei funcţii, deci are un efect stimulator, se spune că este o acţiune excitantă. Din contră, dacă efectul acţiunii este întreruperea sau încetinirea unui act fiziologic ori dacă acţiunea excitantului din mediu are o intensitate mare, deci are un caracter general de frânare, se spune că avem de a face cu o acţiune inhibitoare.

4.1.1. Excitaţia

Excitaţia este un proces fiziologic care se manifestă prin activitatea fundamentală (contracţie, secreţie sau generare de impulsuri) a unei celule, ţesut sau organ ca răspuns la un factor stimulativ intern ori extern.

În procesul de dresaj se acţionează asupra sistemului nervos al câinelui printr-o serie de excitanţi.

Excitantul reprezintă orice factor de mediu ce declanşează modificări la nivelul sistemului nervos, de o anumită intensitate, distribuit în timp şi spaţiu.

Excitanţii sunt de două feluri: necondiţionali (absoluţi) şi condiţionali.

a) Excitanţii necondiţionali. Sunt acei factori care declanşează în mod invariabil, de la naştere şi la fel la toţi indivizii din aceeaşi specie, un reflex necondiţionat. În dresajul câinilor de serviciu se folosesc trei feluri de excitanţi necondiţionali:

- excitanţi necondiţionali fizici (mecanici): acţiunile mecanice executate de conductor asupra organismului câinelui (apăsarea cu mâna pe crupa sau greabănul câinelui, smucitura de lesă, mângâierea câinelui etc.);
- excitanţi necondiţionali chimici (de hrană sau miros): alimente de orice fel, mirosul femelei în călduri etc.;
- excitanţi necondiţionali electrici.

b) Excitanţii condiţionali. Sunt, la început, excitanţi indiferenţi care, în urma asocierii repetate cu un excitant absolut, capătă, la un moment dat, proprietatea de a declanşa aceeaşi reacţie ca şi excitantul absolut cu care a fost asociat. Exemple: vocea, semnul, sunetul fluierului, alte zgomote.

4.1.2. Inhibiţia

Este un proces nervos fundamental al activităţii nervoase, opus excitaţiei care se manifestă prin diminuarea, frânarea sau suprimarea efectelor excitaţiei.

Inhibiţia se clasifică astfel:

a) INHIBIŢIA EXTERNĂ (NECONDIŢIONALĂ). Este o formă a inhibiţiei ce apare sub acţiunea unui excitant nou neobişnuit, puternic sau necunoscut, care frânează activitatea reflexului normal.

a.1. Inhibiţia temporară apare datorită excitantului nou neobişnuit şi care, după o serie de repetări îşi pierde acţiunea inhibitoare asupra sistemului nervos al câinelui.

a.2. Inhibiţia permanentă este determinată de acel excitant care, ori de câte ori acţionează asupra sistemului nervos al câinelui, provoacă inhibarea acestuia (ex.: starea de boală, femela în călduri etc.).

a.3. Inhibiţia de protecţie (supraliminală) apare ca răspuns la un excitant care depăşeşte prin intensitate capacitatea de lucru normală a sistemului nervos al câinelui (ex.: repetarea de prea multe ori a unui exerciţiu, lucrul intens fără acordarea repausului etc.).

b) INHIBIŢIA INTERNĂ (CONDIŢIONALĂ). Este acea formă a inhibiţiei care se formează la câine prin dresaj pentru a se putea realiza o serie de exerciţii şi pentru a se perfecţiona dresajul de specializare.

b.1. Inhibiţia de stingere constă în stingerea reflexului condiţionat, întrucât, în procesul de dresaj, excitantul condiţional nu a mai fost asociat cu excitantul necondiţional, ori excitantul condiţional nu se întăreşte periodic cu excitantul necondiţional.

b.2. Inhibiţia de diferenţiere se formează în procesul de dresaj pe baza însuşirilor animalului de a diferenţia excitanţii externi cu intensitate şi particularităţi asemănătoare (ex.: în cazul exerciţiilor de alegere a obiectelor, identificare a persoanelor etc.).

b.3. Inhibiţia de întârziere se obţine prin mărirea intervalului dintre începutul acţiunii excitantului condiţional şi momentul începerii excitantului necondiţional (ex.: în cazul exerciţiilor de aducere a unui obiect, paza unei persoane, scotocire, semnalarea unor persoane fără prindere etc.).

4.2. REFLEXELE ŞI ROLUL LOR ÎN DRESAJUL CÂINELUI

Noţiuni introductive

La baza comportării tuturor animalelor stă activitatea sistemului nervos, manifestată prin acte reflexe, care asigură corelaţiile cele mai complexe ale organismelor cu mediul înconjurător.

Reflexul reprezintă actele de răspuns a organismului sau a unei regiuni a organismului la acţiunea unor factori din mediul intern sau extern.

Reflexul este cea mai simplă manifestare a sistemului nervos, care funcţionează prin aceste acte. El poate apare atât ca răspuns la o acţiune involuntară, cât şi ca act voluntar elaborat la nivelul superior al sistemului nervos, respectiv în emisferele cerebrale.

4.2.1. Reflexele necondiţionate

Reprezintă legătura permanentă a organismului cu mediul intern şi extern. Aceste reflexe, fiind înnăscute, se transmit neschimbate prin ereditate şi sunt specifice speciei din care face parte animalul.

Toate manifestările animalului nou-născut sunt reflexe necondiţionate ce asigură supravieţuirea în primele zile de viaţă, precum şi un anumit grad de adaptare al acestuia la mediu (suptul, urinarea, defecarea, inspiraţia-expiraţia etc.).

Pe măsura creşterii şi maturizării organismului apar noi şi noi reflexe necondiţionate, aflate latente în bagajul ereditar (reflexul saltului în timpul montei, reflexul de alăptare, reflexul de marcare a teritoriului etc.).

Reflexele necondiţionate sunt baza, fundamentul pe care se construieşte întregul comportament al animalului. Dacă ele sunt capabile să asigure existenţa animalului nou-născut, ele devin, la un moment dat, insuficiente pentru a asigura existenţa animalului

adult.

Pentru ca animalul să fie capabil să aibă o existenţă independentă şi să se poată adapta la condiţiile de mediu este necesar să se formeze în procesul vieţii noi reflexe, denumite reflexe condiţionate.

4.2.2. Reflexele condiţionate

Reflexele condiţionate sunt răspunsurile organismului bazate pe legătura nervoasă temporară formată în scoarţa cerebrală între două focare de excitaţie care coincid în timp.

Reflexele condiţionate sunt strict individuale, variabile, mult mai mobile, iau naştere mai uşor spre deosebire de reflexele necondiţionate care sunt constante, ferme, invariabile şi se păstrează pe tot timpul vieţii.

Reflexul condiţionat este dobândit. El apare, se fixează şi se stinge, dispărând în timpul vieţii (se menţine numai prin repetare, antrenament).

Constituie mecanismul, fiziologia care stă la baza activităţii nervoase la om şi la animale şi asigură celor din urmă adaptarea la mediul exterior.

În raport de împrejurările care duc la elaborarea de reflexe condiţionate, acestea sunt de două feluri: naturale (toate reflexele ce au fost formate în împrejurări obişnuite, prin adaptarea organismului la mediul natural) şi artificiale (formate prin dresaj sau în condiţii de laborator, ele constituind baza formării deprinderilor, deci a dresajului).

În acest sens, savantul rus I.P. Pavlov a definit plastic dresajul arătând că "dresajul nu este altceva decât formarea reflexelor condiţionate".

CONDIŢII DE FORMARE A REFLEXELOR CONDIŢIONATE

a) Întrebuinţarea consecutivă a doi excitanţi, unul condiţional, care, la început, este indiferent pentru câine şi unul necondiţional, care să provoace un reflex condiţionat.

b) Excitantul condiţional să fie dat câinelui cu puţin timp înaintea excitantului necondiţional.

c) Sistemul nervos al câinelui să fie liber de orice activitate provocată de diferiţi excitanţi de distragere.

d) Excitantul întrebuinţat pentru formarea unui reflex condiţionat trebuie să fie suficient de puternic.

e) În timpul formării reflexului condiţionat, câinele să fie într-o stare de excitaţie suficientă.

4.3. TIPURILE DE ACTIVITATE NERVOASĂ SUPERIOARĂ LA CÂINE

Savantul rus I.P. Pavlov defineşte activitatea nervoasă superioară ca fiind totalitatea funcţiunilor şi proceselor ce se desfăşoară la nivelul superior al sistemului nervos central al animalelor şi prin care are loc o punere a organismului în relaţie cu mediul, deosebind-o de activitatea nervoasă prin care se realizează şi se coordonează activitatea caracteristică sistemului nervos vegetativ.

În funcţie de modul de combinare a celor trei însuşiri ale excitaţiei şi inhibiţiei, intensitatea (energia), mobilitatea (dinamica) şi echilibrul, se disting patru tipuri de activitate nervoasă superioară:

a) **puternic echilibrat mobil;**

b) **puternic echilibrat lent;**

c) **puternic neechilibrat excitabil;**

d) **slab.**

Activitatea nervoasă superioară se clasifică în funcţie de comportamentul şi temperamentul animalului.

Prin comportament se înţelege totalitatea reacţiilor unui animal ca răspuns la diversele şi nenumăratele excitaţii continue şi care realizează acomodarea organismului la condiţiile mediului înconjurător.

Din punct de vedere genetic, temperamentul este înnăscut şi

condiţionat de tipul de sistem nervos.

Fiecărui tip de sistem nervos îi corespunde, fără a se identifica, un tip temperamental:

⇒ tipului puternic echilibrat mobil îi corespunde temperamentul *sangvinic*;

⇒tipului puternic echilibrat lent îi corespunde temperamentul *flegmatic*;

⇒ tipului puternic neechilibrat excitabil îi corespunde temperamentul *coleric*;

⇒ tipului slab îi corespunde temperamentul *melancolic*;

Tipurile de activitate nervoasă superioară şi, implicit, temperamentele nu se întâlnesc în stare pură, clasificarea neputând avea un caracter absolut, exclusiv, ci doar unul relativ, comparativ.

O importanţă deosebită trebuie acordată cunoaşterii particularităţilor tipurilor de activitate nervoasă superioară ale fiecărui câine, deoarece, în funcţie de aceasta, se vor adapta şi individualiza metodele şi procedeele de dresaj folosite în dresarea acestora.

a) Tipul puternic echilibrat mobil este caracterizat prin:

• dezvoltare bună a tuturor caracterelor funcţionale;

• excitaţia şi inhibiţia sunt puternice şi de intensitate aproximativ egală;

•un echilibru şi o bună mobilitate a ambelor procese care se înlocuiesc rapid unul pe celălalt;

•reflexele condiţionate se fixează repede, ating praguri înalte şi se menţin constante;

• excitanţii puternici sunt bine toleraţi;

•animalele din această categorie sunt viguroase, reacţionează prompt la comenzi, sunt sociabile, se adaptează bine la condiţiile de mediu şi sunt rezistente la îmbolnăviri;

• reprezintă tipul ideal pentru toate categoriile de dresaj.

b) Tipul puternic echilibrat lent este caracterizat prin:

• o mobilitate redusă a ambelor procese nervoase fundamentale;

• formarea reflexelor este greoaie şi cu constanţă slabă, predominând procesul de inhibiţie;

• restabilirea reflexului condiţionat stins se realizează încet, fiind necesare multe repetări;

• sunt animale lente în mişcări, având un caracter sobru;

• reacţia de orientare este lentă şi slabă;

• nu sunt sociabili dar nici agresivi.

c) Tipul puternic neechilibrat excitabil:

• ambele procese nervoase sunt intense, dar excitaţia predomină inhibiţia;

•reflexele condiţionate se elaborează greu, dar se şi sting cu greutate;

• factorii inhibitori au o slabă influenţă asupra reflexelor formate;

• diferenţierea se obţine greu;

• au un reflex de orientare rapid, sunt lacomi la hrană şi agresivi;

•dacă sunt forţaţi la lucru în dresaj, devin nervoşi, atacă chiar şi pe conductor.

d) Tipul slab se caracterizează prin:

• predominarea procesului de inhibiţie;

• apare frecvent inhibiţia de protecţie (supraliminară), chiar şi la stimuli de intensitate medie;

• inconstanţă în formarea reflexelor;

• la excitanţi puternici, reflexele condiţionate nu se mai formează, iar cele formate slăbesc;

• sunt câini timizi, fricoşi, greu adaptabili la mediu.

4.4. PRINCIPIILE PROCESULUI DE DRESAJ

4.4.1. Existenţa calităţilor necesare conductorului pentru categoria de serviciu în care urmează să califice câinele

Acesta trebuie să cunoască noţiunile generale privind

anatomia şi fiziologia câinelui, să cunoască perfect metodele şi procedeele de dresaj. El trebuie să aibă cunoştinţe de psihologie a câinelui şi să ştie cum trebuie să acţioneze pentru a-l educa şi instrui în direcţia dorită, dar, în primul rând, trebuie să manifeste ataşament pentru animale şi să iubească munca cu câinele. Conductorul trebuie să fie mobil, echilibrat, înţelegător, inteligent, sensibil, îndemânatic, rezistent la efort fizic şi psihic, răbdător, îngrijit, ordonat, să ştie când trebuie să fie distant. Acesta va trebui să analizeze de fiecare dată cu obiectivitate fiecare acţiune a sa sau a câinelui pe care îl conduce în procesul de dresaj şi va supraveghea permanent şi nemijlocit evoluţia câinelui.

4.4.2. Existenţa calităţilor câinelui şi cunoaşterea particularităţilor individuale ale fiecărui câine

Existenţa acestor calităţi reprezintă cel de al doilea factor ce condiţionează rezultatul dresajului. Practica a arătat că cele mai bune rezultate în serviciu obţin câinii care se apropie cel mai mult de tipul puternic echilibrat mobil, având un temperament sangvinic. Nu este mai puţin adevărat că, printr-un dresaj adecvat, se obţin rezultate bune cu câini care au temperamente înclinate spre cel coleric sau flegmatic.

4.4.3. Menţinerea ataşamentului câinelui fată de conductor

Constituie o condiţie esenţială şi un principiu de bază al dresajului. Întărirea perseverentă a ataşamentului, eliminarea treptată a incompatibilităţilor în cadrul cuplului om-câine trebuie să fie o preocupare permanentă a conductorului. Aceasta se realizează prin:

- joaca cu câinele;
- efectuarea pansajului şi curăţeniei corporale;
- administrarea hranei;
- acordarea recompensei după fiecare exerciţiu bine executat;
- lucrul cu câinele să se desfăşoare în condiţii optime, iar aplicarea metodelor de dresaj să se facă diferenţiat pentru fiecare

câine în parte.

4.4.4. Alegerea anotimpului, timpului şi terenului

Perioadele de toamnă-iarnă, iarnă-primăvară prezintă o serie de inconveniente pentru organizarea cursurilor de dresaj datorită temperaturilor scăzute, a cantităţilor relativ mari de precipitaţii sau a altor fenomene meteorologice frecvente în aceste perioade ale anului (vânturi, descărcări electrice, polei etc.). De aceea, cursurile de dresaj se planifică de regulă în perioadele de primăvară-vară sau vară-toamnă.

În cazul cursurilor, şedinţele de dresaj se planifică dimineaţa, când câinele este odihnit şi receptiv la excitanţii folosiţi în dresaj, doar unele exrciţii se execută noaptea (obişnuirea cu luminile pe timpul nopţii, pânda pe timpul nopţii etc.).

Alegerea terenului are o deosebită importanţă, fazele de început ale dresajului trebuind să se desfăşoare pe terenuri liniştite, lipsite de excitanţi de distragere, iar în fazele mai avansate, dresajul se poate desfăşura şi pe terenuri cu diferiţi excitanţi. Pentru creşterea calităţii dresajului, este indicat ca terenurile să fie folosite alternativ, niciodată de două ori consecutiv.

4.4.5. Aprecierea momentului formării deprinderilor

În formarea deprinderilor, se parcurg de regulă trei etape. În
① prima etapă, se formează un singur reflex condiţionat care constituie baza formării deprinderilor. Însă, în această fază, câinele nu poate distinge cu precizie comenzile între ele, acţionând, uneori, greşit.

② În a doua etapă, se întăreşte reflexul condiţionat format şi se complică treptat până la fixarea deprinderii. În această etapă, câinelui i se cere o executare precisă a comenzilor.

③ În etapa a treia, deprinderea se întăreşte şi mai mult prin executarea acesteia în prezenţa excitanţilor de distragere.

4.4.6. Progresivitatea exerciţiilor

Presupune că, în formarea unei deprinderi, se începe cu exerciţii simple, care, ulterior, se complică, în final, deprinderea reprezentând, de fapt, un complex de alte deprinderi simple. Exemplu: rămânerea în poziţie se execută după ce câinele a învăţat poziţia aşezat, culcat sau în picioare.

4.4.7. Succesivitatea exerciţiilor

Presupune existenţa unei anumite legături dintre diferite exerciţii care concură la formarea deprinderilor. Este necesar ca, în permanenţă, conductorul să aibă reprezentarea virtuală a realizării fiecărei deprinderi în parte, precum şi succesiunea logică a exerciţiilor ce se vor executa cu câinele pentru formarea deprinderii.

Pentru realizarea acestor obiective, este necesar să se lucreze exerciţiile într-o anumită succesiune, logica acestora materializându-se în formarea unei deprinderi la câinele de serviciu. Exemplu: lăsarea în poziţie şi chemarea se începe cu chemarea la conductor, se continuă cu poziţia aşezat (culcat, în picioare) şi, în final, cu oprirea câinelui în faţa conductorului.

4.4.8. Repetabilitatea exerciţiilor

Cunoştinţele despre fiziologia sistemului nervos al câinelui arată că, pentru realizarea celui mai simplu reflex condiţionat, este necesar ca exerciţiul ce stă la baza formării lui să fie repetat de cel puţin 20-30 de ori. Reflexul condiţionat este mobil, el dispărând dacă nu este repetat exerciţiul ce a dus la formarea lui.

4.4.9. Frecvenţa şi alternanţa exerciţiilor în dresaj

Frecvenţa exerciţiilor în dresaj reprezintă numărul de repetări ale aceluiaşi exerciţiu într-o perioadă de timp (de regulă, într-o zi de dresaj), iar alternanţa exerciţiilor reprezintă schimbarea ordinii executării exerciţiilor într-o perioadă de referinţă.

Un exerciţiu repetat de prea multe ori conduce la fenomene de

inhibiţie datorate oboselii nervoase acumulate. Remediul constă în acordarea repausului, iar prevenirea se realizează prin dozarea corespunzătoare a frecvenţei repetării exerciţiului şi efectuarea alternativă a mai multe exerciţii de dresaj în perioada de referinţă.

4.5. METODE DE DRESAJ FOLOSITE PENTRU FORMAREA DEPRINDERILOR

În dresajul câinilor utilitari sunt folosite următoarele metode specifice:

1. Metoda stimulării instinctuale, în cadrul căreia se pot distinge două procedee:

♦*procedeul stimulativ,* unde este folosit drept excitant necondiţional hrana ca recompensă acordată câinelui după executarea corectă a unui exerciţiu ori pentru a-l determina să execute o anumită mişcare (plecarea din poziţie la chemarea conductorului; schimbarea poziţiei; eliberarea butucelului de aport; trecerea peste obstacole etc.). În dresaj, treptat, recompensa de hrană poate fi înlocuită cu mângâiere, acordarea liberului, cuvântul "BRAVO" care vor fi asociate de la început cu acordarea recompensei de hrană.

♦ *procedeul imitaţiei,* unde principalul stimul este însăşi prezenţa în apropiere a unui alt cuplu chinologic. Procedeul este specific perioadei de predresaj şi fazei de început a dresajului de disciplinizare şi constă în a menţine ca simplu "spectator" căţelul (câinele) neiniţiat, să asiste la executarea unor exerciţii de dresaj de către câini dresaţi. Pornind de la curiozitatea şi atracţia naturală a câinelui faţă de mişcările şi acţiunile celorlalţi, se produce o stimulare a sistemului nervos central al acestuia pentru executarea unor exerciţii similare. În acest mod, căţeii se pot obişnui uşor cu diferiţi excitanţi din mediu, încep să se manifeste agresiv, devin interesaţi pentru căutarea şi aportarea de obiecte, încep să latre la

comandă, încep să capete încredere şi se îndepărtează de conductor, urmând pilda exemplarelor dresate etc.

2. Metoda mecanică, în cadrul căreia excitanţii necondiţionali folosiţi sunt cei mecanici (fizici) şi constau în apăsări cu mâna pe crupă sau greabăn, smuciri de lesă, trageri de lesă etc.). Este o metodă care dă rezultate imediate în dresaj, dar a cărei aplicare exclusivă şi excesivă duce la slăbirea şi chiar ştergerea ataşamentului faţă de conductor, încălcându-se astfel unul din principiile de bază ale dresajului.

3. Metoda combinată, constă în îmbinarea metodei stimulării instinctuale (procedeul stimulativ) cu metoda mecanică, proporţia fiecăruia fiind determinată de tipul de sistem nervos al câinelui. Este metoda de bază a formării reflexelor condiţionate la câinii utilitari. În acest caz, excitantul necondiţionat mecanic determină executarea necondiţionată a comenzilor, iar excitantul necondiţional chimic (hrană) determină executarea din plăcere a acestora sau poate fi aplicat ca recompensă după executarea corectă a unui exerciţiu prin folosirea excitanţilor necondiţionali mecanici.

Întrebuinţarea excitanţilor necondiţionali în cadrul metodei combinate va fi bine tolerată prin tact şi profesionalism mai ales în ceea ce priveşte proporţia optimă suportabilă într-un anumit moment, astfel încât să nu fie bruscat animalul, dar nici să nu i se permită să abandoneze exerciţiul. Ca şi în cazul procedeului stimulativ, recompensa de hrană va fi asociată cu mângâierea câinelui, recompensa verbală "Bravo", urmate de acordarea liberului. În timp, recompensa de hrană se va rări sau, unde situaţia impune, poate fi exclusă, fiind suplinită de celelalte recompense menţionate.

Capitolul 5
PRINCIPALELE GREŞELI CE SE COMIT PE TIMPUL EXECUTĂRII DRESAJULUI CÂINILOR UTILITARI

În dresajul câinilor utilitari se pot comite o serie de greşeli pe fondul necunoaşterii principiilor dresajului, a metodelor şi procedeelor specifice fiecărei categorii de utilitate în parte, al înţelegerii subiective a comportamentului câinelui sau a relaţiei om-câine în cadrul cuplului chinologic ori prin aprecierea incorectă a tipului de sistem nervos al câinelui şi, de aici, tot ceea ce decurge negativ în organizarea şi desfăşurarea dresajului de calificare.

Aceste greşeli au o influenţă negativă, iremediabilă uneori, în procesul de formare a reflexelor condiţionate, în realizarea unei progresii constante în dresaj, constituind fondul unor rezultate nesatisfăcătoare în specializarea câinilor, dar, mai ales, în activitatea utilitară specifică.

5.1. UMANIZAREA CÂINELUI

Constă în înţelegerea subiectivă a poziţiei câinelui în cadrul cuplului chinologic şi, implicit, a manifestărilor şi comportării acestuia în relaţia cu conductorul.

Pentru eliminarea unei astfel de situaţii, se impune respectarea cu stricteţe a următoarelor regului:

•în dresaj se utilizează un limbaj strict convenţional (aşa cum rezultă din prezentarea exerciţiilor) şi nimic în plus;

• delimitarea riguroasă a programului de dresaj de repaus (fiecare implică un mod de comportare diferit al conductorului în

raporturile cu câinele);

• determinarea câinelui să execute la prima comandă orice exerciţiu fără să se renunţe la acest principiu. Orice comandă trebuie executată corect şi cât mai aproape în timp de momentul enunţului ei;

• recompensarea câinelui are loc numai la finalizarea unui exerciţiu executat corect, la finalul unui program dificil, în repaus la chemarea câinelui la conductor, mai ales în faza de început a dresajului pentru întărirea ataşamentului. Câinele nu este recompensat după un exerciţiu incorect executat sau exerciţiu ce a fost repetat de mai multe ori pentru corectarea execuţiei;

•pedepsirea câinelui pentru executarea greşită a unor exerciţii va consta în neacordarea recompensei de hrană, neacordarea liberului, lipsirea de joaca binemeritată, dar şi prin repetarea şi corectarea execuţiei deficitare. Este interzisă pedepsirea fizică, constând în smucituri dure de lesă, folosirea zgărzii cu colţi şi, mai ales, lovirea câinelui.

Se impune în dresaj să fie eliminată iluzia conform căreia "câinele meu este mai inteligent", mai receptiv, întrucât, conformându-ne acestei păreri, încălcăm unul din principiile de bază ale dresajului, acela privind repetabilitatea executării exerciţiilor şi numai repetându-l putem forma reflexe condiţionate stabile, altfel, dresajul nu are o finalitate. Supraaprecierea calităţilor câinelui poate avea efecte negative în realizarea ataşamentului, în dresaj şi, mai ales, în activitatea practică utilitară.

5.2. APLICAREA GREŞITĂ A METODELOR ŞI PROCEDEELOR DE DRESAJ

a) Aplicarea metodelor şi procedeelor de dresaj fără a ţine seama de tipul de sistem nervos al câinelui.

b) Suprasolicitarea sistemului nervos al câinelui. Pentru evitarea suprasolicitării sistemului nervos al câinelui, vor trebui să fie respectate următoarele reguli:

• exerciţiile executate în cadrul unei şedinţe de dresaj vor fi cât mai des şi plăcut alternate;

• pentru un exerciţiu executat corect, câinele va fi recompensat totdeauna (chiar dacă numai cu cuvântul "BRAVO");

• la formarea unor noi reflexe condiţionate sau pentru exerciţiile complexe, se vor utiliza terenurile foarte cunoscute câinelui;

•în dresaj, va exista un raport optim între lucru, recompensă, joacă şi acordarea liberului.

c) Aplicarea greşită a excitanţilor. Această greşeală constă, pe de o parte, în nerespectarea condiţiilor de formare a reflexelor condiţionate şi, pe de altă parte, în nerespectarea intensităţii şi tăriei excitanţilor condiţionali (intonaţie, tărie la comanda prin voce, mişcare incorectă la executarea semnului) în anumite etape ale formării reflexelor condiţionate, dar şi prin folosirea abuzivă sau fără temei a zgărzii de forţă, a zgărzii cu colţi, a curentului electric sau chiar a smuciturii dure de lesă. Dresorul este cel care stabileşte intensitatea şi tăria excitanţilor necondiţionali mecanici în funcţie de tipul de sistem nervos al câinelui, de etapa de dresaj în care se află cuplul chinologic, de categoria de utilitate etc.

5.3. ASOCIERILE NEDORITE

a) Asocierile nedorite apărute ca urmare a executării stereotipe a exerciţiilor de dresaj. Realizarea dresajului câinilor utilitari implică talent şi calităţi deosebite, atât ale dresorului, cât şi ale conductorului. Conductorul este cel care previne o astfel de greşeală prin alternarea exerciţiilor în dresaj, prin schimbarea modului de începere şi finalizare a programului zilnic, prin combinarea cât mai plăcută pentru câine a excitanţilor, prin alegerea momentului optim de recompensare, de acordare a liberului sau prin fragmentarea programului compus din exerciţii dificile de dresaj şi introducerea reprizelor scurte de pauză şi, mai ales, de joacă cu câinele.

Dacă nu se respectă acest mod de lucru şi exerciţiile se succed

în aceeaşi ordine şi monotonie, câinele va executa la o singură comandă mai multe mişcări, ceea ce este grav. Dacă s-a ajuns la această situaţie, se impune o perioadă de repaus, apoi se revine la programul de dresaj, cu respectarea principiilor fundamentale ale dresajului.

b) Asocierile nedorite apărute ca urmare a neschimbării terenului de dresaj. Folosirea îndelungată a aceluiaşi teren de dresaj, mai ales atunci când în dresaj s-au întrebuinţat şi excitanţi necondiţionali mai puţin plăcuţi pentru câine (smucitură puternică de lesă, curent electric, focuri de armă, explozii etc), are efecte negative imediate în modul de comportare al câinelui, în rezultatele obţinute în dresaj, mai ales dacă se revine în ziua imediat următoare pe acelaşi teren pe care au fost folosiţi aceşti excitanţi. Se impune deci schimbarea terenului de dresaj zilnic, astfel încât să se revină pe acelaşi teren cât mai rar cu putinţă, iar dacă nu există această posibilitate, să se revină cel puţin după două-trei şedinţe.

Capitolul 6
MODALITĂŢI PRACTICE DE REALIZARE A DRESAJULUI CÂINILOR UTILITARI

6.1. DEFINIŢIA DRESAJULUI

În accepţiunea "Dicţionarului explicativ român", verbul "a dresa" are următoarea semnificaţie: *"a învăţa, a obişnui, a deprinde un animal să facă la poruncă anumite mişcări sau să îndeplinească anumite acţiuni"*. În sens mai strict, dresajul câinilor reprezintă *totalitatea activităţilor ce se desfăşoară pentru formarea deprinderilor necesare câinelui în scopul folosirii la diferite servicii şi executarea acestor deprinderi la comanda conductorului.*

Făcând referire la specificul acestei lucrări, dresajul utilitar poate fi definit ca *totalitatea activităţilor ce se desfăşoară pentru formarea deprinderilor necesare câinelui să efectueze anumite utilităţi la comanda conductorului.*

6.2. ETAPELE DRESAJULUI

A. PREDRESAJUL (DRESAJUL PREGĂTITOR). Se execută începând cu vârsta de 3-4 luni a căţelului şi până la împlinirea vârstei de un an. În această perioadă, se pune accent pe obişnuirea cu numele, cu zgarda, cu lesa, cu venirea la chemarea conductorului, cu joaca pentru deconectare, dar şi ca recompensă.

Urmează apoi obişnuirea cu excitanţii din mediu, care se va face progresiv, cu mare atenţie, presărată cu scurte pauze şi reprize de joacă. În timp, creşte şi perioada de lucru, dar şi intensitatea programului.

Se introduc exerciţiile de agresivitate, exerciţiile uşoare de

disciplinizare (mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în picioare, chemarea la conductor, lăsarea în poziţie la lungimea lesei, exerciţiul de aducere a unui obiect etc.). Câinele este obişnuit apoi cu botniţa, continuându-se cu toate exerciţiile specifice utilităţii, uşor, de voie, fără constrângere, alternativ cu pauze plăcute, joacă şi recompensă.

B. DRESAJUL DE CALIFICARE. Se începe numai după ce câinele a împlinit vârsta de un an şi se poate executa la domiciliul stăpânului, la domiciliul beneficiarului, la domiciliul dresorului sau în alt loc.

Rolul primordial în dresajul de calificare îl are dresorul, el fiind cel care dozează efortul animalului, dresajul de disciplinizare în raport cu dresajul de specializare, priorităţile în dresaj, modalitatea de recompensare a câinelui, poziţia beneficiarului, stabilind şi limitele până la care se poate ajunge, funcţie de rezultatele obţinute în primele etape ale dresajului.

C. ANTRENAMENTUL. Este o etapă importantă a dresajului, care presupune continuarea dresajului de calificare în condiţiile specifice utilităţii, dar sub comanda beneficiarului.

Prin antrenament are loc o consolidare a dresajului de disciplinizare şi mai ales a celui de specializare. Este indicat ca după finalizarea cursului dresajului de calificare, prezenţa dresorului în cadrul antrenamentului să se mai facă simţită uneori pentru a corecta greşelile beneficiarului, de asemenea, pentru a corija ţinuta şi modul de lucru al câinelui care, de obicei, după ieşirea din scenă a dresorului (care a fost mâna forte în formarea deprinderilor), parcurge o perioadă de relaxare, mai ales atunci când beneficiarul nu intră foarte bine în rolul dresorului.

6.3. PĂRŢILE COMPONENTE ALE DRESAJULUI CÂINILOR UTILITARI

6.3.1. Dresajul de disciplinizare

Dresajul de disciplinizare constituie fundamentul dresajului

câinilor utilitari, joacă un rol hotărâtor în realizarea dresajului de specializare, fiind elementul esenţial al selecţiei câinilor pentru o utilitate sau alta, alături de calităţile ereditare ale exemplarului, starea sa fizică şi tipul de sistem nervos.

Exerciţiile dresajului de disciplinizare sunt elaborate practic şi fundamentate ştiinţific, sunt ordonate evolutiv, realizând prin execuţia lor corespunzătoare o progresie constantă, dirijată şi corijată permanent.

Disciplinizarea câinelui se începe încă din etapa predresajului, se continuă şi se fixează în etapa dresajului de calificare şi se cizelează prin antrenament.

Respectarea cu stricteţe a metodelor şi procedeelor specifice fiecărui exerciţiu în parte influenţează pozitiv realizarea exerciţiului în sine şi a disciplinizării câinelui în general. Pe de altă parte, orice greşeală în dresajul de disciplinizare poate influenţa negativ atât exerciţiul respectiv, dar mai ales dresajul de specializare, făcând, uneori, imposibilă recuperarea câinelui şi calificarea sa pentru o anume utilitate.

EXERCIŢII

1. MERSUL ALĂTURI DE CONDUCTOR

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a se deplasa odată cu conductorul, alături de acesta.

COMANDĂ:

- prin voce: "PAS";
- prin semn: lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului stâng.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Câinele merge alături de conductor în partea stângă, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng, cât mai aproape de acesta.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Mersul alături de conductor cu câinele în lesă. Exerciţiul

începe după ce câinele este "deconectat" în urma unei scurte plimbări. Conductorul se plasează în partea dreaptă a câinelui, cu genunchiul piciorului stâng la nivelul pieptului animalului, prinde lesa cu mâna dreaptă şi o ţine prin faţa corpului uşor curbată. După ce întinde mâna dreaptă pe lângă corp, pronunţă numele câinelui, dă comanda "PAS" şi începe deplasarea, încercând să păstreze poziţia câinelui cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng. Odată cu darea comenzii "PAS", conductorul smuceşte de lesă lateral spre dreapta.

La încercarea câinelui de a-l depăşi sau de a se deplasa lateral, se repetă comanda "PAS", concomitent cu o smucitură de lesă.

La rămânerea în urmă, conductorul încurajează câinele prin cuvântul "BRAVO", îl atinge uşor cu mâna stângă pe cap, stimulându-l. Dacă tendinţa de rămânere în urmă persistă, conductorul sporeşte ritmul de mers până la alergare, insistând pe păstrarea poziţiei corecte a câinelui faţă de piciorul stâng.

Odată cu revenirea câinelui în poziţia corectă, acesta este mângâiat cu mâna stângă şi recompensat prin cuvântul "BRAVO".

Pe timpul deplasării, se va evita darea comenzii pe ton ameninţător, smucitura bruscă a lesei, călcarea câinelui pe membre sau lovirea sa.

Este indicat în perioada de formare a deprinderii ca conductorul, în mod intenţionat, să alterneze ritmul lent de deplasare cu pasul vioi şi alergarea, corectând permanent poziţia câinelui prin încurajare când rămâne în urmă şi uşoară smucitură de lesă şi încurajare prin cuvântul "BRAVO" când are tendinţa să-l depăşească pe conductor.

Pentru formarea rapidă a deprinderii, este indicat ca deplasarea cu câinele alături să se facă schimbând permanent direcţia de deplasare care, implicit, înseamnă schimbarea poziţiei câinelui faţă de picior şi, de aici, necesitatea intervenţiei conductorului pentru corectare.

Schimbările de direcţie, la început, se vor efectua numai prin ocolire, evitându-se întoarcerile directe.

Exerciţiul durează circa 3-5 minute, după care este indicat să se ia o scurtă pauză. Momentul încetării lui trebuie ales numai atunci când câinele execută corect mişcarea. Imediat după încetarea exerciţiului, câinele este recompensat cu alimente, mângâiat şi încurajat prin cuvântul "BRAVO". Reluarea exerciţiului se face după o scurtă pauză de joacă cu câinele.

B. Mersul alături de conductor cu câinele liber. Exerciţiul se execută după formarea deprinderii câinelui de a merge în lesă alături de conductor.

Pentru început, conductorul se deplasează cu câinele în lesă, dar slăbeşte progresiv lesa şi, dacă în aceste condiţii, animalul se deplasează corect, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng, lesa este lăsată pe sol şi se contiună deplasarea.

Atunci când câinele încearcă să-l depăşească pe conductor, acesta dă comanda "PAS" şi calcă pe lesă. Când încearcă să rămână în urmă, conductorul prinde lesa cu mâna dreaptă, dă comanda "PAS", execută smucituri repetate spre dreapta şi intensifică ritmul deplasării, lăsând apoi uşor lesa pe sol.

Atunci când câinele, la comandă, se deplasează corect alături de conductor, îşi schimbă viteza de deplasare şi direcţia de mers odată cu acesta, corectându-şi singur poziţia faţă de piciorul stâng al conductorului, poate fi eliminată complet lesa.

Este indicat ca formarea reflexului câinelui să se realizeze prin schimbări succesive ale ritmului de mers şi ale direcţiei de deplasare.

Pentru formarea deprinderii câinelui de a merge alături de conductor la comanda prin semn, se porneşte de la mersul alături cu câinele liber. Conductorul se deplasează cu câinele plasat în partea stângă, dă comanda prin voce "PAS" şi, concomitent, loveşte în mod repetat cu palma mâinii stângi coapsa piciorului. Treptat, din dresaj se elimină comanda prin voce, câinele efectuând deplasarea alături de conductor la comanda prin semn (lovirea repetată cu palma mâinii stângi a coapsei piciorului).

Deprinderea se consideră formată atunci când câinele merge

liber, cu pieptul la nivelul piciorului stâng al conductorului şi se supune comenzilor date prin voce sau semn, indiferent de viteza sau direcţia de deplasare a conductorului.

2. POZIŢIA AŞEZAT

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a se aşeza la comandă şi de a rămâne în această poziţie până la primirea altei comenzi.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "ŞEZI";

♦ prin semn: ridicarea mâinii drepte mai sus de înălţimea umărului, întinsă, cu palma orientată înainte.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele se aşează lângă piciorul stâng al acestuia, cu pieptul la nivelul genunchiului.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Poziţia aşezat prin oprirea conductorului. Conductorul, având câinele alături în partea stângă, prinde lesa cu mâna dreaptă şi pune mâna stângă pe crupa câinelui, dă comanda "ŞEZI", concomitent cu smucitura lesei în sus şi apăsarea cu mâna stângă pe crupa animalului.

Exerciţiul se execută foarte bine din mişcare. Când îşi propune să îl execute, conductorul pregăteşte câinele printr-o smucitură uşoară de lesă şi dă comanda prin voce "PAS". Animalul, instinctiv, ia o poziţie corectă alături de piciorul stâng al conductorului şi este atent; atunci, conductorul dă comanda "ŞEZI", concomitent cu apăsarea cu mâna stângă pe crupa câinelui şi smucitura de lesă către în sus, oprindu-se. Este indicat ca animalul să fie în permanenţă corectat, poziţia sa faţă de conductor fiind cea paralelă faţă de talpa piciorului stâng. Este interzis ca stăpânul să îşi corecteze poziţia după poziţia câinelui.

Acest mod de lucru se continuă şi exerciţiul se execută prin combinare cu celelalte exerciţii de dresaj, timp în care, treptat, se

elimină apăsarea cu mâna pe crupă şi, apoi, smucitura de lesă. Când câinele execută foarte bine acest exerciţiu în lesă, poate fi îndepărtată şi aceasta, executându-se poziţia aşezat doar la comanda prin voce şi semn.

Atunci când stagiul de dresaj al câinelui este foarte avansat, se poate lucra cu câinele la semn (prin ridicarea mâinii drepte întinse înainte, mai sus de înălţimea umărului) ori din mişcare, la chemarea câinelui la conductor din repaus şi oprirea acestuia în faţa conductorului la 2-3 paşi în poziţia aşezat la comanda prin semn.

Eliminarea apăsării cu mâna pe crupă, a smuciturii de lesă şi a comenzii prin voce se face numai atunci când câinele reacţionează imediat la comanda conductorului prin voce şi, ulterior, prin semn.

B. Poziţia aşezat executată din mişcare, fără oprirea conductorului. Atunci când câinele execută corect poziţia aşezat liber la comanda prin voce şi semn, cu oprirea conductorului, se poate trece la executarea poziţiei din mişcare fără oprirea conductorului.

Pe timpul deplasării, conductorul dă comanda "ŞEZI" şi îşi continuă deplasarea, urmărind atent dacă animalul execută. Dacă acesta are tendinţa de a se ridica, conductorul se întoarce, repetă pe un ton ridicat comanda, îl repune în poziţia aşezat în acelaşi loc, se îndepărtează 5-10 metri, după care cheamă câinele, îi dă liber, se joacă cu el şi îl recompensează. Treptat, exerciţiul poate fi continuat şi cu alte exerciţii.

Este indicat ca, în perioada de formare a reflexului, distanţa faţă de câine să fie crescută progresiv şi, totodată, uneori, conductorul să revină la câinele lăsat în poziţie, să-i acorde liber sau să execute din acel moment alte exerciţii.

Când exerciţiul se execută corect din mers la comandă, se poate trece la efectuarea lui din alergare, distanţa faţă de câine putând să cresacă, funcţie de mobilul pentru care se execută exerciţiul.

3. POZIŢIA CULCAT

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a lua poziţia culcat la comanda prin voce, la semn sau fără comandă (atunci când conductorul se culcă), rămânând în această poziţie până la primirea altei comenzi.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "CULCAT"

♦ prin semn: aplecarea corpului către înainte cu ducerea braţului drept înainte şi în jos, cu palma orientată spre pământ.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele ia poziţia culcat lângă piciorul stâng al acestuia, cu membrele anterioare întinse înainte, crupa paralelă cu solul, capul ridicat şi privirea către înainte.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Poziţia culcat, prin oprirea conductorului. Conductorul, având câinele alături în partea stângă, prinde lesa cu mâna dreaptă, dă comanda "CULCAT", concomitent cu smucitura lesei înainte şi apăsarea cu mâna stângă pe greabănul câinelui până ce acesta îşi fixează corpul pe sol cu picioarele anterioare întinse şi capul ridicat. Este ţinut în această poziţie câteva secunde. Dacă încearcă să se ridice, se repetă comanda "CULCAT" pe un ton ridicat, concomitent cu smucitura de lesă către înainte şi apăsarea cu mâna stângă pe greabăn.

Exerciţiul este indicat să se execute din mişcare, pentru a preîntâmpina opoziţia câinelui prin rigidizarea membrelor. Pe timpul deplasării, conductorul pregăteşte câinele prin comanda "PAS" şi o smucitură uşoară de lesă, moment în care câinele îşi corectează poziţia faţă de piciorul conductorului şi devine atent. Atunci, conductorul dă comanda "CULCAT", concomitent cu apăsarea pe greabăn şi smucirea lesei către înainte, fixându-l pe pământ, după care îi corectează poziţia.

Exerciţiul se combină cu mersul alături de conductor, poziţia aşezat, în picioare şi altele. Treptat, se elimină apăsarea cu mâna

pe greabăn, apoi smucitura de lesă către înainte atunci când câinele execută poziţia repede şi la prima comandă.

Este indicat ca poziţia animalului faţă de piciorul conductorului să fie corectată permanent, totodată, ţinuta conductorului trebuie să fie sobră, impunătoare pe timpul executării acestui exerciţiu, câinele să fie studiat discret în timp ce execută şi corectat la momentul optim pentru greşeli.

Când câinele execută exerciţiul în lesă corect, la prima comandă, fără să opună rezistenţă şi fără să îşi schimbe poziţia comandată, se poate trece la executarea fără lesă a exerciţiului, apoi la executarea la comanda prin semn (conductorul se plasează înaintea câinelui, cu faţa către acesta).

B. Poziţia culcat executată din mişcare, fără oprirea conductorului. Atunci când câinele execută corect poziţia culcat liber la comanda prin voce şi semn, se poate trece la executarea poziţiei din mişcare fără oprirea conductorului.

Pe timpul deplasării, conductorul dă comanda "CULCAT" şi îşi continuă mişcarea, urmărind atent dacă animalul execută. Dacă acesta are tendinţa de a se ridica, de a-şi schimba poziţia sau nu execută corect poziţia, conductorul se întoarce, repetă pe un ton ridicat comanda "CULCAT", îl fixează în această poziţie în acelaşi loc şi se îndepărtează 5-10 metri. După scurt timp îl cheamă, îi acordă liber, se joacă cu el şi îl recompensează. Când câinelui i s-a format reflexul de a rămâne în poziţia culcat la comandă, fără oprirea conductorului, se poate trece la executarea altui exerciţiu.

Este indicat ca, în perioada de formare a reflexului, distanţa faţă de câine să fie crescută progresiv şi, totodată, la unele asemenea exerciţii, conductorul să revină la câinele lăsat în poziţie, să-i acorde liber sau să execute din acel punct un alt exerciţiu.

Când câinele execută corect din mers poziţia culcat la comandă, fără oprirea conductorului, se poate trece la executarea acestei poziţii la comandă din alergare, distanţa faţă de câine putând să crească în funcţie de scopul urmărit prin exerciţiu.

Este indicat ca, la revenirea câinelui la conductor sau la

revenirea conductorului la câine, când se execută alternativ odată cu schimbarea poziţiei câinelui, acesta să fie mângâiat şi recompensat prin cuvântul "BRAVO", chiar dacă se continuă programul sau se acordă liber câinelui.

4. POZIŢIA ÎN PICIOARE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să ia poziţia în picioare şi să rămână astfel până la primirea altei comenzi.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PE LOC" (prelung)

♦ prin semn: ridicarea braţului drept lateral la înălţimea umărului cu palma întinsă deschisă, orientată către înainte şi îndoirea antebraţului spre piept.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele se opreşte în picioare în partea stângă a conductorului cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng, cu capul ridicat şi privirea către înainte.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Poziţia în picioare prin oprirea conductorului. Conductorul se plasează în partea dreaptă, prinde lesa cu mâna dreaptă, dă comanda "PE LOC" prelung, concomitent cu o uşoară smucitură către înainte şi susţinerea câinelui în poziţia în picioare prin introducerea mâinii stângi pe sub abdomenul acestuia prin exterior. Este indicat, ca şi la poziţiile aşezat şi culcat, poziţia în picioare să se execute pe timpul executării mersului alături de conductor. Pe timpul deplasării, conductorul "pregăteşte" câinele prin comanda "PAS" şi o uşoară smucitură de lesă, apoi, după câţiva paşi, dă comanda "PE LOC" prelung, concomitent cu introducerea mâinii stângi sub abdomen şi o uşoară smucitură de lesă către înainte. După darea comenzii, conductorul mai efectuează o jumătate de pas şi se opreşte, corectând poziţia câinelui.

Atunci când câinele execută corect poziţia în picioare la

comandă, conductorul poate renunţa la susţinerea cu mâna stângă pe sub abdomen şi, apoi, chiar la smucirea lesei.

Când câinele merge corect la picior şi execută la prima comandă poziţia în picioare fără să se opună, se poate îndepărta şi lesa. Se poate trece în continuare la eliminarea treptată a comenzii prin voce, astfel încât câinele să execute numai la comanda prin semn.

B. Poziţia în picioare executată din mişcare, fără oprirea conductorului. Când câinele execută corect poziţia în picioare liber la prima comandă a conductorului, se poate trece la executarea poziţiei din mişcare, fără oprirea conductorului lângă câine. Exerciţiul se începe prin mersul alături de conductor cu câinele liber, timp în care conductorul pregăteşte câinele prin comanda "PAS" şi lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului, corectând astfel poziţia câinelui. Când câinele este foarte atent la conductor, acesta dă comanda "PE LOC" prelung pe un ton ridicat şi îşi continuă deplasarea. În cazul în care câinele nu rămâne în poziţie sau refuză poziţia comandată, conductorul revine la acesta, dă din nou comanda "PE LOC" prelung pe un ton ridicat, îl repune în poziţia în picioare în locul unde l-a fixat iniţial, îndepărtându-se.

Atunci când câinele execută corect din mers poziţia în picioare la comandă, fără oprirea conductorului, se poate trece la realizarea exerciţiului din alergare.

Este indicat pentru poziţiile aşezat, culcat, în picioare la exerciţiile de pe loc ca, odată fixat câinele într-una din poziţii, conductorul, fără comandă, să simuleze plecarea de lângă câine. Dacă acesta încearcă să îl urmeze, conductorul repetă comanda pentru poziţia iniţială pe un ton ridicat, repune câinele în poziţie şi mai încearcă odată, de două ori acelaşi lucru, până ce câinele rămâne liniştit până la primirea altei comenzi. Acest procedeu este foarte important pentru fixarea reflexului condiţionat respectiv, pentru executarea la o singură comandă, cât şi pentru simplificarea executării exerciţiului de lăsare în poziţie şi chemare la conductor.

5. ÎNTOARCERILE DIN MIŞCARE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a merge alături de conductor şi a executa întoarceri din mers odată cu acesta.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PAS"

♦ prin semn: lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La întoarcerile conductorului la dreapta, stânga sau stânga împrejur, câinele îl însoţeşte şi se plasează permanent lângă piciorul său stâng, cu pieptul la nivelul genunchiului conductorului.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Întoarcerile din mers cu câinele în lesă la comanda prin voce şi semn. Exerciţiul începe a fi executat atunci când câinele este ataşat de conductor şi merge corect în lesă lângă acesta.

1. Întoarcerile la dreapta cu câinele în lesă. Conductorul execută mersul alături cu câinele în lesă, iar atunci când îşi propune să efectueze o întoarcere la dreapta, dă comanda "PAS", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă (pentru atenţionarea câinelui). În acelaşi timp, scurtează lesa, apropiind câinele de picior, după care execută întoarcerea la dreapta. Dacă animalul rămâne în urmă, îl încurajează cu cuvântul "BRAVO", comandă "PAS" şi execută lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului. Dacă îl depăşeşte, execută o uşoară smucitură de lesă, după care îl mângâie cu mâna stângă, încurajându-l prin cuvântul "BRAVO".

Este indicat ca pentru formarea rapidă a acestei deprinderi, să se pornească din mersul alături de conductor prin executarea exerciţiului în cercuri concentrice spre dreapta, reducându-se treptat în timp diametrul acestora, până ce câinele s-a obişnuit ca, indiferent de ritmul de deplasare, să fie permanent cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng al conductorului.

Exerciţiul se consideră realizat când conductorul execută din

mişcare o întoarcere la dreapta de 90°, iar câinele vine rapid lângă piciorul stâng al acestuia, continuând deplasarea odată cu conductorul, cu pieptul la nivelul genunchiului stâng al acestuia.

2. Întoarcerile la stânga din mişcare cu câinele în lesă. Întoarcerea la stânga din mişcare cu câinele în lesă prezintă o oarecare doză de dificultate şi este indicat a se efectua atunci când câinele execută bine mersul în lesă alături de conductor şi întoarcerea la dreapta din mişcare.

Se începe prin deplasarea conductorului cu câinele alături spre stânga într-un cerc cu diametrul de circa 10 metri, corectându-se permanent poziţia câinelui prin comanda "PAS" şi uşoare smucituri de lesă. Se schimbă permanent ritmul de mers şi, atunci când animalul se adaptează ritmului de deplasare al conductorului, se trece la micşorarea diametrului cercului, până ce din mişcare se execută o întoarcere la stânga de 90°, iar câinele se plasează permanent cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng al conductorului.

Este indicat ca întoarcerea la stânga din mişcare să fie precedată de comanda "PAS" şi o uşoară smucitură de lesă pentru atenţionarea şi corectarea poziţiei câinelui. Dacă acest exerciţiu se realizează corect fără bruscarea sau lovirea câinelui, se poate trece foarte uşor la executarea întoarcerii la stânga de pe loc.

3. Întoarcerea la stânga împrejur din mişcare cu câinele în lesă. Ca şi exerciţiul prezentat anterior, acesta se execută atunci când s-a realizat ataşamentul câinelui faţă de conductor şi acesta execută corect mersul alături.

Conductorul se deplasează către înainte cu câinele alături, având lesa în mâna dreaptă. Atunci când îşi propune să execute exerciţiul, dă comanda "PAS", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă pentru atenţionarea şi apropierea câinelui de piciorul său. Execută apoi întoarcerea la stânga împrejur, trecând lesa în mâna stângă prin spatele corpului şi iar în mâna dreaptă prin faţa sa, după care dă comanda "PAS", execută o smucitură de lesă pentru corectarea poziţiei câinelui, concomitent cu bătăi repetate cu palma

stângă pe coapsa piciorului şi încurajarea câinelui prin cuvântul "BRAVO".

Exerciţiul se repetă alternativ cu întoarcerile la dreapta sau la stânga din mers, corectându-se permanent poziţia câinelui prin scurtarea lesei şi a timpului de executare a întoacerii, astfel încât întoarcerea la stânga împrejur să fie executată rapid şi câinele să ajungă cât mai repede în stânga conductorului cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng. Când întoarcerea la stânga împrejur se execută corect din mişcare, se poate trece la executarea acesteia de pe loc.

B. Întoarcerile din mers cu câinele liber. Exerciţiul începe a fi executat atunci când câinele execută întoarcerile la stânga, la dreapta şi la stânga împrejur fără să mai fie constrâns prin smucituri de lesă şi îşi corectează permanent poziţia la comanda prin voce sau semn a conductorului.

Pe timpul executării întoarcerilor din mişcare cu câinele liber, comenzile vor fi ferme, suficient de puternice, iar semnul va fi executat astfel încât conductorul să aibă în permanenţă câinele sub control.

6. ÎNTOARCERILE DE PE LOC

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a se întoarce la stânga, la dreapta, la stânga împrejur odată cu conductorul.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PAS" - "ŞEZI";

♦ prin semn: lovirea cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului stâng.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Pentru întoarcerea la dreapta, la comanda conductorului, câinele, aflându-se în poziţia aşezat lângă acesta, se deplasează prin partea stângă a conductorului concomitent cu executarea de către acesta a unei întoarceri milităreşti la dreapta şi ia poziţia aşezat, cu pieptul la

nivelul genunchiului piciorului stâng al conductorului.

Pentru întoarcerea la stânga, la comanda conductorului, câinele, aflându-se în poziţia aşezat lângă acesta, se trage înapoi şi către dreapta prin paşi mărunţi, rămânând apropiat de piciorul stâng al conductorului, odată cu întoarcerea militărească a acestuia la stânga, după care ia poziţia aşezat, cu pieptul la nivelul piciorului stâng al conductorului.

Pentru întoarcerea la stânga împrejur, se porneşte din poziţia aşezat a câinelui lângă conductor şi, la comandă, în timp ce conductorul execută o întoarcre la stânga împrejur, câinele, ocolindu-l prin dreapta se plasează în partea stângă a acestuia şi ia poziţia aşezat cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe a fi executat atunci când câinele execută corect mersul alături de conductor şi poziţia aşezat.

Este indicat ca acest exerciţiu să fie început prin executarea întoarcerilor, atât la dreapta, cât şi la stânga, din mişcare prin deplasarea conductorului cu câinele alături în cercuri concentrice, pornind de la o rază mai mare a cercului şi corectând permanent poziţia câinelui faţă de piciorul stâng al conductorului prin comanda "PAS". Treptat, diametrul cercului se micşorează, ajungându-se până la întoarcerile la stânga sau la dreapta de pe loc.

Întoarcerea la stânga este un exerciţiu dificil de executat şi necesită o atenţie deosebită, exerciţiul trebuind să fie bine dozat în raport cu celelalte exerciţii ce compun programul practic de dresaj. Alte metode ce se folosesc pentru realizarea întoarcerii la stânga sunt indicate de către dresor şi se execută sub supravegherea acestuia în funcţie de tipul de A.N.S. al câinelui.

Întoarcerea la stânga împrejur se execută pornindu-se de la poziţia aşezat a câinelui în stânga conductorului. Câinele este atenţionat printr-o uşoară smucitură de lesă către dreapta, apoi se dă comanda "PAS", concomitent cu trecerea lesei din mâna dreaptă în mâna stângă prin spatele conductorului şi apoi din nou în mâna dreaptă şi executarea unei întoarceri milităreşti a con-

ductorului la stânga împrejur. După executarea întoarcerii, conductorul mai aplică o smucitură de lesă şi dă comanda "ŞEZI", corectând poziţia câinelui, astfel încât acesta să se aşeze cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng.

Atunci când câinele execută corect în lesă întoarcerea la stânga, la dreapta şi la stânga împrejur, poate fi îndepărtată lesa, astfel încât câinele să execute la comanda prin voce şi semn exerciţiile. Când animalul, la prima comandă prin voce şi semn, execută exerciţiile, îşi corectează poziţia faţă de piciorul conductorului şi rămâne atent, se poate elimina treptat şi comanda prin voce. Astfel, la lovirea cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului şi, concomitent, efectuarea întoarcerii conductorului (la stânga, la dreapta sau la stânga împrejur), câinele trebuie să execute exerciţiul vioi, fără ajutor, fără opoziţie, corectându-şi poziţia. Exerciţiile se execută la semn numai odată cu conductorul.

7. REPAUSUL CÂINELUI LA COMANDĂ

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să treacă în stare de repaus.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "LIBER";

♦prin semn: mişcarea de la stânga la dreapta a braţului drept întins la nivelul umărului.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comandă, câinele părăseşte poziţia în care se află şi începe să se manifeste independent, instinctual.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul are importanţă deosebită, este necesar şi trebuie însuşit şi executat corect, dar şi în raport de complexitatea şi consistenţa exerciţiilor cu care se asociază în procesul de dresaj. Repausul câinelui la comandă începe a fi executat din primele zile de dresaj, alternativ cu mersul alături de conductor şi celelalte exerciţii fundamentale (poziţiile aşezat, culcat, în picioare etc.).

Pentru început, conductorul, după ce a executat cu câinele în lesă câteva exerciţii, îl fixează în poziţia aşezat în stânga sa, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng, prinde lesa cu mâna stângă şi, concomitent cu comanda "LIBER" prelung, execută o mişcare a braţului drept întins la nivelul umărului de la stânga la dreapta. Odată cu executare semnului şi darea comenzii, execută în alergare câţiva paşi către înainte, eliberând lesa la lungimea ei, după care se opreşte, mângâie câinele, se joacă cu el, îi poate acorda şi recompensă de hrană, apoi îl lasă să se manifeste singur fără să îi mai acorde (intenţionat) vreo atenţie.

După ce câinele s-a obişnuit cu această modalitate de acordare a liberului, se trece la executarea exerciţiului înlocuind lesa cu o sfoară lungă de 8-10 metri.

Când şi în aceste condiţii câinele se deconectează, se manifestă instinctual, se joacă, aleargă şi vine la conductor la chemarea acestuia, se poate trece la executarea exerciţiului cu câinele liber.

Exerciţiul are o dublă valoare, atât pentru eliberarea sistemului nervos al câinelui de stresul şi oboseală generate de exerciţiile ce s-au executat, cât şi pentru întărirea ataşamentului faţă de conductor. De aceea, momentul acordării repausului, durata acestuia, cât şi activităţile ce se execută în repaus sunt coordonate de către dresor la începutul perioadei de dresaj şi, ulterior, când conductorul a căpătat o oarecare experienţă, repausul este acordat şi de către acesta sub supravegherea dresorului.

Atunci când conductorul doreşte să recompenseze câinele pentru un exerciţiu bine executat (aportarea de obiecte, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor etc.), îi poate acorda liber la venire, din poziţia aşezat din faţa sa. Pentru întărirea ataşamentului, la venirea câinelui la conductor (la chemare) din repaus, se poate acorda liber din poziţia aşezat din faţa conductorului.

Pentru acordarea liberului din poziţia aşezat în faţă, se dă comanda "LIBER" prelung, concomitent cu mişcarea braţului

drept întins la nivelul umărului de la stânga la dreapta şi executarea unei alergări scurte de câţiva paşi către dreapta, după care conductorul se opreşte, mângâie câinele, se joacă cu el, îi poate acorda recompensă de hrană, apoi îl lasă să se manifeste independent.

Este indicat ca repausul câinelui la comandă să fie acordat în condiţiile prezentate anterior.

În perioada de început a cursului de calificare, se va acorda liber la intervale mai scurte de timp, repausuri completate cu joacă şi mângâieri, în funcţie de programul de dresaj ce se execută şi tipul de sistem nervos al câinelui.

8. CHEMAREA CÂINELUI LA CONDUCTOR

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să vină la conductor, fără refuz, din orice loc, chiar în prezenţa excitanţilor de distragere.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "AICI";

♦ prin semn:

- pentru venirea la conductor: ridicarea mâinii stângi întinse lateral la înălţimea umărului şi coborârea ei bruscă de-a lungul coapsei;

- pentru oprirea în poziţia aşezat în faţa conductorului: ridicarea mâinii drepte mai sus de înălţimea umărului cu palma spre înainte.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La chemarea conductorului, câinele vine în alergare şi se opreşte la 1-2 paşi în faţa acestuia în poziţia aşezat.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul se execută pentru început din starea de repaus a câinelui astfel: conductorul, având câinele în lesă lungă, îl lasă pe acesta să se manifeste liber în jurul său şi, atunci când câinele nu este atent, dă comanda (numele câinelui) "AICI", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă. La

venirea câinelui la conductor, acesta îl mângâie pe cap şi în prelungire pe corp, apăsându-l uşor pe crupă până ce câinele ia poziţia aşezat, încurajându-l permanent cu cuvântul "BRAVO". Dacă câinele încearcă să se ridice, conductorul îl determină să-şi reia poziţia aşezat. Acest exerciţiu se repetă de mai multe ori, speculând de fiecare dată la chemare lipsa de atenţie a animalului.

Atunci când câinele, fiind în lesă, vine la chemarea conductorului şi ia poziţia aşezat în faţa acestuia, se poate trece la chemarea câinelui de la distanţă mai mare în sfoară, respectându-se regulile menţionate anterior. Când şi în aceste condiţii câinele execută fără refuz, se poate trece la chemarea câinelui liber la conductor din starea repaus, corectându-i-se permanent greşelile. Ulterior, se poate trece la comanda prin semn pentru luarea poziţiei aşezat în faţa conductorului prin ridicarea mâinii drepte la înălţimea umărului cu palma orientată către înainte.

Chemarea câinelui la conductor se mai execută ca latură distinctă a unor exerciţii complexe de dresaj: aducerea unui obiect, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, scotocirea terenului etc. Aceste modalităţi de chemare la conductor se vor realiza în cadrul exerciţiului respectiv prin combinarea fragmentelor exerciţiului, fragmente ce se fixează separat ca reflexe condiţionate distincte. De exemplu, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor se execută fragmentar la început. Astfel, mai întâi, îi este format câinelui reflexul de a rămâne în poziţie prin repetarea lăsării în poziţie şi revenirea conductorului la câine până ce acesta din urmă rămâne în poziţie la prima comandă şi nu-şi schimbă poziţia până la primirea altei comenzi. Când totul decurge bine, câinele este lăsat în poziţie şi conductorul se depărtează 5-10 metri, se întoarce cu faţa către câine, apoi îl cheamă, executând şi oprirea acestuia în faţa sa.

9. LĂSAREA ÎN POZIŢIE ŞI CHEMAREA LA CONDUCTOR

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a rămâne în poziţie (aşezat, culcat, în picioare), de a-şi schimba poziţia la comanda conductorului prin voce sau semn şi de a reveni la conductor la chemarea acestuia.

COMANDĂ:

♦ prin voce:

- pentru lăsarea în poziţie: "ŞEZI", "CULCAT" sau "PE LOC";
- pentru chemarea la conductor: (numele câinelui) "AICI";

♦ prin semn:

- pentru lăsarea în poziţie: semnul distinctiv al poziţiei pentru care s-a optat;
- pentru chemarea la conductor: ridicarea mâinii stângi lateral până la înălţimea umărului şi coborârea bruscă de-a lungul coapsei;
- pentru oprirea în faţa conductorului: ridicarea mâinii drepte întinse înainte mai sus de înălţimea umărului, cu palma spre înainte.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului ("ŞEZI", "CULCAT" sau "PE LOC"), câinele rămâne în poziţia respectivă şi îşi urmăreşte atent conductorul care se deplasează atât în faţa cât şi în spatele câinelui la o distanţă variabilă de până la 100 metri, după care se plasează în faţa câinelui la circa 20-25 metri. După o scurtă pauză, dă comanda (numele câinelui) "AICI" (ex.: REX AICI), concomitent cu ridicarea mâinii stângi lateral până la nivelul umărului şi coborârea bruscă de-a lungul coapsei. Câinele trebuie să pornească în viteza cea mai mare, să se oprească la 1-2 paşi de conductor şi, la comanda prin semn, să ia poziţia aşezat înaintea conductorului, cu faţa către acesta.

Exerciţiul se continuă printr-o nouă comandă "AICI",

concomitent cu lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului stâng, astfel încât câinele să ocolească conductorul prin partea sa dreaptă şi să se plaseze în partea stângă, unde ia poziţia aşezat, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng.

Pe timpul executării exerciţiului, câinele nu trebuie să îşi schimbe poziţia sau să execute comenzile altor persoane.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul se începe numai atunci când câinele execută corect în lesă mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat şi în picioare, în perioada imediat următoare executării poziţiilor sus menţionate din mişcare, fără oprirea conductorului.

Conductorul, având câinele în stânga sa în poziţia aşezat, dă comanda "PAS", concomitent cu lovirea cu palma mâinii stângi a coapsei piciorului stâng şi începe deplasarea. Înainte cu câţiva paşi de locul unde şi-a propus să lase câinele în poziţie, execută o smucitură uşoară de lesă, concomitent cu comanda "PAS" pentru a corecta poziţia câinelui şi pentru a-l atenţiona, apoi dă comanda "ŞEZI" ("CULCAT" sau "PE LOC"), continuându-şi deplasarea şi observând manifestările câinelui. Când constată că animalul are tendinţa de a-şi schimba poziţia comandată, de a părăsi locul sau de a-şi urma conductorul, revine la câine, repetă comanda "ŞEZI" ("CULCAT" sau "PE LOC") pe un ton ridicat, execută o smucitură a zgărzii câinelui, repune câinele în locul unde a fost iniţial lăsat şi de depărtează, repetând comanda "ŞEZI" ("CULCAT" sau "PE LOC") ori de câte ori observă încercarea de schimbare a poziţiei câinelui.

Distanţa până la care se depărtează conductorul se măreşte progresiv, iar atunci când câinele stă liniştit la prima comandă şi nu îşi schimbă poziţia, se poate trece la deplasarea atât în faţa cât şi în spatele câinelui. Funcţie de modul în care se manifestă câinele pe timpul executării exerciţiului, durata lăsării în poziţie creşte progresiv.

Chemarea la conductor se execută prin comanda "AICI", concomitent cu ridicarea mâinii stângii la nivelul umărului şi

coborârea bruscă de-a lungul coapsei. Pentru a atenţiona câinele înaintea chemării, este indicat ca stăpânul să îl strige pe nume, apoi să îi dea comanda "AICI". În condiţiile în care câinele este lăsat la o distanţă mai mare şi nu este atent, se poate repeta comanda.

Dacă în urma chemării câinele se deplasează încet, conductorul îl poate încuraja prin cuvântul "BRAVO". Când câinele s-a apropiat la o distanţă de 1-2 paşi de conductor, acesta dă comanda "ŞEZI", concomitent cu ridicarea mâinii drepte întinse înainte mai sus se înălţimea umărului. Dacă nu ia poziţia aşezat, conductorul merge şi îl pune în poziţie, repetând comanda "ŞEZI" pe un ton ridicat, concomitent cu o smucitură a zgărzii, după care se deplasează în faţa acestuia pe locul iniţial, repetând comanda "ŞEZI" până ce câinele se linişteşte. După un scurt interval de timp, conductorul dă comanda "AICI", concomitent cu lovituri repetate cu palma stângă pe coapsa piciorului stâng, astfel încât câinele să îl ocolească prin partea dreaptă şi, la comanda "ŞEZI", să ia poziţia aşezat în stânga conductorului, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng.

În continuare, se acordă liber câinelui, după care se trece la executarea altor exerciţii. Este indicat să nu se abuzeze în executarea acestui exerciţiu complex şi, totodată, să nu fie executat după proba de agresivitate sau alte probe dificile.

Când exerciţiul este executat corect la prima comandă, când câinele este atent, nu îşi schimbă poziţia, nu îşi părăseşte locul, se poate trece la executarea prin semn a exerciţiului şi, ulterior, la schimbarea prin semn a poziţiilor de la distanţă.

10. ADUCEREA UNUI OBIECT

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să caute şi să aducă în gură un obiect uşor, anume indicat de conductor.

COMANDĂ:

♦ prin voce:

- pentru lansarea câinelui spre obiect: "APORT";
- pentru chemarea la conductor: "AICI";
- pentru oprirea în faţa conductorului: "ŞEZI";
- pentru eliberarea obiectului: "LASĂ";
- pentru chemare şi aşezarea în stânga conductorului: "AICI-ŞEZI".

♦ prin semn:

- pentru lansarea câinelui spre obiect: indicarea cu mâna dreaptă a direcţiei unde se află obiectul;
- pentru chemarea la conductor: ridicarea mâinii stângi întinsă lateral la înălţimea umărului şi coborârea sa bruscă;
- pentru oprirea în faţa conductorului: ridicarea mâinii drepte întinse înainte mai sus de înălţimea umărului, cu palma orientată înainte;
- pentru poziţia aşezat lângă conductor: lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului stâng.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Câinele se află în poziţia aşezat fără lesă în partea stângă a conductorului, acesta din urmă îi dă să miroase pentru câteva secunde un obiect uşor acoperit cu material textil (butucel de aport), după care aruncă obiectul respectiv către înainte la circa 20-25 metri atunci când câinele este atent şi urmăreşte mişcarea. După un scurt interval de timp în care câinele s-a liniştit, conductorul dă comanda "APORT", concomitent cu indicarea cu mâna dreaptă a direcţiei în care se află obiectul.

Câinele porneşte în alergare către locul indicat, caută, descoperă obiectul, îl ridică şi vine cu el tot în alergare la conductor. La 1-2 paşi de acesta, se opreşte, ia poziţia aşezat cu faţa către conductor şi aşteaptă comanda. Eliberează butucelul de aport la comanda "LASĂ", apoi, la comanda "AICI", se deplasează prin partea dreaptă a conductorului şi, la comanda "ŞEZI", ia poziţia aşezat în stânga acestuia, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe a fi executat

numai atunci când câinele este obişnuit să vină la conductor la chemarea acestuia, de asemenea, după ce, în joacă, a fost obişnuit să prindă în gură obiecte uşoare (mingi, cârpe, butucele de aport etc.).

Aceste exerciţii pregătitoare se execută progresiv, folosindu-se metode ştiinţifice de dresaj în scopul formării şi consolidării pasiunii pentru aport a câinilor (la început, în joacă, apoi dirijat în cadrul cursurilor de calificare).

Pentru început, conductorul dă comanda "ŞEZI", fixează câinele în poziţia aşezat în stânga sa, apoi trece lesa în mâna stângă cu care prinde totodată şi zgarda câinelui. Scoate cu mâna dreaptă butucelul de aport pe care îl apropie de câteva ori de botul câinelui fără a-i da acestuia posibilitatea să-l prindă, agitându-l. În continuare, conductorul simulează în joacă două-trei aruncări, observând permanent manifestările câinelui; dacă starea de excitabilitate creşte, îl încurajează prin cuvântul "BRAVO"; dacă nu, execută alte exerciţii ajutătoare care îl pun în dispoziţie de lucru. Atunci când câinele a ajuns într-o stare de excitabilitate maximă şi este atent, conductorul aruncă butucelul de aport către înainte la circa 20-25 metri, după care dă comanda "APORT" şi se deplasează în alergare cu câinele în lesă către obiect, indicând direcţia prin ridicarea mâinii drepte. În apropierea obiectului, slăbeşte lesa, lăsând câinele să descopere singur obiectul şi să îl ridice. Dacă nu o face, conductorul poate lovi uşor obiectul cu piciorul, rostogolindu-l în joacă, astfel încât câinele să-l vadă. Dacă nici în acest caz câinele nu-l ridică, obiectul va fi luat în mână şi se încearcă o nouă aruncare la o distanţă mai mică după o joacă prealabilă cu câinele.

După ce obiectul a fost luat în gură de câine, conductorul se întoarce în alergare spre locul de plecare, cu 1-2 paşi înainte, dă comanda "ŞEZI", fixează câinele în poziţia aşezat, lasă lesa jos, după care se plasează în faţa acestuia. Când câinele stă liniştit, prinde butucelul cu mâna stângă, cu mâna dreaptă mângâie câinele, dă comanda "LASĂ", iar după ce obiectul a fost eliberat,

îl introduce în buzunar. Apoi, după o scurtă pauză, dă comanda "AICI", concomitent cu lovituri repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului stâng, prinde lesa cu mâna dreaptă, prin spate, o trece în cea stângă şi din nou în dreapta prin faţă, astfel încât câinele să îl ocolească prin partea dreaptă şi să ia poziţia aşezat lângă piciorul stâng la comanda "ŞEZI" a conductorului.

După ce câinele s-a obişnuit cu comenzile şi succesiunea mişcărilor, se poate mări intervalul de timp dintre aruncare şi lansarea câinelui către obiect prin repetarea comenzii "ŞEZI" şi corectarea poziţiei lângă conductor până ce câinele stă liniştit.

Atunci când câinele execută corect în lesă exerciţiul, se poate trece la lansarea fără lesă şi apoi fără deplasarea conductorului la obiect. Se impune ca mişcările câinelui să fie strict supravegheate şi corectate prin comenzi.

Când câinele stă liniştit la aruncarea butucelului de aport, execută în alergare căutarea şi revine la conductor, ia poziţia aşezat la prima comandă şi revine la piciorul conductorului, se poate trece la executarea exerciţiului la semn.

11. LĂTRATUL LA COMANDĂ

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a lătra la comanda conductorului.

COMANDĂ:

- prin voce: "LATRĂ";
- prin semn: îndoirea din cot a mâinii drepte cu palma către câine şi mişcarea lateral stânga-dreapta.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Câinele, aflându-se în poziţia aşezat în stânga conductorului, cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng al acestuia, fără să fie ţinut în lesă sau de zgardă, la comanda prin voce a conductorului, concomitent cu îndoirea din cot a mâinii drepte cu palma către câine şi mişcarea laterală stânga-dreapta, latră fără să îşi schimbe poziţia, fără să se întoarcă.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Formarea deprinderii de a lătra la comandă prin agitarea câinelui de către ajutorul de dresor. Conductorul ţine câinele în lesă scurtă, iar ajutorul de dresor se apropie cu o cârpă sau alte obiecte, mişcându-se vioi de o parte şi cealaltă a câinelui, agitându-l până când acesta începe să latre, timp în care conductorul îl încurajează repetând comanda "LATRĂ", urmată de cuvântul "BRAVO". Treptat, prin repetare, ajutorul de dresor apare fără obiecte şi la distanţe din ce în ce mai mari, apariţie ce ţine doar până ce câinele începe să latre.

B. Formarea deprinderii câinelui de a lătra la comandă cu ajutorul alimentelor sau obiectelor de aport. Conductorul pune câinele în poziţia aşezat în partea stângă, trece lesa pe sub talpa piciorului stâng, iar capătul acesteia îl prinde cu mâna stângă. Cu mâna dreaptă agită câinele cu o bucată de carne sau butucelul de aport, astfel încât acesta să nu o (îl) poată prinde, repetând comanda "LATRĂ" până ce animalul se agită şi începe să latre. Se reduce timpul de agitare a câinelui cu aceste alimente sau obiecte progresiv cu declanşarea reacţiei câinelui de a lătra la vederea lor, ulterior agitarea făcându-se numai prin mişcarea mâinii drepte. Procedeul se recomandă câinilor pasionaţi pentru aportarea de obiecte, cât şi celor cu un ridicat apetit pentru mâncare.

C. Formarea deprinderii de a lătra la comandă cu câinele legat la ţăruş. Conductorul se deplasează cu câinele pe un teren necunoscut acestuia, unde îl leagă la un ţăruş, îndepărtându-se. În acest timp, agită câinele prin diferite mişcări ale corpului şi membrelor în care poate ţine cârpe, butucel de aport sau alte obiecte, repetând comanda "LATRĂ". Când câinele a început să latre, se mai continuă un timp scurt agitarea, după care conductorul revine uşor spre acesta repetând comanda "LATRĂ". Progresiv cu formarea deprinderii, se reduce distanţa dintre conductor şi câine, se elimină obiectele de agitare, singurul semn rămânând mişcarea mâinii drepte îndoite din cot în lateral stânga-dreapta cu palma către câine.

D. Formarea deprinderii câinelui de a lătra la comandă prin metoda imitaţiei. Conductorul cu câinele în lesă scurtă se aşează în apropierea altor conductori care au câinii calificaţi, deprinşi să latre la comandă şi, în timp ce câinii dresaţi se agită şi latră la comandă, conductorul îl încurajează şi comandă "LATRĂ". Treptat, se măreşte distanţa dintre câinele ce urmează a fi dresat şi cei dresaţi, concomitent cu obişnuirea de a se agita la comandă. Uneori, este indicat ca, pentru o scurtă perioadă de timp, suficientă declanşării reacţiei agresive a câinilor, agitarea în grup să fie făcută de ajutorul de dresor.

12. OBIŞNUIREA CU FOCURILE DE ARMĂ, EXPLOZII ŞI LUMINI PE TIMPUL NOPŢII

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a rămâne liniştit la zgomotul produs de focurile de armă, explozii sau apariţia luminilor pe timpul nopţii.

COMANDĂ: Nu există o comandă verbală sau prin semn specifice acestei deprinderi, dar pentru încurajarea câinelui se foloseşte cuvântul "BRAVO".

MOD CORECT DE EXECUTARE: Conductorul, în poziţia culcat cu câinele alături, cu arma în poziţie de tragere, execută foc sau aruncă petarde care explodează către înainte la circa 25-30 de metri. Câinele stă liniştit, nu latră, nu se agită.

La apariţia unei surse de lumină pe timp de noapte, câinele rămâne indiferent şi se comportă normal.

METODE ŞI PROCEDEE: Pentru a preveni interesul câinelui de a se acomoda cu locul în care se află, primele exerciţii se execută pe teren deschis cunoscut acestuia. Conductorul comandă câinelui "CULCAT", apoi ia şi el această poziţie în dreapta câinelui, prinde zgarda cu mâna stângă şi îl încurajează prin cuvântul "BRAVO".

Pentru început, în timp ce conductorul se află cu câinele în lesă în poziţia culcat, o altă persoană execută tragerea cu cartuşe

de manevră la distanţa de circa 100 de metri, la intervale mai mari de timp între trageri. Pot fi produse şi explozii cu ajutorul petardelor ce sunt aruncate de o persoană străină la o distanţă de cel puţin 100 de metri de câine. Pe timpul producerii zgomotului sau exploziilor, conductorul îl încurajează pe câine cu cuvântul "BRAVO", mângâindu-l continuu. Progresiv, distanţa dintre locul producerii zgomotului şi câine se micşorează până ce persoana străină trage sau aruncă petarde către înainte din apropierea cuplului.

În faza următoare, conductorul, aflându-se în poziţia culcat cu câinele alături, mânuieşte arma fără muniţie pentru a-l obişnui pe acesta cu zgomotele produse de mecanismele armei. Ulterior, conductorul va executa foc, cu ţeava orientată către dreapta, perpendicular faţă de corpul său, concomitent cu mângâierea câinelui şi încurajarea sa prin cuvântul "BRAVO". Apoi, tragerea se efectuează cu ţeava orientată înainte. După încetarea tragerii, conductorul se ridică, câinele rămâne culcat, i se dă apoi comanda "LIBER", este recompensat, mângâiat şi i se acordă repaus.

Deprinderea se consideră formată atunci când câinele stă liniştit în poziţia culcat lângă conductor pe timpul cât acesta execută trageri cu arma sau aruncă petarde către înainte la circa 20-30 de metri, ale căror explozii nu îl deranjează.

Pe timpul executării acestor trageri, câinele este ţinut în lesă scurtă, interzicându-i-se să se ridice pentru a preveni aportarea de către acesta a tuburilor rezultate în urma tragerii sau a petardelor aruncate înainte.

Pentru obişnuirea câinelui cu luminile pe timpul nopţii, se folosesc, la început, surse luminoase de mică intensitate (focuri, felinare, lanterne etc.) pe timpul deplasărilor sau la programul de dresaj pe timp de noapte. Treptat, se trece la obişnuirea câinelui cu lumini mai puternice (faruri de autovehicule, cartuşe de semnalizare etc.) aflate, la început, la distanţă mai mare, pentru ca, în final, sursa luminoasă să fie produsă şi să se găsească în imediata apropiere a animalului.

Deprinderea se consideră formată dacă, pe timpul nopţii, câinele rămâne indiferent faţă de orice sursă de lumină.

13. REFUZUL HRANEI GĂSITE ÎN TEREN

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a rămâne indiferent faţă de alimentele descoperite în teren.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "FUI".

MOD CORECT DE EXECUTARE: Pe un teren se găsesc ascunse în iarbă mai multe bucăţi de carne. La intrarea pe terenul respectiv, conductorul dă comanda "LIBER" o singură dată şi începe deplasarea încet, urmărind atent comportarea câinelui care descoperă bucăţile de carne, le miroase, dar trece mai departe fără să le ridice.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe să fie executat numai după ce câinele a fost obişnuit să primească hrana la comandă de la conductorul său.

Pentru început, se plasează pe terenul de dresaj mai multe bucăţi de carne, amenajându-se un poligon. Conductorul se prezintă cu câinele în sfoară la marginea poligonului, pune câinele în poziţia aşezat, după care dă comanda "LIBER", lăsând câinele să se manifeste singur şi se deplasează încet, urmărind atent reacţia câinelui la apropierea de bucăţile de carne. Dacă animalul încearcă să mănânce, conductorul pronunţă pe un ton ridicat comanda de interdicţie "FUI", concomitent cu o smucitură foarte puternică de sfoară. Treptat, prin repetare, se elimină sfoara, apoi exerciţiul se execută pe terenuri necunoscute.

Deprinderea se consideră formată atunci când animalul este indiferent faţă de alimentele găsite în teren.

În cazurile de excepţie, la câinii foarte "gurmanzi", pentru formarea deprinderii se utilizează inductorul de tensiune prin introducerea capetelor firelor conductoare în bucata de carne din poligon. La încercarea câinelui de a o mânca, se roteşte de

manivela inductorului, producându-se curentarea animalului şi reacţia firească a eliberării cărnii.

14. REFUZUL HRANEI OFERITE DE O PERSOANĂ STRĂINĂ

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a refuza să mănânce alimentele ce îi sunt oferite de o persoană străină.

COMANDĂ:

♦ prin voce:

- la apariţia persoanei: "LATRĂ";
- comanda de interdicţie: "FUI".

Ambele comenzi se dau numai în perioada formării deprinderii câinelui să nu mănânce.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Câinele se află legat la cuşcă sau pe terenul unde este folosit frecvent în serviciu (terenul de dresaj). Persoana străină se apropie de câine, îl cheamă pe nume, îi adresează cuvinte de încurajare, îi arată alimente şi îi aruncă aproape de ţăruş două-trei bucăţi de carne, după care dispare. Câinele semnalează prin lătrat apropierea şi prezenţa persoanei străine în zonă şi este indiferent faţă de bucăţile de carne ce i-au fost oferite, chiar dacă le şi miroase între timp.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe să fie executat numai după ce câinele a fost obişnuit să refuze în prezenţa conductorului hrana oferită de o persoană străină. Lângă lesă, de zgarda câinelui, se prinde un lanţ şi câinele este legat de ţăruş, iar conductorul rămâne în apropiere, ţinând lesa de capăt, slabă. Persoana străină apare dintr-un ascunziş, îndreptându-se către câine, strigându-l pe nume. La 3-4 paşi de animal, îi aruncă acestuia lângă ţăruş o bucată de carne, îndemnându-l să mănânce.

În acest timp, conductorul comandă câinelui să latre la apariţia persoanei, după care aşteaptă şi urmăreşte atent modul de manifestare a câinelui în prezenţa bucăţii de carne. Atunci când câinele intenţionează să mănânce, conductorul intervine prin

comanda "FUI" pe un ton ridicat şi o puternică smucitură de lesă.

Prin repetarea exerciţiului, câinele începe să semnaleze prin lătrat prezenţa persoanei străine, refuzând să mănânce alimentele ce i se oferă, astfel fiind create premizele trecerii la cea de a doua fază şi anume executarea exerciţiului în lipsa conductorului.

Acesta leagă câinele de un ţăruş, după care se ascunde într-un loc de unde poate să îl observe, persoana străină se apropie, cheamă câinele pe nume, îi aruncă două-trei bucăţi de carne, după care dispare. Câinele este lăsat în prezenţa bucăţilor de carne 10-15 minute. Dacă intenţionează să mănânce, conductorul intervine prin comanda "FUI" pe un ton ridicat. Dacă animalul nu poate fi oprit numai prin comandă, conductorul îi leagă de zgardă şi o sfoară pe care o întinde până la locul unde se ascunde şi intervine, atunci când acesta intenţionează să mănânce, prin comanda de interdicţie "FUI" şi printr-o puternică smucitură de sfoară. La terminarea exerciţiului, câinele este recompensat prin joacă, mângâiere şi lăsare în repaus.

În cazuri de excepţie, pentru formarea deprinderii, se utilizează inductorul de tensiune după procedeul prezentat la exerciţiul refuzul hranei găsite în teren.

Exerciţiul se consideră realizat atunci când, în absenţa conductorului, câinele semnalează prin lătrat prezenţa persoanei străine şi nu manifestă interes faţă de alimentele oferite.

15. TRECEREA PESTE OBSTACOLE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a trece peste obstacolele întâlnite în teren la comanda prin voce sau semn a conductorului.

COMANDĂ:

♦ prin voce:

- pentru trecerea peste obstacole înalte sau şanţuri: "HEI-HOP";
- pentru urcarea pe bârnă sau pe scară: "SUS";

- pentru intrarea în tuneluri, tuburi etc.: "CUŞCA";

♦prin semn: indicarea cu mâna dreaptă întinsă a obstacolului ce trebuie trecut.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Conductorul se plasează la circa 5-6 metri în faţa obstacolului, având câinele în partea stângă în poziţia aşezat. La comandă, câinele porneşte şi trece peste obstacolul indicat, menţinându-se pe timpul deplasării cu pieptul la nivelul genunchiului piciorului stâng al conductorului. Deplasarea în poligonul cu obstacole se face în pas vioi, folosindu-se o singură comandă pentru trecerea unui obstacol.

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Obişnuirea câinelui să treacă peste obstacole înalte.

I. Pentru început, se folosesc obstacole de mică înălţime care se amplasează pe un teren de dresaj cunoscut câinelui. Acesta este lăsat singur să se joace în apropierea obstacolelor pe care le poate mirosi sau trece în joacă.

După obişnuirea câinelui cu obstacolele, conductorul îl pune în lesă şi se plasează cu acesta în faţa obstacolului la 5-6 metri. Dă comanda "HEI" prelung şi porneşte deplasarea către obstacol. Atunci când animalul execută bătaia înaintea săriturii, se dă comanda "HOP", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă către în sus.

În perioada de formare a reflexului, conductorul trece obstacolele odată cu câinele. După ce animalul s-a obişnuit să execute exerciţiul, obstacolele vor fi înălţate progresiv, câinele va executa liber exerciţiul, iar conductorul va ocoli obstacolele, deplasându-se în paralel cu acesta.

II. După ce câinele a fost obişnuit să rămână în poziţie, conductorul îi fixează de zgardă o sfoară lungă şi îl pune în poziţia aşezat în faţa obstacolului la circa 5-6 metri, trece sfoara peste obstacol şi ţine de capătul acesteia de partea cealaltă a obstacolului. Dă comanda "AICI", urmată de comanda "HEI-HOP", smucind uşor de sfoară.

III.O altă metodă constă în aruncarea butucelului de aport în

văzul câinelui peste obstacol, urmată de trimiterea câinelui să îl aporteze prin comanda "APORT", urmată de comanda "HEI-HOP" la trecerea obstacolului.

Exerciţiul trecerii peste obstacole înalte se va executa cu atenţie pentru a preveni lovirea câinelui de obstacol şi instalarea inhibării acestuia în prezenţa obstacolelor înalte.

În condiţiile în care câinele manifestă teamă de obstacole, este indicat ca, o perioadă de timp, să se înceteze exerciţiul.

B. Obişnuirea câinelui să treacă peste obstacole în lungime. Pentru început, câinele este lăsat liber pe terenul de dresaj cunoscut în apropierea unor şanţuri, gropi cu lăţime mică până ce acesta s-a obişnuit cu prezenţa lor. Conductorul, având câinele în lesă în poziţia aşezat în partea stângă, se plasează de o parte a şanţului la circa 5-6 metri de acesta. Dă comanda "PAS", porneşte către şanţ, iar atunci când se pregăteşte să efectueze săritura, dă comanda "HEI-HOP", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă în sus.

Formarea deprinderii câinelui cu săritura în lungime peste obstacole se poate realiza şi prin chemarea câinelui la conductor prin comanda "AICI" când se află de partea cealaltă a obstacolului sau prin executarea exerciţiului de aducere a unui obiect efectuat cu butucelul de aport, oase, alte obiecte, aruncate peste obstacol. Treptat, câinele va fi obişnuit să treacă şanţuri sau gropi din ce în ce mai late.

Deprinderea se mai poate forma şi prin efectuarea unor exerciţii de prindere a "infractorului", plasându-l pe acesta din urmă pe cealaltă parte a obstacolului.

C. Obişnuirea câinelui cu urcarea şi coborârea pe scară. Acest exerciţiu se execută după ce câinele a fost obişnuit să treacă la comandă, fără refuz, peste obstacole.

Conductorul, având câinele în lesă, se apropie de scară şi dă comanda "SUS", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă în sus. Se începe urcarea, conductorul este atent la manifestările câinelui, îl ţine în lesă scurtă, urcă două-trei trepte înaintea câinelui, având

grijă să evite căderea sau accidentarea acestuia. Pentru coborâre (în poligonul de antrenament se foloseşte o scară mai puţin înclinată) conductorul coboară două-trei trepte înainte, chemând câinele prin comanda "AICI" şi încurajându-l prin cuvântul "BRAVO" când acesta dă semne de teamă.

D. Obişnuirea câinelui cu mersul pe bârnă. Conductorul, având câinele în lesă scurtă, se apropie de obstacol, dă comanda "SUS", executând şi o uşoară smucitură de lesă. Îl ajută pe câine să urce pe planul înclinat, prinzându-l de zgardă (în cazul când animalul refuză să urce), repetând cuvântul de încurajare "BRAVO", în timp ce cu mâna dreaptă loveşte uşor bârna înaintea câinelui. Când câinele refuză sau manifestă frică, conductorul îl ridică pe bârnă, susţinându-l de zgardă şi de abdomen.

Conductorul trebuie să manifeste mare grijă faţă de câine să nu îl bruscheze, să prevină căderea de pe bârnă, atât la urcare, cât şi la coborâre.

E. Obişnuirea câinelui să intre prin tuneluri, tuburi, galerii. Exerciţiul începe să fie executat numai atunci când câinele este foarte ataşat de conductor, vine la comanda acestuia şi după ce a fost obişnuit să execute primele exerciţii din dresajul de disciplinizare.

Conductorul se apropie de obstacol cu câinele la picior, îl prinde de zgardă, îl încurajează prin cuvântul "BRAVO", îl mângâie şi dă comanda "CUŞCA", concomitent cu o uşoară smucitură de lesă către înainte şi direcţionarea prin obstacol după eliberarea lesei, după care aleargă la celălalt capăt al obstacolului, chemându-l: (numele câinelui) "AICI". Când câinele trece fără reţinere, conductorul îl încurajează, îl mângâie şi îl poate recompensa dacă obstacolul este izolat şi nu face parte dintr-un poligon amenajat.

Atunci când animalul refuză să treacă, conductorul îl poate însoţi dacă obstacolul permite, încurajând permanent câinele.

Când conductorul nu poate trece peste obstacol sau prin acesta, se apelează la ajutorul de dresor, care ţine câinele de zgardă

la un capăt al obstacolului, iar conductorul îl cheamă de la celălalt capăt.

Când nu are ajutor de dresor, conductorul lasă câinele în poziţie la un capăt al obstacolului, îl leagă cu o sfoară care se trece prin obstacol, apoi câinele este chemat şi tras la celălalt capăt, fiind încurajat continuu. Se poate de asemenea arunca obiectul de aport prin obstacol şi se va executa apoi exerciţiul de aducere a unui obiect.

Se mai poate folosi ca metodă pentru realizarea acestui exerciţiu şi ascunderea "infractorului" în obstacol în văzul câinelui, după ce acesta din urmă a fost bine agitat. După ce câinele s-a lansat în prinderea "infractorului", acesta iese pe cealaltă parte a obstacolului la indicaţia dresorului.

Este foarte important de reţinut ca, la începutul obişnuirii câinilor cu trecerea peste şi prin obstacole, cât şi după realizarea acestui exerciţiu, conductorul trebuie să-l recompenseze pe câine, mângâindu-l, pronunţând cuvântul "BRAVO" după fiecare obstacol, iar la finalizarea trecerii prin poligon să-i acorde recompensă de hrană.

16. JOACA CU CÂINELE

SCOP:

a) realizarea şi consolidarea ataşamentului câinelui faţă de conductor, crearea cuplului chinologic om-câine;

b) crearea şi menţinerea câinelui într-o bună dispoziţie de lucru şi o stare de sănătate corespunzătoare;

c) stimularea pasiunii câinelui pentru exerciţiul de aport, pentru accentuarea agresivităţii, precum şi pentru alte exerciţii;

d) deconectarea câinelui după executarea unui exerciţiu sau program complex de dresaj;

e) înlăturarea inhibiţiei instalate la câine ca urmare a încălcării principiilor şi metodelor de dresaj;

f) recompensarea câinelui pentru un exerciţiu bine executat.

COMANDĂ: Nu este o comandă distinctă, dar se poate folosi

cuvântul "BRAVO".

MOD CORECT DE EXECUTARE: La stimularea conductorului, câinele se bucură, se ridică cu membrele anterioare pe pieptul acestuia, aleargă în jurul său, este vioi, acceptă să fie mângâiat, se întinde pe sol etc.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul este deosebit de important în dresajul unui câine prin aceea că deconectează câinele, înlătură starea de inhibiţie, poate fi executat ca stimul pentru formarea unor reflexe condiţionate, este o recompensă, consolidează ataşamentul, crează bună dispoziţie şi, nu în ultimul rând, fortifică şi menţine animalul într-o stare foarte bună de sănătate.

În primele etape ale dresajului, în faza consolidării ataşamentului şi începutul şedinţelor practice, animalul va fi obişnuit să se joace în lesă, fără botniţă, în momentele alese de conductor şi la stimularea acestuia.

Pentru început, câinele este ridicat de către conductor cu membrele anterioare pe pieptul său, este mângâiat, concomitent cu folosirea cuvântului "BRAVO" asociat cu numele câinelui. De asemenea, conductorul aleargă, simulează aruncarea unor obiecte pentru aport şi, funcţie de modul în care se manifestă câinele, execută unele mişcări cu membrele, astfel încât animalul să fie atent şi să reacţioneze pozitiv la aceşti stimuli.

Atunci când animalul vine la chemarea conductorului fără refuz, joaca se poate realiza cu câinele liber, fără lesă. Joaca se execută pe terenuri diferite, funcţie de scopul pentru care se realizează.

a) Ca formă de realizare şi consolidare a ataşamentului, joaca cu câinele trebuie executată în toate locurile şi mediile în care câinele este introdus pentru a se obişnui cu excitanţii, astfel încât prezenţa acestora să nu îl distragă, animalul să fie bine dispus şi să creeze garanţia că pe aceste terenuri şi în aceste medii se pot realiza exerciţiile de dresaj specifice categoriei de utilitate stabilite. Exerciţiul începe a fi executat după ce animalul s-a obişnuit cu

mediul respectiv şi se repetă ori de câte ori este nevoie ca acesta să fie vioi, bine dispus şi în dispoziţie de lucru.

b) Pentru crearea dispoziţiei de lucru şi consolidarea stării de sănătate, joaca se execută pe terenul de dresaj înaintea programului propriu-zis, dar se poate executa şi pe alte terenuri în vederea atingerii aceluiaşi scop.

Este indicat ca joaca cu câinele să fie realizată în toate pauzele mari dintre reprizele de dresaj, înaintea şi la terminarea programului. De asemenea, va fi asociată cu plimbarea câinelui înaintea acordării tainului şi după circa o oră de la servirea acesteia, fiind verificată astfel permanent starea de sănătate a câinelui.

c) Joaca cu câinele se poate realiza şi prin stimularea pasiunii câinelui pentru exerciţiul de aport sau pentru accentuarea agresivităţii prin agitarea butucelului de aport, a unei cârpe, a unei mâneci de protecţie ori alte obiecte, astfel încât acesta să devină vioi, încercând să prindă obiectele. Aceste manifestări naturale, plăcute, deconectante vor fi dirijate prin dresaj în vederea realizării unor exerciţii ca: aportarea de obiecte, scotocirea terenului, prinderea unei persoane, apărarea conductorului, identificarea şi semnalarea unor substanţe etc. Terenul folosit de regulă este cel de dresaj, dar pot fi folosite în unele situaţii şi alte terenuri.

d) Joaca cu câinele ca formă de deconectare în perioada de început a dresajului este foarte importantă în crearea distincţiei între lucru (muncă) şi liber pentru câine. În aceste condiţii, terenul pentru joacă este cel de dresaj, iar exerciţiul se execută, la început, în pauzele scurte şi dese ce i se acordă câinelui în lucru, cât şi în repausurile mai mari dintre reprizele de lucru sau la terminarea programului de dresaj.

e) Joaca cu câinele în scopul înlăturării inhibiţiei instalate la câine ca urmare a încălcării principiilor şi metodelor de dresaj se realizează pe alte terenuri decât cele pe care s-a lucrat la dresaj şi în lipsa excitanţilor ce au stat la baza instalării inhibiţiei.

Joaca va fi alternată cu plimbarea şi recompensarea cu alimente a câinelui după trecerea unui obstacol sau după trecerea printr-un mediu cu excitanţi de distragere. Joaca va fi astfel dozată să nu depăşească pragul trecerii la plictiseală şi se va realiza în funcţie de felul şi intensitatea inhibiţiei instalate, tipul de sistem nervos al câinelui şi condiţiile de mediu în care trăieşte animalul.

f) Joaca cu câinele ca recompensă, se aplică în dresaj numai după formarea primelor reflexe condiţionate la câine şi se amplifică treptat când se trece la exerciţiile de specializare distincte pentru fiecare categorie de utilitate. Ori de câte ori câinele execută corect un exerciţiu, este indicat ca stăpânul să îl mângâie, să îl încurajeze prin cuvântul "BRAVO", să-i acorde recompensă de hrană şi să se joace cu acesta. Dacă în dresajul de disciplinizare câinele, pentru un exerciţiu corect executat, poate fi recompensat printr-o simplă mângâiere, cuvântul "BRAVO" şi acordarea liberului, la probele de specializare este obligatorie recompensarea cu stimulent de hrană, joacă cu câinele, mângâiere şi acordarea liberului.

În cadrul antrenamentului, practic orice activitate finalizată pozitiv cu câinele, va fi recompensată. Momentul acordării recompensei (joacă, recompensă de hrană, mângâiere, cuvântul "BRAVO") este cel imediat finalizării exerciţiului corect executat.

Odată cu trecerea timpului, joaca cu câinele poate deveni simbolică, având în vedere înaintarea în vârstă a câinelui, perfecţionarea aptitudinilor de utilitate ale acestuia, dar niciodată nu va fi exclusă.

17. POZIŢIA DE REPAUS ABSOLUT

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a trece în repaus absolut, culcat pe o parte, de a rămâne neobservat pentru realizarea elementului surpriză în anumite situaţii.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "MORT";

♦ prin semn: ridicarea mâinii drepte deasupra capului şi coborârea bruscă lateral, cu palma în sus.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda prin voce sau semn, câinele aflându-se în poziţia culcat, se lasă pe o parte şi rămâne nemişcat cu capul pe sol.

METODE ŞI PROCEDEE: Conductorul, având câinele în lesă în poziţia culcat, dă comanda "MORT", după care, cu ambele mâini, îl împinge pe acesta pe o parte şi îl ţine în această poziţie câteva zeci de secunde, repetând comanda.

Exerciţiul se repetă alternativ cu alte probe de dresaj până ce animalul rămâne nemişcat perioade de timp din ce în ce mai mari. La orice încercare de a se ridica, conductorul intervine cu comandă şi îl repune în poziţie.

Atunci când câinele nu mai opune rezistenţă şi s-a obişnuit cu comanda, se trece la executarea poziţiei cu ajutorul lesei, fără acţiunea directă a conductorului cu mâinile. Astfel, conductorul fixează câinele în poziţia culcat şi se plasează în faţa acestuia la lungimea lesei. Prinde lesa cu mâna stângă, dă comanda "MORT", face un pas lateral stânga (ori dreapta), concomitent cu o smucitură de lesă laterală stânga sau dreapta (în aceeaşi direcţie cu executarea pasului lateral), ridicând mâna dreaptă deasupra capului şi coborând-o lateral cu palma în sus.

Atunci când câinele execută corect exerciţiul, se poate îndepărta lesa, trecându-se numai la lucrul la semn.

Exerciţiul se consideră realizat atunci când, la comanda sau semnul conductorului, câinele se culcă pe o parte cu capul pe sol şi rămâne în această poziţie până la primirea altei comenzi.

Exerciţiul este indicat a fi executat în partea a doua a fiecărui program de dresaj. După fiecare exerciţiu, se acordă liber câinelui.

18. TRIMITEREA CÂINELUI ÎNAINTE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comanda conductorului, să se deplaseze către înainte, să ia poziţia comandată

(aşezat, culcat), să nu şi-o schimbe decât la o altă comandă.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "ÎNAINTE";

♦prin semn: indicarea direcţiei de deplasare cu mâna dreaptă întinsă înainte cu palma în jos.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Conductorul, având câinele alături în poziţia aşezat, dă comanda "ÎNAINTE", indicând direcţia prin întinderea mâinii drepte înainte cu palma în jos. Câinele porneşte în alergare pe direcţia indicată şi, la comanda conductorului ("ŞEZI", "CULCAT"), se întoarce cu faţa către acesta, luând poziţia comandată. Rămâne atent şi nu îşi schimbă poziţia doar la primirea unei alte comenzi.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe să se execute numai după ce câinele execută cu uşurinţă mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, exerciţiul de aport. Pentru formarea acestui reflex condiţionat, conductorul, având câinele în poziţia aşezat în stânga sa, îl agită cu butucelul de aport, apoi aruncă spre înainte obiectul, după care dă comanda "ÎNAINTE-ADU-L", recompensând câinele la venire, după ce îi ia obiectul. Exerciţiul se repetă alternativ cu alte probe din dresaj, până când câinele s-a obişnuit cu comanda şi modul de executare.

În faza următoare, conductorul leagă câinele la ţăruş, se plasează în faţa acestuia la 1-2 metri de capătul lesei, agitând câinele cu butucelul de aport. Execută apoi deplasarea cu spatele (cu faţa la câine) circa 10 metri prin agitarea permanentă a câinelui şi pronunţarea numelui acestuia. Pe locul de oprire, aruncă obiectul în sus de mai multe ori, astfel încât acesta să fie observat de către câine, după care îl lasă să cadă în faţa sa. Se deplasează la câine, îl mângâie, îl încurajează, îl eliberează din lesă, apoi dă comanda "ÎNAINTE-ADU-L", recompensând câinele la venire prin hrană, mângâiere şi acordarea liberului.

Atunci când animalul s-a obişnuit cu comanda şi modul de executare a exerciţiului, conductorul trece la finalizarea acestui exerciţiu prin simularea plasării butucelului de aport la capătul

distanţei parcurse. La revenirea la câine, îl eliberează din lesă, dă comanda "ÎNAINTE", indicând cu mâna dreaptă direcţia de deplasare a acestuia. Atunci când câinele ajunge pe locul ar trebui să fie obiectul, conductorul dă comanda fermă "CULCAT" ("ŞEZI"), astfel încât să îl determine să ia poziţia respectivă. După ce animalul stă liniştit, conductorul se deplasează la el, se plasează în partea dreaptă a câinelui, dă comanda "PAS", începând deplasarea. După câţiva paşi, acordă liber câinelui, se joacă cu el, îl mângâie, îi acordă recompensă de hrană.

Exerciţiul se perfecţionează până ce câinele nu va mai fi excitat cu butucelul de aport şi porneşte înainte la simpla comandă a conductorului.

Un alt mod de realizare a exerciţiului constă în fixarea câinelui în poziţia aşezat lângă conductor. Se dă comanda "ÎNAINTE" şi se porneşte în alergare circa 10 m, loc unde se execută rapid o întoarcere la stânga împrejur, se fixează câinele în poziţia aşezat, apoi conductorul continuă alergarea fără câine până pe locul iniţial de plecare, unde se întoarce cu faţa către câine. După o scurtă pauză, merge la câine, îi acordă recompensă, se joacă cu el şi îi acordă liber. Exerciţiul se repetă alternativ şi cu alte exerciţii până ce câinele, la primirea comenzii, începe alergarea către înainte, moment în care intervenţia conductorului trebuie să se diminueze: la început mai aleargă odată cu câinele câţiva paşi, apoi simulează doar pornirea în alergare, finalizând cu rămânerea sa pe loc la darea comenzii câinelui.

Când câinele execută cursiv exerciţiul, acesta se poate finaliza cu chemarea câinelui la conductor şi recompensarea lui la venire. Este indicat să nu se abuzeze de chemare la final de exerciţiu ci chemarea să se execute alternativ cu deplasarea conductorului la câine.

19. ALERGAREA ÎN RING

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a alerga la trap, în cerc cu ocazia prezentării acestuia la expoziţii canine şi concursuri.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "TRAP".

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele porneşte în alergare la trap înaintea acestuia la lungimea lesei, cu pieptul ridicat şi privirea către înainte.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe a fi realizat după ce cu câinele au fost executate mai multe şedinţe de agresivitate. Ajutorul de dresor echipat cu mânecă de protecţie şi o cârpă în cealaltă mână, se plasează în faţa conductorului care are câinele în lesă lungă, agită câinele, după care porneşte în alergare uşoară într-un cerc cu diametrul de circa 10 metri. Treptat, agitarea scade în intensitate, dar alergarea continuă până ce câinele trece de la alergarea la galop la alergarea la trap. Alergarea mai continuă o perioadă de circa 10-15 minute, timp în care conductorul îl încurajează pe câine şi repetă comanda "TRAP".

În următoarea etapă a dresajului, ajutorul de dresor nu mai agită câinele la începutul alergării şi, treptat, la exerciţiile următoare renunţă la mânecă şi la cârpă. În această etapă, conductorul introduce comanda "TRAP" de la pornire şi o repetă constant pe timpul alergării. În continuare, se mai interpune între conductor şi ajutorul de dresor o altă pereche conductor-câine care execută corect alergarea. Treptat, se introduc şi alte perechi şi, în final, este exclus ajutorul de dresor.

O altă modalitate folosită este prin procedeul imitaţiei şi constă în introducerea într-o formaţie deja obişnuită cu acest mod de alergare a unui câine nedresat, al cărui conductor începe alergarea în cerc şi repetă permanent comanda "TRAP" până ce câinele se obişnuieşte cu această alergare. Treptat, grupul se reduce la două perechi, apoi în cerc rămâne numai perechea începătoare.

Exerciţiul se mai poate realiza prin folosirea de către ajutorul

de dresor (în locul mânecii de protecţie şi a cârpei) a unei bucăţi de carne cu ajutorul căreia îl obligă pe câine să o adulmece fără să o atingă. Ajutorul de dresor începe alergarea urmat de câine şi conductor care repetă permanent comanda "TRAP" (exerciţiul va fi executat cu puţin înaintea orei de administrare a hranei). Treptat, între ajutorul de dresor şi câine se interpune şi o altă pereche, apoi mai multe şi, în finalul ciclului de pregătire, ajutorul de dresor dispare din formaţie, numărul perechilor scade, alergarea executându-se numai la comandă de perechea în formare.

20. POZIŢIA STATICĂ DE PREZENTARE LA EXPOZIŢII CANINE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a-şi corecta poziţia şi de a rămâne în picioare pentru examinare la concursuri şi expoziţii.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PE LOC", prelung.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Conductorul, având câinele în partea stângă, dă comanda "PE LOC" prelung, mângâie câinele cu mâna stângă, începând de sub bot, peste greabăn, pe crupă şi în prelungire pe piciorul stâng posterior pe care îl întinde şi îl aşează pe sol. Continuă mângâierea şi repetă comanda "PE LOC" până ce câinele stă liniştit. Câinele rămâne pe loc în poziţia în picioare, cu privirea către înainte, pieptul ridicat, membrele anterioare perpendiculare pe sol şi paralele între ele, corpul întins, membrul stâng posterior tras către înapoi cât permite şi fixat pe sol.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul se execută, de obicei, după verificarea individuală a câinilor de către arbitri şi alergarea în ring. În aceste condiţii, câinele este deja obişnuit cu ambientul, fapt de care conductorul va ţine seama atunci când este invitat ca, pe o latură a terenului, să meargă în centru pentru prezentare individuală. Astfel, deplasarea se face încet, relaxat, condiţii în

care corpul animalului este întins, ţinuta de mers degajată, iar oprirea poate fi realizată fără dificultate la comanda "PE LOC".

După oprire, conductorul scurtează lesa şi o întinde către în sus pentru a ridica astfel pieptul animalului. Cu mâna stângă aşează membrele anterioare perpendiculare pe sol şi paralele între ele, apoi începe mângâierea şi apăsarea de sub bot pe piept (corectează poziţia acestuia) în prelungire pe partea stângă a greabănului, pe crupă, apoi prinde uşor membrul posterior stâng pe care îl întinde mult către înapoi şi îl fixează pe sol. Concomitent cu mângâierea, se încurajează permanent câinele prin cuvântul "BRAVO". Orice schimbare a poziţiei este corectată prin mângâiere şi încurajare.

21. DEPRINDEREA CÂINELUI DE A-ŞI FACE NECESITĂŢILE ÎNTR-UN LOC BINE DETERMINAT

SCOP: Formarea deprinderii câinelui utilitar de a-şi face necesităţile într-un loc amenajat în acest scop.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "AFARĂ", "LA BAIE", "NEVOIA" etc.;

♦ prin semn: indicarea cu mâna a locului amenajat (lada de nisip) ori indicarea uşii când animalul se află în altă cameră.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Atunci când câinele dă semne că intenţionează să-şi facă necesităţile fiziologice, se deplasează singur în încăperea şi locul stabilit, fără să mai fie nevoie de intervenţia stăpânului.

Deprinderea câinelui poate fi completată cu obişnuirea lui de a deschide uşile până la camera în care este amenajat acest loc.

METODE ŞI PROCEDEE:

Pentru realizarea acestui deziterat, stăpânul, înainte de introducerea câinelui în locuinţă, va efectua o dezinfecţie şi dezinsecţie a acesteia. Stabileşte apoi încăperea şi locul unde câinele va trebui să îşi facă necesităţile. Confecţionează din lemn o ladă pătrată cu latura de 1 m, înălţimea de 10 cm, prevăzută cu

picioare de cel mult 3 cm, pe care o umple cu nisip.

Colţul încăperii va fi acoperit cu faianţă (marmură, gresie, mozaic etc.) pe o înălţime de 1 m şi lungime de 1,5 m pe ambii pereţi. Podeaua va fi acoperită cu faianţă (marmură, gresie, mozaic etc.) în colţul respectiv pe o suprafaţă de 1,5m pe 1,5 m. Indicată în acest scop este baia sau WC-ul de serviciu ori altă încăpere anexă.

La introducerea câinelui în locuinţă, după ce au fost create condiţiile necesare, stăpânul urmăreşte permanent manifestările câinelui. Atunci când acesta din urmă dă semne că îşi va face necesităţile, stăpânul dă comanda "AFARĂ" (sau altă comandă) pe un ton ridicat, după care ia câinele de zgardă şi îl duce în încăperea şi pe locul amenajat, repetând mai uşor comanda "AFARĂ" până ce câinele îşi face necesităţile. Îl mângâie, îl recompensează în acel loc, apoi se joacă cu el.

Ori de câte ori constată că animalul intenţionează să îşi facă necesităţile, procedează ca atare.

În perioada de formare a deprinderii, este indicat ca uşile să fie lăsate deschise.

Atunci când animalul dă semne că trebuie să-şi facă necesităţile şi are tendinţa de a se deplasa în camera şi la locul amenajat, stăpânul îl însoţeşte, mărind treptat distanţa până ce câinele se obişnuieşte să meargă singur.

Dacă odată a încălcat regula, stăpânul reia programul de la capăt, curăţind foarte bine şi dezinfectând locul unde câinele şi-a făcut necesităţile accidental.

Pentru formarea acestei deprinderi, mai pot fi folosite şi alte metode. Lada cu nisip este folosită în afara locuinţei de către un alt câine pentru a-şi face necesităţile, după care este introdusă în spaţiul amenajat, astfel încât mirosul deja imprimat îl va atrage instinctiv pe câinele în formare în acel loc.

Câinele poate fi introdus direct în încăperea respectivă şi ţinut sub supraveghere până ce îşi face necesităţile, apoi este lăsat să meargă şi în alte încăperi, iar atunci când dă semnele fiziologice

specifice, este reintrodus în încăperea amenajată.

Se pot recolta de pe sol materii fecale sau probe de sol îmbibate cu urină de la un alt câine (mascul, femelă sau femelă în călduri), care se vor depune pe nisipul din ladă în încăperea respectivă. Câinele în formare este atras de aceste mirosuri, puternice pentru el, determinându-l să urineze în lada cu nisip peste aceste mirosuri.

Atunci când câinele s-a obişnuit să îşi facă necesităţile în lada cu nisip, venind în acest loc din oricare încăpere, se poate trece la completarea deprinderii prin obişnuirea câinelui să îşi deschidă singur uşile.

Pentru a veni în sprijinul animalului, este indicat ca sistemul de închidere a uşilor să fie relativ simplu de deschis. Câinele va fi obişnuit să se ridice cu membrele anterioare pe uşă, fie prin agitarea lui concomitent cu lovirea uşii de către stăpân cu palma, fie prin ridicarea lui cu braţele concomitent cu repetarea comenzii "AFARĂ" (sau altă comandă), astfel încât cu membrele anterioare să apese pe clanţă şi să deschidă uşa, moment în care este încurajat prin cuvântul "BRAVO", este mângâiat şi recompensat cu alimente. Se repetă exerciţiul de mai multe ori până ce câinele, la primirea comenzii, se ridică cu membrele anterioare pe uşă şi o deschide.

Pentru întărirea convingerii că animalul se descurcă singur atunci când se află într-o încăpere, stăpânul îl cheamă din exterior pe nume şi aşteaptă să vadă reacţia la chemare. Dacă deschide singur uşa, câinele este recompensat.

Deprinderea se consideră realizată când animalul, care dă semne pentru a-şi face necesităţile, deschide uşile şi se deplasează în încăperea unde este amenajat locul destinat acestui scop.

22. MERSUL TÂRÂŞ

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a merge târâş odată cu conductorul ori la comanda acestuia.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "TÂRÂŞ";

♦ prin semn: aplecarea corpului înainte, cu mâna dreaptă întinsă spre vârful picioarelor şi mişcarea braţului dintr-o parte în alta - când câinele execută mersul târâş la distanţă de conductor;

♦prin semn: bătăi repetate cu palma mâinii drepte pe pământ în faţa câinelui - când câinele execută mersul târâş odată cu conductorul.

MOD CORECT DE EXECUTARE: După fixarea câinelui în poziţia culcat la comanda conductorului prin voce sau semn, acesta execută mersul târâş în linie dreaptă până la primirea altei comenzi.

METODE ŞI PROCEDEE: Pentru formarea deprinderii, este ales un teren neted, uscat şi acoperit cu iarbă moale. Conductorul, având câinele în partea stângă în poziţia culcat, dă comanda "TÂRÂŞ", concomitent cu smucituri uşoare de lesă către înainte şi apăsarea cu mâna stângă pe greabănul câinelui pentru a nu îi da posibilitatea să se ridice, repetând permanent comanda pe un ton impunător. Distanţa parcursă târâş la început va fi de 1-2 m şi va creşte progresiv în timp. După executarea acestui exerciţiu, este indicat să se acorde liber câinelui pentru deconectare, executându-se totodată mângâierea, chiar recompensarea şi joaca cu acesta. Exerciţiul se execută alternativ cu exerciţii mai uşor de executat de către câine.

După ce câinele s-a deprins cu mersul târâş, conductorul ia şi el poziţia culcat şi începe a se deplasa odată cu câinele, repetând comanda "TÂRÂŞ" şi executând bătăi repetate cu palma mâinii drepte pe sol înaintea câinelui, corectându-i poziţia pe direcţia de deplasare permanent. Dacă animalul încearcă să se ridice, conductorul îl prinde cu mâna stângă de zgardă, smucindu-l şi repetând comanda.

Când şi în acest mod câinele execută corect exerciţiul, se poate trece la formarea deprinderii câinelui de a executa mersul târâş în faţa conductorului la comanda prin voce. Conductorul

fixează câinele în poziţia culcat şi se plasează în faţa acestuia, având lesa în mâna stângă. Dă comanda "TÂRÂŞ", concomitent cu aplecarea corpului către înainte, întinderea mâinii drepte către vârful picioarelor şi mişcarea braţului lateral stânga-dreapta, deplasându-se în acelaşi timp cu spatele către înainte. Dacă animalul încearcă să se ridice, conductorul execută smucituri uşoare de lesă, repetând comanda pe un ton impunător.

Când animalul execută corect exerciţiul fără refuz, este eliminată lesa şi, treptat, comanda prin voce, astfel încât câinele să execute la comanda prin semn mersul târâş la distanţă pe distanţe din ce în ce mai mari.

23. DEPRINDEREA CÂINELUI CU COMANDA DE INTERDICŢIE "FUI"

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să înceteze orice acţiune ce intenţionează să o intreprindă sau în executarea căreia se află.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "FUI" pe un ton ameninţător.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Când câinele intenţionează să atace (o persoană, un animal, o pasăre etc.), să mănânce alimente oferite de o persoană străină ori găsite pe teren, să bea apă din diverse locuri sau să intreprindă alte acţiuni, conductorul dă comanda "FUI" pe un ton autoritar de interdicţie şi câinele încetează ori întrerupe imediat acţiunea, depărtându-se de locul interzis.

METODE ŞI PROCEDEE: Formarea deprinderii începe numai atunci când procesul de dresaj se află spre finalizare, când câinele este foarte ataşat de conductor, când mănâncă la comandă şi a fost obişnuit cu repausul la comandă.

Conductorul şi ajutorul de dresor pregătesc un "poligon" pe un teren cunoscut de către câine prin amplasarea unor bucăţi de carne pe un spaţiu limitata, de circa 10/10 m.

De asemenea, conductorul înlocuieşte lesa cu o sfoară de 8-10 m lungime, trecând la executarea unui scurt program de dresaj de disciplinizare în apropierea "poligonului" amenajat. Atunci când constată că este necesară acordarea liberului la câine, fixează câinele în poziţia aşezat la limita poligonului, prinde sfoara de capăt, dând comanda "LIBER", astfel încât câinele să se depărteze la lungimea sforii. Conductorul traversează poligonul încet, observând discret manifestările câinelui, fără să mai dea altă comandă. Când câinele a depistat carnea şi o miroase, conductorul scurtează încet sfoara fără să îl deranjeze, iar atunci când câinele ridică carnea şi intenţionează să o mănânce, conductorul dă comanda "FUI" pe un ton autoritar de interdicţie, concomitent cu aplicarea unei puternice smucituri de sfoară, astfel încât animalul să nu mănânce, după care continuă deplasarea. La ieşirea din "poligon", câinele este mângâiat, încurajat cu cuvântul "BRAVO" şi i se acordă liber, timp în care conductorul se poate juca cu acesta.

Exerciţiul se repetă şi pe alte terenuri, până ce câinele se obişnuieşte cu comanda, eliminându-se treptat sfoara.

Pentru a dezobişnui câinele să atace, conductorul, folosind sfoara, se deplasează cu câinele în locurile în care acesta are tendinţe agresive (în curte unde sunt păsări, în ţarcul animalelor, în locuri aglomerate) şi, ori de câte ori acesta încearcă să se manifeste instinctual, conductorul dă comanda "FUI" pe un ton autoritar de interdicţie, concomitent cu aplicarea unei puternice smucituri de sfoară.

Atunci când câinele încetează acţiunea la prima comandă şi se îndepărtează de locul interzis, conductorul poate renunţa la sfoară, dar va avea în permanenţă câinele sub control prin comenzi.

Este indicat ca animalul să fie scos, pe cât posibil, din mediul care îl deranjează ori îi stimulează instinctele.

24. DEPRINDEREA CÂINELUI CU TRANSPORTUL ÎN AUTOVEHICULE, AERONAVE, NAVE, MIJLOACE DE TRANSPORT ÎN COMUN

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să urce, să rămână liniştit pe timpul transportului şi să coboare dintr-un autovehicul, aeronavă, navă, mijloc de transport în comun.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "SUS" - când la urcare se foloseşte o scară sau plan înclinat;

♦ prin voce: "HEI-HOP" - când urcarea se efectuează prin săritură;

♦ prin voce: "CULCAT" - când transportul se efectuează în portbagaje sau alte spaţii restrânse;

♦ prin voce: "ŞEZI" - când câinele este urcat în caroseria autovehiculului împreună cu conductorul;

♦ prin voce: "AICI" - pentru chemarea la coborâre din portbagaje ori alte spaţii restrânse;

♦prin voce: "BRAVO-LIBER" - pentru punerea în libertate din spaţiile restrânse din care câinele poate coborî fără ajutor ori când la coborâre se folosesc scări sau planuri înclinate;

♦prin voce: "HEI-HOP" - pentru coborârea prin săritură din caroseriile înalte ale mijloacelor de transport;

♦ prin semn: indicarea cu mâna dreaptă întinsă către înainte a locului unde trebuie să urce;

♦ prin semn: aplecarea corpului cu ducerea braţului drept înainte şi în jos cu palma orientată spre pământ - pentru poziţia culcat în portbagaj ori alte spaţii restrânse;

♦ prin semn: ridicarea mâinii stângi la înălţimea umărului şi coborârea bruscă de-a lungul coapsei - pentru chemarea la conductor;

♦prin semn: mişcarea braţului drept întins la nivelul umărului de la stânga la dreapta - la acordarea liberului pentru coborâre;

♦ prin semn: indicarea cu mâna dreaptă întinsă către înainte

a locului pe unde trebuie să sară la coborâre.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele urcă în mijlocul de transport, ia poziţia culcat atunci când nu este însoţit de conductor ori aşezat între picioarele conductorului (care stă pe banchetă) cu capul scos printre genunchii acestuia atunci când deplasarea se face în spaţii sau caroserii ce permit celor doi să rămână împreună. Pe timpul deplasării, câinele rămâne liniştit, nu se agită, nu se inhibă, iar la coborâre este vioi şi bine dispus.

METODE ŞI PROCEDEE: Formarea deprinderii începe atunci când câinele este bine ataşat de conductor, vine la chemarea acestuia şi a fost obişnuit cu lesa, zgarda şi botniţa.

Pentru început, conductorul se deplasează cu câinele în lesă în apropierea căilor de acces rutiere, parcări, staţii C.F.R., aerogări, porturi pentru a-l obişnui cu zgomotul produs de mijloacele de transport, cu mirosul specific mijloacelor de locomoţie, cu arealul comun acestora.

Atunci când câinele se manifestă normal, nu mai opune rezistenţă la apropierea de aceste zone, conductorul îi poate acorda liber în apropierea mijloacelor de transport, îl mângâie, îl recompensează, se joacă cu el.

În autogări, conductorul, având câinele liber, se urcă şi coboară din autovehiculele cu scări joase, având în permanentă observaţie manifestările câinelui, dacă acesta îl urmează îl mângâie, îl încurajează, îl recompensează. Dacă nu urcă singur, i se pune lesa, conductorul urcă înainte, încurajându-l şi smucind uşor de lesă, dacă opune rezistenţă atunci conductorul îl urcă luându-l pe braţe, încurajându-l permanent prin cuvântul "BRAVO".

După ce a fost urcat în mijlocul de transport, câinelui i se acordă recompensă de hrană, este mângâiat şi ţinut permanent sub observaţie de către conductor. După ce câinele s-a acomodat cu interiorul, este lăsat să coboare singur. Dacă opune rezistenţă şi refuză să coboare, este luat în lesă, încurajat şi va coborî în urma

conductorului care va executa o uşoară smucitură de lesă.

Pentru urcarea în portbagaje sau caroserii mai înalte, atunci când câinele refuză să sară, este ajutat prin luarea unui scurt elan şi prin intermediul unei uşoare smucituri de lesă, concomitent cu comanda "HEI" (prelung) la alergare, urmată de "HOP" la efectuarea bătăii pentru săritură. Dacă refuză în continuare, este luat pe braţe, încurajat şi urcat pe locul destinat transportului.

Când caroseriile sunt foarte înalte, este indicat să se folosească o scară căptuşită pe dedesubt, cu treptele apropiate, suficient de late pentru a se preveni accidentările. Aceasta va fi folosită atât la urcarea, cât şi la coborârea din mijloacele de transport.

Pentru urcarea în avioane, nave, mijloace feroviare, se vor folosi planuri înclinate sau scări căptuşite pe dedesubt atât la urcare, cât şi la coborâre. Este indicat ca, în prealabil, animalul să fie obişnuit să urce şi să coboare aceste scări şi planuri înclinate.

În mijloacele de transport în comun, caroserii sau alte locuri unde conductorul se urcă împreună cu câinele, acesta din urmă va fi prevăzut cu botniţă şi va fi purtat în lesă.

În portbagaje ori spaţii restrânse, unde animalul este urcat singur, va fi legat sau nu, funcţie de configuraţia şi dimensiunile acestor spaţii, dar întotdeauna va fi fără botniţă. Portbagajele sau amenajările în care vor fi transportaţi câinii vor fi aerisite, descongestionate de alte obiecte şi fără surse puternice de miros.

Animalele vor fi separate pe timpul deplasării pentru a putea fi prevenite accidentele sau moartea acestora prin bătăi ori sufocare.

Este indicat a se acorda o foarte mare atenţie la urcarea şi coborârea din mijloacele de transport pentru a fi prevenite accidentările care pot îngreuna formarea reflexului condiţionat respectiv. În toate etapele realizării exerciţiului, cât şi după fiecare acţiune în parte, câinele va fi încurajat.

Reflexul condiţionat se consideră format atunci când câinele, la comanda conductorului, urcă în mijloacele de transport, ia

poziţia necesară (funcţie de natura locului destinat), stă liniştit pe timpul deplasării, coboară la comandă, este vioi şi bine dispus.

25. DEPRINDEREA CÂINELUI CU INTRAREA ÎN CLĂDIRI, LOCURI ÎNTUNECOASE, ALTE SPAŢII

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, fără teamă, să intre în clădiri, locuri întunecoase, alte spaţii.

COMANDĂ:

- prin voce: "PAS" - când intră odată cu conductorul;
- prin voce: "AICI" - când îl urmează pe conductor;
- prin semn: indicarea cu mâna dreaptă întinsă către înainte a locului de intrare în clădire sau spaţiul respectiv;
- prin semn: ridicarea mâinii stângi lateral până la înălţimea umărului şi coborârea bruscă de-a lungul coapsei - pentru chemarea la conductor.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele intră fără teamă în clădiri, locuri întunecoase, alte spaţii, se manifestă normal şi răspunde fără refuz altor comenzi ce îi sunt date de către conductor.

METODE ŞI PROCEDEE: Această deprindere începe a se forma numai atunci când s-a realizat un ataşament corespunzător între câine şi conductorul său.

Este indicat ca, odată cu realizarea dresajului pregătitor al căţelului, până la împlinirea vârstei de 12 luni, acesta să fie plimbat de către conductor în diverse spaţii, locuri, medii, să fie obişnuit cu excitanţii din arealul în care trăieşte stăpânul. Acestea fiind realizate, odată cu începerea dresajului de calificare, trecerea la exerciţii dificile se realizează uşor, ambientul memaifiind de natură să stânjenească formarea acestor reflexe condiţionate.

Pentru început, conductorul acordă liber câinelui în apropierea clădirilor, locurilor întunecoase ori alte spaţii şi, atunci când observă că animalul s-a deconectat, se manifestă normal, intră în clădirea sau spaţiul respectiv, astfel încât câinele să îl poată vedea.

Când constată că animalul este atent, îl cheamă prin comanda "AICI-BRAVO", încurajându-l. Dacă animalul îl urmează, conductorul îl mângâie, îl recompensează cu carne, îl încurajează şi continuă deplasarea în spaţiul (clădirea, locul întunecos) respectiv. Ori de câte ori constată că animalul dă semne de agitare, nervozitate, conductorul se opreşte, îl încurajează şi, dacă este cazul, îl scoate din spaţiul respectiv, acordându-i liber.

Atunci când câinele refuză să intre în clădiri, locuri întunecoase, alte spaţii, conductorul îl ia în lesă, execută câteva exerciţii simple de dresaj în apropierea locurilor în care trebuie să intre. Când animalul s-a relaxat, conductorul dă comanda "PAS" pe un ton mai sever, smucind uşor de lesă şi pătrunde în clădire (loc întunecos, alt spaţiu), încurajând câinele prin comanda "BRAVO" şi mângâindu-l continuu. După ce a pătruns, îl poate recompensa cu alimente, supraveghind permanent manifestările câinelui. Se continuă deplasarea prin încurajarea permanentă a animalului, iar la ieşirea din aceste spaţii, câinelui i se acordă recompensă de hrană, este mângâiat şi lăsat liber.

Exerciţiul se repetă, eliminându-se treptat acordarea recompensei în clădiri, locuri întunecoase şi alte spaţii, animalul fiind recompensat numai la ieşire.

Deprinderea se consideră a fi realizată când, la comandă sau liber, câinele intră fără frică în clădiri, locuri întunecoase ori alte spaţii.

26. DEPRINDEREA CÂINELUI CU APA ŞI ÎNOTUL

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să aporteze obiecte aruncate în apă ori să îl însoţească pe conductor când acesta traversează înot o apă.

COMANDĂ:

♦prin voce: "AICI" - pentru chemarea câinelui în apă de către conductor;

♦prin voce: "APORT" - pentru aducerea unui obiect aruncat

în apă;

♦ prin voce: "PAS" - pentru deplasarea câinelui alături de conductor pe timpul traversării unei ape.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La traversarea unei ape de către conductor, câinele îl însoţeşte, înotând alături de acesta. Totodată, la comanda conductorului, câinele aportează obiecte aruncate sau care plutesc pe suprafaţa apei.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiul începe numai când câinele vine la conductor la chemarea acestuia.

Obişnuirea cu apa şi înotul se realizează pe timp călduros, vara, în râuri cu apă curată, bazine, lacuri ori alte amenajări prevăzute cu ieşiri line sau în trepte.

Conductorul intră în apă şi cheamă câinele prin comanda "AICI". Dacă animalul vine, este încurajat prin cuvântul "BRAVO" şi mângâiat dacă apa este mică. Chemarea trebuie să fie realizată, la început, ca o continuare a jocului executat în apropierea apei.

Dacă animalul refuză să îl urmeze pe conductor, acesta îl duce pe braţe, încurajându-l, la marginea apei şi, treptat, în locuri mai adânci. Lăsarea câinelui în apă se face încet pentru a nu îl speria.

Se poate folosi şi metoda aruncării în apă a unui obiect, urmată de trimiterea acestuia prin comanda "APORT" să îl aducă la conductor. Pentru a-l deprinde să înoate alături de conductor, câinele va fi purtat în lesă pe timpul traversării apei respective, ajutat prin sprijinirea abdomenului cu mâna stângă a conductorului, fără a-l stânjeni la înot. Când animalul s-a obişnuit să păstreze distanţa normală faţă de conductor, poate fi îndepărtată lesa.

Deprinderea se consideră a fi realizată atunci când, fără refuz, câinele intră în apă şi execută comenzile conductorului.

Este interzisă aruncarea pentru aportare a obiectelor mai grele decât apa, care cad la fund, astfel câinele trebuind să introducă capul în apă pentru a le prinde cu gura.

Este interzisă de asemenea introducerea în apă a câinelui

imediat după un efort fizic deosebit.

La terminarea exerciţiului de aport în apă ori a traversării apei, este indicat ca animalul să fie masat foarte bine cu o cârpă uscată pe tot corpul, să îi fie curăţate urechile şi ochii cu cârpe moi şi curate.

Deprinderea se consideră realizată atunci când câinele îşi urmează conductorul în traversarea unor ape, înoată alături de acesta şi când, la aruncarea unor obiecte pe suprafaţa apei, acesta înoată cu curaj, le aportează şi le aduce la conductor.

Exerciţiul se poate complica prin traversarea unor râuri sau ape repezi şi adânci.

6.3.2. Dresajul de specializare

Dresajul de specializare este specific fiecărei categorii de utilitate în parte. Germenii dresajului de specializare îşi au rădăcina în etapa predresajului, când dresorul stimulează instinctele specifice utilităţii pentru care a fost achiziţionat cătelul (Ex.: dacă se urmăreşte formarea unui câine de pază, se încep uşoare exerciţii de agresivitate, finalizate cu recompensă de hrană şi joacă; dacă se urmăreşte formarea unui câine pentru a conduce persoane cu uşor handicap fizic, nevăzători, copii minori pe trasee fixe, se va insista pe obişnuirea cu excitanţii din mediu, pe deplasări în locuri aglomerate, pe traversarea căilor de acces şi foarte puţin pe exerciţii de agresivitate, doar atât cât este nevoie pentru formarea unei "personalităţi" a câinelui etc.).

Dresajul de specializare se bazează pe rezultatele etapei predresajului (dresaj de disciplinizare, stimulare instinctuală specifică utilităţii), motiv pentru care această etapă are un rol hotărâtor. Specializarea propriu-zisă, în cadrul căreia apare şi constrângerea ca mod de fixare a reflexelor condiţionate, începe în cadrul etapei dresajului de calificare şi se continuă în etapa antrenamentului prin perfecţionarea exerciţiilor şi corectarea unor uşoare greşeli.

EXERCIŢII

1. APĂRAREA CONDUCTORULUI

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, fără comandă, să îşi apere conductorul printr-o reacţie agresivă, ori de câte ori acesta este atacat fizic, atât în apropierea câinelui cât şi la distanţă de acesta.

COMANDĂ:

♦prin voce: (numele câinelui) "AICI-PRINDE" - în perioada de formare a deprinderii (când atacul se efectuează la distanţă faţă de câine);

♦ prin voce: " PRINDE" - în perioada de formare a deprinderii (când atacul se efectuează în prezenţa câinelui);

♦ prin voce: "LASĂ" - după efectuarea prinderii;

♦ prin voce: "NU" - pentru încetarea manifestării agresive faţă de persoana atacatorului.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La manifestarea intenţiei unei persoane de a agresa fizic pe conductor (atunci când acesta se află în prezenţa câinelui, când câinele se află lăsat în poziţie la distanţă ori este liber la distanţă), câinele, fie va reacţiona agresiv pentru îndepărtarea atacului îndreptat împotriva conductorului, fie va executa prinderea agresorului, dacă atacul continuă.

Renunţarea la agresiune se execută la comanda conductorului "LASĂ" (atunci când s-a executat prinderea, urmată de comanda "NU" pentru încetarea manifestării agresive) sau "NU" (atunci când câinele, fiind lângă conductor, s-a manifestat agresiv prin lătrat şi încercare de atac).

METODE ŞI PROCEDEE:

A. Apărarea conductorului care are câinele în apropiere. Formarea deprinderii începe după ce câinele a fost obişnuit să execute prinderea unei persoane la comandă, la distanţă şi să lase la comandă. De asemenea, după ce câinele execută corect şi relaxat, în lesă şi liber, mersul alături de conductor, poziţiile

aşezat, culcat, în picioare, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor.

Pentru început, conductorul, având câinele în lesă în stânga sa, este "atacat" de ajutorul de dresor prin mişcări ale mâinilor şi simulări de lovituri, moment în care dă comanda "PRINDE", încurajând câinele prin cuvântul "BRAVO", atunci când acesta reacţionează prin lătrat întinde lesa şi încearcă să execute prinderea atacatorului. Dacă animalul reacţionează reţinut, atunci ajutorul de dresor, după ce a executat agitarea, încearcă să fugă, câinele, permanent încurajat de stăpân, îl urmăreşte, exerciţiul fiind finalizat prin prinderea persoanei. După executarea prinderii, la exerciţiile următoare de agitare, nu se va mai finaliza astfel exerciţiul, ci numai prin dispariţia persoanei şi manifestarea agresivă a câinelui.

Când câinele se manifestă agresiv şi încearcă să execute prinderea ori de câte ori persoana care marchează pe atacator simulează prin gesturi intenţia de lovire, se poate trece la eliminarea agitării iniţiale, persoana apropiindu-se degajat de cuplu chinologic, executând câteva deplasări în apropierea acestuia pentru a obişnui câinele cu prezenţa persoanelor străine în zonă. Conductorul urmăreşte cu atenţie manifestările câinelui în atare condiţii şi, dacă acesta încearcă să se agite când ajutorul de dresor se deplasează în apropiere, dă comanda "NU", smucind de lesă atât cât este nevoie pentru a-i estompa pornirea, apoi îl încurajează cu cuvântul "BRAVO".

Atunci când câinele este liniştit şi urmăreşte cu privirea persoanele care se deplasează în apropierea sa, ajutorul de dresor, spontan, simulează atacul, moment în care conductorul dă comanda "PRINDE" şi încurajează câinele să se manifeste agresiv. Când atacatorul încetează şi se retrage, conductorul dă comanda "NU", smucind de lesă pentru a limita pornirile animalului şi, când acesta s-a liniştit, îl încurajează cu cuvântul "BRAVO".

În aceste condiţii se repetă exerciţiul la intervale din ce în ce mai rare de timp şi, atunci când se observă o oarecare slăbire a

interesului câinelui de a agresa persoana atacatorului, se poate executa un exerciţiu clasic de prindere prin urmărirea ajutorului de dresor.

Atunci când câinele reacţionează spontan la atacul îndreptat împotriva conductorului şi renunţă imediat la comandă, se poate trece la executarea exerciţiului cu câinele liber, sigurându-se protecţia ajutorului de dresor la primele exerciţii prin purtarea mânecii sau costumului de protecţie.

B. Apărarea conductorului al cărui câine se află la distanţă. Conductorul lasă câinele în poziţie (aşezat, culcat, în picioare, la alegere) şi se deplasează către înainte în câmpul vizual al câinelui. La un moment dat, când distanţa între cei doi este de circa 15-20 de metri, ajutorul de dresor apare dintr-o parte (dintr-o ascunzătoare) şi îl atacă pe conductor, executând mişcări şi gesturi care să-l incite pe câine. Dacă animalul nu porneşte să-şi apere conductorul şi rămâne pe loc, acesta îl cheamă prin comanda (numele câinelui) "AICI-PRINDE", încurajându-l să execute prinderea, apoi dă comanda "LASĂ", pune lesa, îl desprinde de mâneca de protecţie şi rămâne câteva momente în prezenţa agresorului, impunând câinelui să nu se mai agite prin comanda "NU". Când câinele s-a temperat, ajutorul de dresor se îndepărtează.

Exerciţiul se repetă alternativ cu alte exerciţii de dresaj până ce câinele reacţionează spontan la atacul îndreptat asupra conductorului şi încetează manifestarea agresivă sau eliberează din prindere la comandă.

Se poate complica acest exerciţiu prin acordarea liberului la câine care este lăsat să se relaxeze şi, într-un astfel de moment, ajutorul de dresor îl atacă pe conductor care urmăreşte cu atenţie reacţia animalului. Dacă acesta nu porneşte în alergare să îl apere, atunci conductorul intervine cu comanda (numele câinelui) "AICI-PRINDE", reluându-se modul de lucru prezentat mai înainte.

Atunci când câinele intervine spontan pentru a-şi apăra conductorul şi încetează agresiunea la comandă, se consideră că

deprinderea a fost fixată.

2. PAZA UNUI OBIECT

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a asigura paza unui obiect lăsat în grija sa.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "GRIJĂ", indicându-se totodată obiectul prin întinderea mâinii drepte spre acesta.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Câinele, aflat în poziţie (aşezat, culcat) are în apropierea sa un obiect lăsat în pază prin comanda conductorului. La apropierea unui individ la distanţă mai mică de 4-5 metri de obiect, câinele latră, se agită, iar atunci când individul intenţionează să ia obiectul, acesta îl atacă, executând prinderea. Eliberarea persoanei se face numai la comanda conductorului.

METODE ŞI PROCEDEE: Pentru executarea acestui exerciţiu, câinele va trebui să execute la comandă exerciţiul de aducere a unui obiect, mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în picioare, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, iar la specializare, să execute prinderea unei persoane şi să lase la comandă.

Pentru început, conductorul, având câinele în lesă, alături în partea stângă, plasează un obiect cu care câinele este obişnuit să se joace la 0,5 metri în faţa animalului, după ce l-a incitat uşor cu acesta şi a dat comanda "GRIJĂ". La apariţia ajutorului de dresor care simulează că fură obiectul, conductorul încurajează câinele şi dă comanda "LATRĂ". Atunci când ajutorul de dresor reuşeşte să sustragă obiectul şi fuge cu acesta, este urmărit de conductor cu câinele în lesă care execută prinderea la comandă, lăsarea la comandă, după care ajutorul de dresor se îndepărtează. Când "infractorul" iese din câmpul său vizual, câinelui i se acordă liber şi i se oferă obiectul păzit pentru joacă. Exerciţiul se repetă până când câinele se obişnuieşte cu comanda "GRIJĂ", apoi se poate

trece la lucrul cu câinele liber.

Câinele este lăsat în poziţie (aşezat, culcat) şi conductorul aşează în faţa sa obiectul de aport, o minge (obiecte cu care câinele este obişnuit să se joace cu plăcere), dând comanda "GRIJĂ" şi indicând cu mâna obiectul respectiv.

Ajutorul de dresor se apropie de câine, "fură" obiectul şi fuge, moment în care conductorul dă comanda "PRINDE" şi execută prinderea "infractorului" cu câinele.

Exerciţiul se repetă, dar ajutorul de dresor simulează doar că vrea să "fure" obiectul, timp în care conductorul încurajează câinele prin comanda "LATRĂ-BRAVO". Treptat, conductorul măreşte distanţa dintre el şi câine şi, totodată, încurajează câinele din ce în ce mai rar, până când acesta este lăsat singur la comandă să păzească obiectul respectiv.

După executarea fiecărui exerciţiu, câinele este recompensat, mângâiat şi i se acordă liber.

Treptat, şi intervalul de timp dintre lăsarea în poziţie şi finalizarea exerciţiului creşte, executându-se alternativ simularea sustragerii obiectului cu paza acestuia.

3. PAZA CURŢII

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să efectueze paza curţii stăpânului şi să prevină prin lătrat sau agresare prezenţa "intruşilor" în perimetrul curţii.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PAZĂ" ("GRIJĂ", ATENŢIE" etc.);

♦ prin semn: indicarea cu mâna dreaptă întinsă înainte a perimetrului gardului curţii.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda stăpânului, atunci când este eliberat din ţarc sau lanţ, câinele efectuează paza curţii, alergând pe perimetru, semnalând prin lătrat prezenţa persoanelor la poartă sau lângă gard, agresând fizic orice persoană care încearcă să intre în perimetru peste gard sau pe poartă.

METODE ŞI PROCEDEE: Pentru început, câinele, în prezenţa stăpânului, va fi obişnuit cu arealul în care va efectua paza, prin intrarea în toate amenajările curţii, atât în prezenţa stăpânului, cât şi liber, sub supravegherea acestuia.

Paza curţii va fi precedată în mod obligatoriu de o serie de exerciţii de dezvoltare a agresivităţii care vor fi dirijate de către dresor atunci când stăpânul joacă rolul conductorului sau efectuate de către dresor ca şi conductor cu ajutorul altei persoane care va marca "infractorul".

Când această etapă a fost parcursă şi câinele reacţionează agresiv la apariţia persoanei care marchează "infractorul", se poate începe dresajul propriu-zis.

Stăpânul, având câinele în lesă în curte, îl încurajează atunci când o persoană străină intră în curte pe poartă şi se îndreaptă spre cuplu, dă comanda "LATRĂ" şi încurajează permanent câinele cu cuvântul "BRAVO" atunci când câinele se agită în lesă, intenţionează să prindă, stimulat fiind de mişcările stânga-dreapta ale persoanei care marchează "infractorul". Acesta din urmă este prevăzut cu mânecă de protecţie, haine cu mâneci lungi şi în mână cu o cârpă cu care agită permanent câinele. Execută, din când în când, unele simulări de retragere spre poartă, apoi revine şi agită câinele. Exerciţiul durează circa 3-5 minute până ce câinele este foarte agitat, moment în care "infractorul" se retrage în fugă spre poartă şi dispare în afara curţii.

Exerciţiul se repetă de mai multe ori pe zi până ce câinele reacţionează la simpla apariţie a intrusului. La finalul fiecărui exerciţiu, conductorul dă comanda "PAZĂ", mângâie câinele, îi acordă recompensă de hrană şi îl lasă să se manifeste independent, scoţându-i lesa.

Treptat, exerciţiile de agresivitate se vor efectua în diverse locuri din curte şi uneori, la două-trei exerciţii, câinelui i este oferită cârpa de către "infractor", simulându-se că prinderea este involuntară, fără contribuţia persoanei, iar în momentul în care câinele prinde, persoana trage de cârpă (fără să smucească),

deplasându-se stânga-dreapta, având permanent cârpa întinsă între mână şi gura câinelui. După o astfel de "luptă" cu câinele, "infractorul" dă drumul la cârpă, fuge şi dispare. Conductorul cu câinele în lesă îl urmăreşte îndeaproape până la poartă.

În faza următoare, după agitarea câinelui, conductorul îl urmăreşte cu câinele şi, când este aproape la 2-3 m de acesta, dă comanda "PRINDE", eliberează lesa şi câinele prinde pe fugar de mâneca de protecţie care este "inoluntar" partea cea din urmă a corpului acestuia. "Fugarul" trage de mânecă, mişcând-o stânga-dreapta şi având-o permanent întinsă, moment în care intervine stăpânul cu comanda "PRINDE-BRAVO", bătând cu palma mâinii drepte pe mânecă mai sus de gura câinelui spre umăr, încurajându-l. După câteva secunde, prinde câinele de lesă, "infractorul" scapă mâneca şi fuge, conductorul îmbărbătează câinele care va elibera mâneca, pe care apoi conductorul o abandonează, îndepărtându-se cu câinele în curte.

Exerciţiile se repetă, lansarea se efectuează treptat de la distanţe mai mari, se alternează prinderile cu scăpările intrusului, apoi intrarea "infractorului" are loc şi prin alte locuri decât pe poartă, are loc agitarea câinelui de către "infractor" peste gard, simularea intrării în curte, urcarea pe gard, alergarea pe perimetru prin producerea zgomotului pentru a-l atrage pe câine.

Treptat, prezenţa stăpânului este mai rară la exerciţii, acesta dă comanda "PAZĂ" câinelui, apoi se retrage în locuinţa sau în afara curţii, supraveghindu-l de la distanţă fără să fie văzut.

Când totul decurge normal, intervenţia stăpânului are loc numai dacă se impune, exerciţiile de agresivitate se răresc progresiv, paza curţii fiind acum efectuată de către câine.

Este indicat ca, din când în când, să se efectueze agitarea câinelui din exteriorul perimetrului curţii de către o persoană străină pentru a-l păstra permanent în formă, atent şi gata de intervenţie.

3. PAZA LOCUINŢEI (APARTAMENTULUI)

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, în prezenţa sau absenţa stăpânului, să efectueze paza locuinţei, apartamentului, să semnaleze prin lătrat intenţia persoanelor străine de a pătrunde în interior, de asemenea, de a înceta orice agresiune la comanda stăpânului.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "GRIJĂ" ("PAZĂ", "ATENŢIE", "HOŢUL" etc.) - la lăsarea în pază;

♦ prin voce: "LASĂ", "ÎNCETEAZĂ" - pentru deprinderea de încetare a semnalării;

♦prin semn: îndoirea din cot a mâinii drepte, cu palma către câine şi mişcarea lateral stânga-dreapta.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Aflat singur în locuinţă sau în prezenţa stăpânului, câinele semnalează prin lătrat staţionarea unor persoane străine la uşile, ferestrele exterioare ale locuinţei şi agresează fizic orice intrus în locuinţa stăpânului său, eliberându-l sau încetând agresiunea la comanda acestuia.

METODE ŞI PROCEDEE: Dresajul câinilor pentru a asigura paza locuinţei stăpânului se va efectua după ce câinelui i-a fost stabilit un loc al său în locuinţă, i-a fost stabilit locul unde să îşi satisfacă necesităţile fiziologice, este obişnuit cu toţi membrii familiei, a fost obişnuit să deschidă singur uşile şi este de asemenea familiarizat cu încăperile locuinţei, dependinţele, anexele, parcurgându-le şi explorându-le atât cu stăpânul său, cât şi singur, sub supravegherea stăpânului.

Urmează apoi dresajul de disciplinizare al câinelui, constând în executarea poziţiilor aşezat, culcat, în picioare, mersul alături de conductor, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, refuzul hranei oferite de o persoană străină, apoi exerciţii ca apărarea conductorului, prinderea unei persoane etc.

Dresajul concret privind paza locuinţei se începe numai după ce cu câinele s-au efectuat exerciţii de agresivitate şi acesta

reacţionează la apariţia unei persoane străine prin lătrat şi încercarea de agresare fizică.

Rolul conductorului în cazul acestui exerciţiu este bine să fie jucat de către stăpânul câinelui care se va obişnui astfel cu comenzile, cu modul de executare şi cu manifestările câinelui în situaţia intervenţiei.

Pentru început, conductorul, având câinele în lesă, se postează pe holul de la intrare. Dresorul sau o altă persoană coordonată de către acesta, dotat cu mânecă de protecţie şi un echipament mai larg care excită, deschide uşa şi intră în locuinţă, iritând câinele prin agitarea mâinilor şi mişcări spre stânga şi spre dreapta. Conductorul ţine lesa din scurt (circa 50-60 cm), fără să smucească de aceasta, încurajează câinele prin cuvântul "BRAVO" asociat cu comanda "GRIJĂ-LATRĂ". "Infractorul" simulează retragerea atunci când câinele atacă, dar revine şi îl agită din nou. Toată această agitaţie durează circa 3-5 minute şi se reia de mai multe ori pe zi la ore tot mai diferite.

Atunci când câinele reacţionează foarte bine la simpla apariţie a "infractorului" şi se manifestă foarte agresiv, agitarea se poate efectua şi prin plasarea "infractorului" în celelalte încăperi şi apariţia bruscă a acestuia, urmată de retragerea spre ieşire sau spre încăperea din care a venit după agitarea câinelui.

Când totul decurge normal, se poate trece la efectuarea prinderii "infractorului" care lasă "involuntar" mâneca să îi fie prinsă de câine. Când câinele a prins, conductorul bate cu palma mâinii dreapte pe mânecă şi pe umărul "infractorului", încurajând câinele prin cuvântul "BRAVO", urmat de comanda "PRINDE".

Prinderea se execută mai rar, la două-trei zile odată, iar când totul evoluează constant bine, după efecuarea a două-trei prinderi finalizate prin lăsarea mânecii de protecţie şi fuga "infractorului", se poate trece la comanda "LASĂ" ("ÎNCETEAZĂ") şi desprinderea câinelui de mânecă. Desprinderea se realizează astfel: conductorul, după ce l-a încurajat pe câine la prindere, se plasează în dreapta acestuia, prinde zgarda cu mâna dreaptă şi ţine strâns,

iar cu mâna stângă, prin exterior, ciupeşte uşor câinele de pliul iei piciorului stâng, provocându-i o scurtă durere, aceasta concomitent cu comanda "LASĂ". Dacă nu s-a desprins de prima dată, se repetă comanda şi prinderea de pliul iei.

Când câinele prinde la comandă, lasă la comandă, exerciţiul se poate complica prin introducerea poziţiei culcat după prindere prin comanda "LASĂ-CULCAT" şi impunerea câinelui să ia poziţia culcat prin apăsarea cu mâna stângă pe greabănul acestuia. După ce câinele a fost fixat în poziţie, "infractorul" se retrage din locuinţă cu mişcări cât mai discrete. După câteva asemenea exerciţii, se poate trece la rămânerea "infractorului" în apartament, impunând câinelui să rămână în poziţia culcat într-un anumit loc.

Toate aceste exerciţii de specializare vor fi executate alternativ cu exerciţii simple de agresivitate în diverse locuri ale locuinţei şi, bineînţeles, cu executarea unor exerciţii de disciplinizare în afara locuinţei, în parcuri, pe alei, pe terenuri virane, fără excitanţi de distragere.

Exerciţiile de agresivitate se vor efectua şi prin simpla deschidere a uşii de către "infractor" şi apoi retragerea sa în afara locuinţei, până ce câinele semnalează prin lătrat orice persoană care se apropie de uşa locuinţei.

Când toate exerciţiile decurg normal, conductorul poate îndepărta lesa şi renunţa la comanda prin voce şi semn.

Este indicat să fie respectată această succesiune a exerciţiilor pentru a evita inhibarea câinelui sau o hiperagresivitate necontrolabilă a animalului.

Odată parcursă această etapă, exerciţiul se complică prin lăsarea câinelui singur în locuinţă să execute paza acesteia. Conductorul dă comanda "GRIJĂ" şi se retrage într-o încăpere, urmărind reacţia câinelui, care, la scurt timp, este pus la încercare de "infractorul" care intenţionează să intre în locuinţă. Dacă animalul se agită, conductorul intervine şi, după ce "infractorul" a fost îndepărtat, încurajează câinele prin cuvântul "BRAVO", prin mângâiere şi recompensă de hrană. Dacă nu se agită şi nu semnalează, conductorul intervine prin comanda "HOŢUL", stimulând câinele să latre. Dacă acesta tot nu se agită, intervine "infractorul" care apare lângă uşă şi chiar introduce capul pe uşă dacă este cazul.

Treptat, intervenţia conductorului este din ce în ce mai rară, iar retragerea sa se face chiar pe uşa de intrare în locuinţă, nu înainte de a da comanda "GRIJĂ" şi de a-l mângâia pe câine. La scurt interval de timp, intră în rol "infractorul" care încearcă să intre. Dacă este semnalat de câine, totul decurge normal, dacă nu, intervine conductorul şi îl stimulează pe câine să latre şi chiar să prindă când se impune.

Treptat, intervenţia conductorului scade, "infractorul" intervenind la diferite ore din zi şi noapte cu intenţia de a pătrunde în locuinţă, câinele fiind cel care va semnala prezenţa acestuia în apropierea uşii sau cel care va agresa fizic orice intrus în locuinţă.

La intrarea în locuinţă a unor persoane cunoscute stăpânului, câinele latră, marcând acest moment, dar stăpânul dă comanda "ÎNCETEAZĂ", fixând câinele într-un anumit loc în poziţia culcat şi insistând ca acesta să rămână acolo prin comanda "CULCAT" repetată de câte ori este nevoie.

Exerciţiul se poate complica prin formarea deprinderii câinelui să atace la comandă persoane care au intrat în locuinţă cu acceptul şi la invitaţia stăpânului, dar care, ulterior, au intenţia să îl agreseze fizic pe stăpân sau pe un alt membru al familiei.

Conductorul, după intrarea în locuinţă a "musafirilor" şi punerea câinelui în poziţie, fixează la zgarda acestuia o lesă sau o sfoară, plasându-se la 2-3 m de câine. La un moment dat, se simulează un atac asupra stăpânului, moment în care acesta dă comanda "HOŢUL-PRINDE", smucind uşor lesa şi încurajând câinele. Dacă acesta nu reacţionează agresiv, conductorul scurtează lesa la circa 1 m şi încurajează câinele, moment în care agresorii se retrag.

Exerciţiul se execută alternativ cu celelalte exerciţii specifice acestei specializări până când, la comanda conductorului, câinele atacă şi agresează fizic persoanele indicate de stăpân.

Sporadic, este necesară intervenţia "infractorului" pentru întărirea deprinderii câinelui şi menţinerea acestuia în permanentă stare de atenţie.

5. PAZA OBIECTIVELOR

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă sau în lipsa acesteia, să efectueze paza unor obiective în anumite condiţii create de beneficiar, să semnaleze prin lătrat prezenţa unor persoane străine în incintă şi să efectueze prinderea acestora în perimetrul de pază.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PAZĂ";

♦prin semn: indicarea cu mâna dreaptă întinsă a perimetrului de pază sau a clădirii obiectivului de pază.

MOD CORECT DE EXECUTARE: Odată introdus în perimetrul de pază, fixat la ţăruş sau pe sârmă, câinele rămâne atent, mai suspicios chiar şi semnalează prin lătrat prezenţa oricărei persoane sau animal în zonă, orice zgomot, iar în prezenţa persoanelor străine în perimetru atacă şi agresează intruşii.

METODE ŞI PROCEDEE: Exerciţiile necesare pentru formarea deprinderii sunt:

1. Paza unui obiectiv cu câinele în punct fix lângă postul de pază sau între aceste posturi. Pentru executarea exerciţiului, se amenajează un post de pază. La 2-3 m depărtare de post, se fixează un stâlp înalt de circa 50 cm şi cu diametrul de circa 20 cm. La partea superioară a stâlpului, se prinde un inel care să se poată roti liber în jurul acestuia. Terenul din jurul postului se curăţă de crengi, tufişuri, bălării etc.

Înainte de a începe exerciţiul, conductorul împreună cu ajutorul (care va îndeplini rolul de "infractor"), vor stabili locul unde să se ascundă "infractorul", modul de acţionare, semnalul apariţiei şi direcţia de deplasare.

Conductorul, înainte de a instala câinele în post, execută cu

acesta în lesă recunoaşterea terenului. La primele exerciţii, "infractorul" se ascunde la circa 30-40 m de post şi pe direcţia din care adie vântul spre câine.

Câinele este legat la inelul stâlpului şi plimbat în jurul acestuia la lungimea lanţului, în timp ce i se dă comanda "PAZĂ", după care conductorul se îndepărtează fără a lăsa câinele într-o poziţie anume. După circa 10-15 minute, la semnalul stabilit, "infractorul" apare şi se deplasează către post în văzul câinelui, făcând zgomot. Când câinele îl observă, conductorul dă comanda "LATRĂ" şi îl încurajează prin cuvântul "BRAVO". După ce a fost semnalat, "infractorul" se opreşte până ce câinele se linişteşte, apoi continuă deplasarea. În funcţie de starea de agitare prin lătrat a câinelui, "infractorul" creşte sau scade intensitatea mişcărilor iritante şi a zgomotului. Exerciţiul se încheie prin dispariţia "infractorului" la marginea acoperirii, astfel încât să fie văzut de câine. În acest timp, conductorul îl dezleagă şi îi dă comanda "PRINDE" către "infractor". După executarea prinderii, se dă comanda "LASĂ", se pune câinele în lesă şi "infractorul" este condus-escortat până la punctul de acces în incintă. Apoi, se leagă câinele din nou la punct fix, se comandă "PAZĂ" şi se continuă un timp supravegherea, după care conductorul ia câinele în lesă, îl încurajează prin cuvântul "BRAVO" şi se îndepărtează cu el de locul de pază.

Ulterior, apropierea "infractorului" de post se face de la distanţe mai mari şi din direcţii diferite, fără a mai ţine seama de direcţia vântului. Se vor schimba, de asemenea, terenurile pe care se execută exerciţiul.

Treptat, timpul de ascultare în post se va mări până la 20-30 minute, iar "infractorul", după ce a fost semnalat de câine, se întoarce în fugă, căutând să dispară. În această situaţie, conductorul trimite câinele să cerceteze acoperirile din direcţia respectivă.

Executarea supravegherii animalului se efectuează din ce în ce mai rar odată cu deprinderea câinelui de a semnala persoanele

care intră în perimetrul de pază.

Ulterior, se trece la executarea pazei în punct fix pe timp de noapte şi apoi la executarea pazei între posturile de pază.

Se poate aprecia că deprinderea este formată când câinele execută ascultarea în post timp de 3-4 ore şi semnalează prin lătrat orice persoană care se apropie la 100-200 m de postul de pază.

2. Paza unui obiectiv cu câinele legat pe sârmă. Pentru executarea exerciţiului, se amenajează un post de pază pe un teren în apropierea unei acoperiri formată din doi stâlpi îngropaţi în pământ, cu partea rămasă afară de 1-1,5 m. Intervalul dintre stâlpi variază între 20-40 m în pădure şi 50-100 m pe terenuri deschise. Distanţa la care se fixează faţă de postul de pază este de circa 200-300 m. Între stâlpi, se leagă un cablu de 0,5-1 cm, bine întins, pe care se fixează un inel. La circa 3 m de fiecare stâlp, se fixează un cablu limitator care să nu permită înfăşurarea lanţului câinelui. Câinele este legat cu un lanţ de circa 2 m, fixat la un capăt de inelul de pe cablu, iar celălalt capăt, prevăzut cu carabinieră şi răscol, este prins de zgardă. În apropierea unuia dintre stâlpi, se fixează o cuşcă pentru adăpostirea câinelui. Terenul, de 5-6 m de o parte şi de alta a sârmei, se curăţă de tufişuri, plante înalte etc.

După ce iniţial se face o recunoaştere a terenului cu câinele în lesă, conductorul îl leagă la inelul de pe cablu, apoi îl poartă în fugă de la un capăt la altul al cablului pentru a-l obişnui cu acesta şi zgomotul care se produce.

Procedeul de dresaj este asemănător cu cel de la exerciţiul numărul 1. La început, conductorul rămâne în apropierea postului la 10-15 m, de unde să poată interveni cu comanda atunci când câinele nu semnalează prin lătrat. În situaţia unui câine care manifestă timiditate atunci când este părăsit de către conductor, primele exerciţii se execută în prezenţa acestuia.

Modul de acţiune al "infractorului" trebuie să fie în raport cu stadiul de pregătire al câinelui. Pe măsură ce câinele s-a deprins, încercările "infractorului" de a pătrunde în post se diversifică. La toate exerciţiile la care "infractorul" constată că nu este sesizat de

câine, acţionează astfel încât să fie descoperit.

Conductorul intervine numai după ce câinele a semnalat intens 3-4 minute. Apropierea lui de postul câinelui se face în fugă, iar înainte de a-l dezlega, îl încurajează prin cuvântul "BRAVO", îi dă comanda "PRINDE" şi execută prinderea, exerciţiul finalizându-se ca cel de la punctul numărul 1.

3. Paza cu câinele liber în incinta obiectivului. Organizarea exerciţiului se face într-o curte amenajată, împrejmuită cu gard înalt ce nu poate fi sărit de câine. În curte se pot găsi clădiri, depozite, pomi, tufe, stive de materiale etc.

Înainte de începerea exerciţiului, conductorul efectuează cu câinele în lesă recunoaşterea perimetrului, a terenului, clădirilor şi celorlalte amplasamente, după care îi acordă liber la lungimea lesei şi rămâne în prezenţa sa. La un semn, "infractorul", care se află în exterior ascuns, se apropie de gard şi produce zgomot. Conductorul cheamă câinele dacă acesta nu a sesizat zgomotele şi se apropie cu el de locul respectiv, dându-i comanda "LATRĂ". După ce câinele a început să semnaleze prin lătrat, "infractorul" se deplasează pe perimetru în fugă, după care sare gardul şi încearcă să dispară în curte. Conductorul dă comanda "PRINDE", efectuează prinderea cu câinele, apoi escortează pe cel reţinut până la punctul de acces în incintă.

Pe măsură ce deprinderea s-a format, exerciţiul se execută în absenţa conductorului. La început, conductorul se ascunde într-un loc din apropiere, de unde poate însă reveni pentru încurajarea câinelui. La unele exerciţii, "infractorul" se ascunde din timp într-una din clădirile existente, de unde provoacă zgomotul care să agite câinele. Exerciţiul se continuă ca în cazul prezentat anterior, atât pe timpul zilei, cât şi pe timpul nopţii.

4. Cercetarea cu câinele în lesă sau liber în incinta sau în exteriorul obiectivului. Exerciţiul se execută în incinta unei curţi în care se găsesc clădiri, depozite, stive de materiale etc. "Infractorul" se ascunde din timp după ce a fost instruit în prealabil cum să se comporte, să semnaleze şi să acţioneze.

Când se execută cercetarea cu câinele în lesă, pentru început, la apropierea de locul unde se ascunde persoana, conductorul dă comanda "LATRĂ" atunci când se aud zgomotele produse de "infractor". Acesta apare, agită câinele şi dispare prin fugă în clădiri sau după alte acoperiri. Conductorul, cu câinele în lesă, îl încurajează prin cuvântul "BRAVO", îi dă comanda "LATRĂ" şi îl urmăreşte pe fugar. Câinele este încurajat să caute, iar după câteva apariţii şi dispariţii ale "infractorului", conductorul dă comanda "PRINDE", se efectuează prinderea persoanei şi escortarea persoanei până la punctul de acces în incintă.

La toate aceste exerciţii, se va urmări să se creeze situaţii cât mai complicate pentru descoperirea atât pe timp de zi, cât şi pe timp de noapte. Astfel, se poate lucra cu doi sau trei "infractori" care pot folosi pentru apărare focuri de armă. Când "infractorul" se ascunde în clădiri, câinele poate fi pus în situaţia de a sări pe fereastră ori să urce scările.

În cazul unor obiective izolate, se poate executa cercetarea în afara perimetrului cu câinele în lesă sau liber, la lăsarea serii sau pe timpul nopţii, pentru descoperirea unor persoane străine.

6. SCOTOCIREA TERENULUI

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a asigura paza unui teren acoperit (pădure, livadă, vie, clădire) şi de a descoperi, semnala şi reţine eventualii intruşi.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "TRAP-CAUTĂ";

♦ prin semn: indicarea cu mâna dreaptă a direcţiei - la lansarea în scotocire;

♦ prin voce: "LATRĂ" - la exerciţiile de agresivitate;

♦prin voce: "GRIJĂ" - în perioada de formare a deprinderii - la descoperirea persoanei;

♦ prin voce: " PRINDE" - când se execută prinderea persoanei;

♦ prin voce: "LASĂ" - atunci când s-a executat prinderea persoanei.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda conductorului, câinele porneşte în alergare scotocind terenul indicat, iar la descoperirea unor persoane se manifestă agresiv, semnalând prezenţa acestora şi executând prinderea când acestea încearcă să riposteze sau să fugă.

METODE ŞI PROCEDEE: Formarea deprinderii începe numai după ce dresajul de disciplinizare a fost finalizat, respectiv exerciţiile: mers alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în picioare, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, întoarcerile din mers şi de pe loc, lătrat la comandă, aducerea unui obiect, trecerea peste obstacole, obişnuirea cu focurile de armă, explozii şi lumini pe timpul nopţii, refuzul hranei găsite pe teren, refuzul hranei oferite de o persoană străină. De asemenea, când din dresajul de specializare au fost realizate deprinderile: apărarea conductorului, prinderea unei persoane.

Pentru început, este indicat ca, de pe terenul ce trebuie păzit şi pe care câinele urmează să-l scotocească la nevoie, să fie îndepărtate sârmele, materialele ascuţite, tătietoare, alte materiale care ar putea pricinui accidentarea câinelui, totodată, vor fi împrejmuite cu garduri înalte gropile, eleşteiele sau alte amenajări (ţarcuri cu animale) etc.

Marginea proprietăţii terenului acoperit ce trebuie păzit va fi prevăzută cu gard, pentru a delimita accesul câinelui şi a preveni accidentările altor persoane care se află în afara terenului protejat.

Câinelui i se va acorda liber în teren şi va parcurge în voie întreaga suprafaţă sub supravegherea conductorului pentru a se familiariza, pentru a-şi marca proprietatea şi pentru a explora cu propriile-i simţuri totul. Exerciţiul se va repeta de mai multe ori.

Când se constată că animalul este relaxat, se plimbă în voie şi nu mai este deranjat de nimic, se poate începe dresajul.

Conductorul, având câinele în lesă în partea stângă şi fiind amplasat undeva la mijlocul terenului, execută cu acesta câteva

exerciţii de disciplinizare pentru a-l pune în dispoziţie de lucru. Acordă apoi câteva minute liber în lesă, după care aduce câinele prin comanda "AICI" şi o uşoară smucitură de lesă în faţă în poziţia aşezat, apoi în partea stângă a corpului, tot în poziţia aşezat. După câteva momente, din faţă apare un intrus (rolul său fiind jucat de ajutorul de dresor) care agită câinele, simulând surpriza întâlnirii câinelui în acel loc. Conductorul încurajează câinele să latre şi, când acesta se agită foarte tare, intrusul se retrage, dispărând spre zona din care a apărut. Conductorul încurajează câinele cu cuvântul "BRAVO", îl mângâie şi îi acordă liber, lăsându-l să se manifeste cum doreşte, putând chiar să se deplaseze spre zona de unde a apărut "infractorul". Exerciţiile se repetă, dar "infractorul" apare de fiecare dată din alte direcţii, apoi apare dintr-o direcţie şi se retrage în alta, tocmai pentru a deruta câinele.

Atunci când câinele reacţionează spontan la apariţia "infractorului", conductorul dă comanda "TRAP-CAUTĂ" şi se poate trece la urmărirea acestuia până dispare în afara perimetrului proprietăţii.

Apariţiile sunt treptat mai discrete şi sunt însoţite de zgomote, moment în care conductorul dă comanda "TRAP-CAUTĂ", indică cu mâna dreaptă direcţia şi se deplasează cu câinele în lesă până în apropierea "infractorului" care, "surprins" fiind, se ascunde într-o amenajare unde nu poate pătrunde câinele. Conductorul se apropie cu câinele la 3-4 metri de adăpost, îl fixează în poziţia aşezat şi dă comanda "GRIJĂ-LATRĂ", insistând ca animalul să rămână în poziţie şi să nu îşi schimbe poziţia ori să se deplaseze către adăpost. Când exerciţiul se repetă de mai multe ori şi câinele, după ce a executat urmărirea, respectă distanţa de protecţie între el şi "infractor", se manifestă agresiv, fără a permite persoanei să fugă, se poate trece la lungirea şi slăbirea lesei şi, în final, chiar la eliminarea ei.

Ieşirea "infractorului" din adăpost are loc numai după ce câinele l-a semnalat îndelung, stă şi îl păzeşte, după care conductorul pune câinele în lesă şi, împreună, îl conduc pe intrus dincolo de gardul limită al proprietăţii.

Când totul decurge normal, conductorul poate lansa câinele singur prin comanda "TRAP-CAUTĂ" şi indicarea cu mâna dreaptă a direcţiei la apariţia persoanei străine în teren sau la auzul zgomotului specific. Supravegherea manifestărilor câinelui se va face însă cât mai de aproape, alergând în urma acestuia. Dacă intenţionează să prindă, se dă comanda "GRIJĂ-LATRĂ", insistându-se pentru păstrarea distanţei de protecţie.

Uneori, retragerea intrusului se va face prin urcarea în copaci la înălţimi care să-l ferească de câine, ocazie cu care urmărirea are loc până în apropierea copacului, la circa 3-4 metri de acesta, astfel încât câinele să semnaleze prin lătrat prezenţa acestuia şi să se prevină urcarea cu membrele anterioare pe copac, concomitent cu încercarea de prindere a persoanei, acţiune care înlătură semnalarea prin lătrat.

Exerciţiile se repetă cu apariţia persoanei din diferite locuri, prin retragerea în puncte diferite şi exploatarea amenajărilor ca loc de staţionare.

Atunci când scotocirea se execută la comandă, semnalarea persoanei are loc şi totul decurge în condiţiile prezentate mai sus, se poate trece la simularea atacului intrusului şi fuga lui după ce a fost semnalat într-un anumit loc.

La început, atacul persoanei îndreptat asupra câinelui va avea loc în prezenţa conductorului. Acesta dă comanda "PRINDE", câinele execută prinderea persoanei, apoi dă comanda "LASĂ", pune lesa câinelui şi se execută conducerea ei în afara perimetrului terenului. Treptat, atacul persoanei este supravegheat din apropiere, apoi de la distanţă de către conductor care intervine după executarea prinderii persoanei.

Alternativ, se va executa prinderea persoanei ca urmare a fugii de la locul semnalării, pentru început tot în prezenţa conductorului, apoi în lipsa acestuia.

Este indicat ca exerciţiile finalizate cu prinderea persoanei să

se execute cât mai rar, după ce reflexul a fost format, astfel încât câinele să se deprindă cu finalizarea exerciţiului prin semnalarea persoanei şi apoi conducerea acesteia în prezenţa conductorului.

Dacă animalul are un sistem nervos puternic echilibrat mobil, condiţiile de teren sunt corespunzătoare, instructorul experimentat şi conductorul stăpâneşte foarte bine arta cunoaşterii şi exploatării comportamentului câinelui său, exerciţiul poate fi cizelat astfel încât persoana "infractorului" să rămână faţă în faţă cu câinele, eliminându-se treptat amenajările în care acesta se ascunde.

7. OBIŞNUIREA CÂINELUI DE A CONDUCE PERSOANE CU HANDICAP FIZIC, NEVĂZĂTORI, COPII MINORI PE TRASEE FIXE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comanda stăpânului, să conducă fără refuz pe trasee fixe copii minori, nevăzători sau persoane cu handicap fizic.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PARCUL", "ALIMENTARA", "ŞCOALA", "ACASĂ" etc.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda stăpânului, câinele conduce fără refuz pe trasee fixe bine determinate (pe care a fost obişnuit, în prealabil, să le parcurgă) persoane cu handicap fizic, nevăzători sau copii minori.

METODE ŞI PROCEDEE:

Dacă exerciţiile prezentate anterior au fost executate numai de şi pentru conductor (stăpân), exerciţiul de faţă are o mare complexitate numai prin faptul că animalul trebuie să se ataşeze de toate persoanele cu care intră în contact în procesul de dresaj. De asemenea, este necesar a fi reţinut că ataşamentul cel mai puternic ce trebuie să predomine în acest complex de legături este cel între câine şi persoana beneficiarului.

A. Dresajul este realizat numai de către dresor. După ce dresorul a realizat un minim de ataşament faţă de câine, începe să

execute cu acesta scurte deplasări, la finalul cărora îi acordă liber şi îl recompensează. Deplasările se execută numai cu câinele în lesă scurtă. Poziţia câinelui faţă de dresor este uşor înainte, lateral stânga. Ritmul de mers este vioi, astfel încât lesa să fie în permanenţă întinsă. Orice încercare de schimbare a poziţiei, a ritmului de mers, a direcţiei este sancţionată de către dresor prin smucituri de lesă şi neacordarea de recompense în repausuri. Pe tot parcursul formării reflexelor condiţionate, câinele va fi obişnuit să ocolească toate obstacolele întâlnite în teren.

Atunci când câinele execută corect deplasarea alături de dresor, se poate trece la dresajul propriu-zis. Dresorul pune câinele în poziţia aşezat, prinde lesa cu mâna dreaptă din scurt şi, când totul este în ordine, la poartă (la ieşirea din bloc, curte etc.) dă comanda "PARCUL" (sau alte comenzi, funcţie de locul pentru care se doreşte a se forma reflexul) şi începe deplasarea pe direcţia stabilită. Pe parcurs, corectează permanent poziţia câinelui prin smucituri de lesă (când merge prea repede) şi comanda "PAS" sau încurajări prin cuvântul "BRAVO" şi comanda "PAS" când merge prea încet. Pe toată perioada deplasării până la punctul final, dresorul repetă comanda "PARCUL" şi încurajarea "BRAVO" când totul decurge normal. În parc, locul de oprire este obligatoriu o zonă aflată lângă o bancă sau un loc unde se poate acorda liber câinelui.

Odată ajuns în parc în locul stabilit pentru staţionare, dresorul corectează poziţia câinelui prin comanda "PAS" şi uşoare smucituri de lesă, apoi îl opreşte prin comanda "ŞEZI", după care îl mângâie, îi scoate lesa, îi acordă recompensă de hrană, se joacă cu el şi îi acordă liber.

După ce a lăsat câinele să se relaxeze, să îşi facă necesităţile şi să se odihnească suficient, dresorul îl cheamă prin comanda (numele câinelui) "AICI", îl pune în poziţia aşezat lângă el în partea stângă, îi pune lesa, îşi aranjează ţinuta, apoi dă comanda "ACASĂ" şi porneşte deplasarea pe acelaşi traseu pe care a venit (când câinele este folosit pentru deplasarea într-un singur loc,

traseul de întoarcere poate să fie altul decât cel de la venire). Pe timpul deplasării, dresorul urmăreşte permanent manifestările câinelui şi repetă comanda "ACASĂ". Odată intrat pe poartă, dă comanda "ŞEZI", mângâie câinele, îi scoate lesa, se joacă cu el şi îl recompensează.

În ziua următoare, traseul poate fi parcurs de cel mult două ori, cu respectarea strictă a condiţiilor prezentate. Treptat, traseul poate fi parcurs de cel mult 3-4 ori pe zi, până atunci când câinele, la comanda "PARCUL", porneşte voios, merge într-un ritm constant, respectă riguros traseul şi nu este atras sau influenţat pe timpul deplasării de excitanţii din mediu.

În procesul de formare a reflexului condiţionat, dresorul va crea artificial pe teren obstacole (prezenţa unor animale, mirosuri, zgomote etc.) pe care va obişnui câinele să le treacă, fără să influenţeze în vreun fel calitatea dresajului.

B. Dresajul este realizat de către dresor în prezenţa persoanei cu handicap fizic, nevăzătoare sau copilului minor. Atunci când dresajul se realizează în prezenţa persoanei beneficiarului, dresorul execută o iniţiere amănunţită a celui care va profita de serviciile câinelui în ceea ce priveşte: modul de realizare şi întărire a ataşamentului, calităţile necesare conductorului şi câinelui, excitanţi şi excitaţii, reflexe condiţionate şi necondiţionate, comenzi utilizate, greşeli săvârşite în dresaj şi modul lor de înlăturare, principii şi metode de dresaj, simptome ale câinelui bolnav etc.

Dresajul începe a se executa în aceleaşi condiţii ca şi la punctul A, numai că, între dresor şi câine, se interpune persoana beneficiarului care comandă câinele pe baza indicaţiilor dresorului cu privire la ritmul de mers, comenzi, modul de acordare a liberului, recompensare etc.

Înaintea începerii programului, beneficiarul trebuie să realizeze un ataşament corespunzător care să-i permită o intervenţie fermă atunci când câinele nu execută corect deplasarea.

Pe traseu, intervenţia dresorului asupra câinelui trebuie să fie,

pe cât posibil, evitată. Când situaţia impune, dresorul poate interveni cu o a doua lesă fixată la zgarda câinelui.

C. Dresajul este realizat de către dresor în prezenţa stăpânului câinelui, care, la rândul său, îl iniţiază şi îndrumă pentru început pe beneficiar. În condiţiile în care stăpânul este o altă persoană decât cea cu handicap fizic, nevăzător, copil şi doreşte realizarea deprinderii în interesul unui membru de familie, persoană cu handicap, copil sau pentru o altă persoană, dresorul îl iniţiază pe acesta cu privire la: modul de realizare şi întărire a ataşamentului, calităţile necesare conductorului şi câinelui, excitanţi şi excitaţii, reflexe condiţionate şi necondiţionate, comenzi utilizate, greşeli săvârşite în dresaj şi modul lor de înlăturare, principii şi metode de dresaj, simptome ale câinelui bolnav etc.

După realizarea unui ataşament corespunzător între stăpânul câinelui (conductor) şi animal, se începe dresajul propriu-zis în condiţiile prezentate anterior. Modul de lucru, de comportare a stăpânului faţă de câine va fi corectat permanent de către dresor, atât pe timpul deplasării, cât şi în repaus. Iniţiativele personale ale stăpânului conductor nu se pun în aplicare decât cu aprobarea şi în condiţiile stabilite de dresor.

Atunci când reflexul condiţionat s-a format şi câinele execută docil deplasarea fără refuz la comanda stăpânului conductor, dresorul rămâne discret mai în urmă, apoi participă numai la pornirea pe traseu, iar în final, supraveghează de la distanţă modul de comportare a cuplului, corectând prin indicaţii greşelile constatate pe traseu în repausul din punctul final din parc sau la domiciliu.

D. Dresajul este început de către dresor şi este finalizat prin participarea beneficiarului sau stăpânului câinelui. Ultima, dar cea mai eficientă metodă de lucru, este aceea care constă în realizarea dresajului propriu-zis de către dresor singur, în condiţiile prezentate, iar atunci când câinele execută fără refuz comenzile, este temperat şi echilibrat în comportament, poate fi interpus între

dresor şi câine persoana beneficiarului, după ce, în prealabil, s-a realizat un ataşament corespunzător între acesta şi câine şi numai atunci când a avut loc o iniţiere a beneficiarului cu privire la întreaga problematică a dresajului.

Pentru realizarea unui dresaj de calitate fără eşecuri, bine structurat, relaxant, comod şi uşor pentru câine, vor trebui respectate cu stricteţe câteva indicaţii, astfel:

• înaintea începerii lucrului ori a deplasării propriu-zise, câinelui i se va acorda liber să îşi facă necesităţile şi să se deconecteze;

• când starea de sănătate a câinelui este precară, se vor evita exerciţiile ori deplasările;

•înaintea începerii dresajului, persoana care comandă câinelui (dresor, stăpân conductor, beneficiar), trebuie să realizeze un ataşament corespunzător faţă de câine;

• dresajul câinilor pentru conducere pe trasee fixe se realizează după ce s-au fixat exerciţiile de disciplinizare, respectiv: mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în picioare, lăsarea în poziţie şi chemarea, întoarcerile din mişcare, repausul la comandă, chemarea la conductor, joaca cu câinele şi, bineînţeles, obişnuirea câinelui cu excitanţii din mediul înconjurător;

• este indicat ca numărul traseelor pe care a fost câinele obişnuit să le parcurgă să nu depăşească două-trei;

• lungimea fiecărui traseu să nu depăşească 1000 de metri;

• în dresaj să nu se lucreze alternativ pe două sau mai multe trasee (formarea deprinderii se realizează pentru fiecare traseu în parte);

• vor fi evitate traseele aglomerate, traversările dificile semaforizate sau nu, mediile cu excitanţi puternici de distragere, porţiunile de teren ce pun în pericol sănătatea ori integritatea fizică a câinelui sau a persoanei pe care o deserveşte etc.;

• sunt interzise, pe cât posibil, opririle de orice natură pe traseu în perioada de formare a deprinderii, cât şi după realizarea acesteia;

• este interzisă lovirea câinelui cu lesa ori alte obiecte pe timpul deplasării pe traseu;

• este indicat ca hrănirea câinelui să se realizeze după parcurgerea itinerarului stabilit.

Dacă pe traseul de parcurs există o traversare a străzii sau mai multe şi nu pot fi eliminate prin selectarea traseului, câinele va fi obişnuit să se oprească şi să ia poziţia aşezat lângă trecerea de pietoni, iar traversarea se va efectua numai cu sprijinul altor persoane, după care se continuă deplasarea. La întoarcere, de fiecare dată, câinele va fi obişnuit să se oprească pe trotuarul opus, iar traversarea se va efectua cu ajutorul sau sub supravegherea altor persoane.

Dresajul se poate realiza atât cu câinele prevăzut cu botniţă, cât şi fără botniţă, cu condiţia să nu fie executate exerciţii de agresivitate cu câinele.

8. AŞTEPTAREA STĂPÂNULUI ÎNTR-UN PUNCT FIX

SCOP: Formarea deprinderii câinelui de a se deplasa la comandă singur pe traseu într-o zonă bine determinată şi de a-şi aştepta liniştit stăpânul într-un punct fix, stabilit anterior.

COMANDĂ:

♦ prin voce:

"GARA-AŞTEAPTĂ", "ŞCOALA-AŞTEAPTĂ" etc. sau
"GEORGE-AŞTEAPTĂ", "COSTEL-AŞTEAPTĂ" etc. sau
"TREN-AŞTEAPTĂ", "AUTOBUZ-AŞTEAPTĂ" etc. sau
"GEORGE", "COSTEL" etc. sau
"TRENUL", "ŞCOALA", "AUTOBUZUL" etc.
"ACASĂ" - pentru întoarcerea la reşedinţă.

♦prin semn: indicarea cu mâna a traseului de parcurs. Uneori, este posibilă realizarea unui semn distinctiv pentru fiecare traseu. De exemplu, bătaia din palme asociată în dresaj cu obişnuirea câinelui să meargă să îşi aştepte stăpânul la stadion într-un loc izolat, se transformă în comandă la finalul dresajului, astfel la

bătaia din palme a persoanei care îl trimite pe câine, acesta se va îndrepta spre stadion pe traseul cunoscut şi va aştepta liniştit sosirea stăpânului.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda persoanei care îl trimite, câinele se deplasează pe traseul pe care a fost obişnuit să îl parcurgă, ajunge în punctul stabilit şi îşi aşteaptă stăpânul (beneficiarul) în poziţia aşezat (culcat, în picioare). La sosirea acestuia, se bucură, apoi îl însoţeşte. Pe toată perioada de timp (deplasare pe traseu, aşteptare) cât se află singur în afara domiciliului sau curţii, nu este influenţat de excitanţii din mediu, de comenzile altor persoane, este temperat şi liniştit.

METODE ŞI PROCEDEE: Pentru formarea acestei deprinderi, dresorul se va familiariza cu câinele, va realiza un ataşament corespunzător faţă de acesta, după care va trece la executarea unui dresaj de disciplinizare ajutător, cu scopul creării unei "ţinute" şi mod de prezentare "organizat" pentru câine. Se vor executa pentru aceasta: mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în picioare, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, întoarcerile din mişcare, probe de agresivitate când se impune, toate acestea în paralel cu obişnuirea câinelui cu excitanţii din mediu de pe traseul ce urmează a fi parcurs şi locul unde va trebui să îşi aştepte stăpânul. Reşedinţa câinelui rămâne permanent cea a stăpânului (beneficiarului).

Ataşamentul cel mai puternic îl va avea câinele faţă de stăpânul său (persoana beneficiarului), a cărui apariţie va trebui să îl bucure şi să îl încurajeze. Câinele va trebui să execute fără refuz dresajul de disciplinizare cu această persoană, pentru început, în prezenţa dresorului, apoi, după o instruire completă, şi în lipsa lui.

Când toate acestea vor fi realizate, se poate trece la dresajul propriu-zis. Pentru formarea deprinderii câinelui de a aştepta un copil la finalul orelor de curs (spre exemplu), se procedează după cum urmează. Pornirea la drum se realizează cu puţin timp înaintea finalizării cursurilor şcolare. Dresorul pregăteşte câinele pentru deplasare, acordându-i liber pentru a-şi face necesităţile, după care

îl pune în lesă în poziţia aşezat în stânga sa, dă comanda "ŞCOALA-AŞTEAPTĂ" (sau alte comenzi) în prezenţa persoanei care îl va trimite în mod obişnuit să îşi aştepte stăpânul, după care începe deplasarea pe traseul stabilit. Pe parcurs, repetă comanda "ŞCOALA-AŞTEAPTĂ", corectează poziţia câinelui prin smucituri de lesă şi încurajări prin cuvântul "BRAVO", evită opririle, chiar şi accidentale, ce pot surveni, imprimă câinelui un ritm constant de deplasare şi interzice acestuia orice abatere de la traseu. Ajuns în punctul stabilit, la comanda "ŞEZI" pune câinele în poziţia aşezat (culcat sau în picioare) şi se îndepărtează afară din câmpul vizual al câinelui, de unde îl poate urmări pe acesta. După un timp, odată cu ieşirea copiilor de la ore, vine la câine, îl încurajează, îl mângâie şi îi acordă recompensă de hrană, liber. După o scurtă repriză de joacă cu acesta, pune câinele în lesă, dă comanda "ACASĂ" şi porneşte deplasarea în aceleaşi condiţii ca şi la venire. Ajuns acasă la stăpân (beneficiar), dă comanda "ŞEZI", scoate lesa, mângâie câinele şi îi acordă liber.

În zilele următoare, dresorul repetă exerciţiul, măreşte durata aşteptării şi începe să vină la câine din şcoală odată cu copiii. Antrenamentul se execută în lipsa stăpânului câinelui (beneficiarul serviciului).

Atunci când câinele execută corect deplasarea la comandă, aşteaptă liniştit sosirea stăpânului, se trece la complicarea exerciţiului, astfel deplasarea de la domiciliu spre locul de aşteptare se efectuează cu câinele liber.

După câteva zile, dresorul iese din şcoală la finalul orelor de curs însoţit de copilul ce va beneficia de acest serviciu, pe care, după o prealabilă instruire, îl pune să se joace cu câinele şi să îi acorde recompensă. După acest moment de destindere, câinele este luat în lesă de către copil, i se dă comanda "ACASĂ" şi se începe deplasarea pe traseul stabilit. Dresorul se plasează în partea dreaptă a copilului şi corectează prin comenzi poziţia şi ritmul de deplasare al câinelui.

Când câinele execută corect deplasarea către casă fără să mai

fie nevoie de intervenţia dresorului, acesta începe să iasă din rol, rămânând treptat în urmă şi supraveghind deplasarea de la distanţă.

Odată realizată această etapă, se trece la trimiterea câinelui la comandă singur de la domiciliu spre locul de aşteptare de către persoana care va executa frecvent această activitate. Dresorul asistă la plecare şi supraveghează de la distanţă deplasarea câinelui şi modul de manifestare, astfel încât să poată interveni.

Când totul decurge bine ieşirea din rol a dresorului se face treptat, el intervenind sporadic pentru a crea cadrul de siguranţă şi supunerea câinelui la comenzi.

În acelaşi mod se pot forma deprinderi câinelui să aştepte în alte locuri alte persoane.

Această deprindere se poate forma şi prin metoda imitaţiei, folosindu-se un câine dresat alături de cel care se află în procesul de formare.

9. DEPRINDEREA CÂINELUI SĂ EFECTUEZE ANUMITE SERVICII

SCOP: Formarea deprinderii câinelui ca, la comandă, să efectueze anumite servicii stăpânului (beneficiar).

COMANDĂ:

♦prin voce: "ZIARUL", "BASTONUL", "ALIMENTARA", "PÂINEA";

♦prin semn: indicarea cu mâna a uşii pe unde trebuie să iasă.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda beneficiarului "ZIARUL", câinele se deplasează la chioşcul de ziare din apropiere, prinde în gură ziarul care îi este întins de vânzător şi revine la domiciliu, eliberând publicaţia la comanda stăpânului "LASĂ".

METODE ŞI PROCEDEE: Pentru început, dresorul va trebui să se ataşeze de câine în măsura în care să poată trece la constrângerea acestuia să execute câteva exerciţii de disciplinizare, respectiv: mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în

picioare, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, repausul la comandă, trimiterea câinelui înainte şi, în primul rând, exerciţiul de aducere a unui obiect (aport) la comandă.

Prin antrenament, va fi stimulată şi pasiunea câinelui de a prinde şi de a ţine în gură obiecte şi de a le elibera numai la comandă. Aceasta se va realiza prin agitarea câinelui cu un obiect (butucel de aport) fără a-i fi dat să îl prindă în gură, doar atunci când este foarte excitat. Imediat, dresorul simulează că ar dori să i-l ia, întărind astfel reflexul de "proprietate" al câinelui.

Atunci când dresorul sesizează apariţia plictiselii câinelui, prinde cu mâna stângă butucelul de aport, dă comanda "LASĂ", înainte ca acesta să-l elibereze, mângâie câinele, îl recompensează cu alimente şi se joacă cu el. Atunci când câinele prinde obiecte în gură, le ţine o perioadă mai mare de timp şi le eliberează la comandă, se poate trece la dresajul propriu-zis al câinelui, care poate avea mai multe modalităţi de realizare:

A. <u>Stăpânul este dresorul care îşi pregăteşte câinele</u>. În aceste condiţii, conductorul (stăpânul), după ce a realizat separat toate exerciţiile premergătoare enumerate mai sus, începe deplasarea cu câinele în lesă din locuinţă, dând comanda "ZIARUL" ("PRESA", "PÂINEA" etc.) la plecarea spre locul de unde câinele urmează ca pe viitor să efectueze acest serviciu (chioşc de ziare, alimentara, chioşc de pâine etc.). Drumul ales trebuie să fie cel mai scurt, pe cât posibil cu obstacole puţine (traversare de stradă, scări rulante, pieţe, locuri cu circulaţie intensă etc.). Trebuie, de asemenea, evitate marile complexe comerciale ca locuri de unde câinele va executa serviciul respectiv.

Odată ajuns în faţa chioşcului de ziare (spre exemplu), conductorul dă comanda "ŞEZI", pune câinele în poziţia aşezat cu faţa pe direcţia de întoarcere spre domiciliu, îi scoate lesa, după care îl lasă în poziţie. Între timp, întârzie câteva minute în discuţii cu vânzătorul de ziare, observând permanent manifestările câinelui.

Vânzătorul va trebui, în mod obligatoriu, instruit cu privire la

sarcinile ce îi revin şi limitele sale în raporturile cu câinele. Astfel, acesta nu trebuie să dea comenzi câinelui, nu trebuie să îl recompenseze sub nici o formă (alimente, mângâiere etc.), doar să îi ofere ziarul (punga cu pâine etc.) spre a fi prins în gură. Este foarte important ca, în cazul când sunt doi vânzători, câinele să fie obişnuit cu ambii, iar aceştia vor trebui să se comporte cât mai natural cu câinele, să nu existe diferenţe mari de comportament între aceştia în raporturile cu câinele.

Dacă animalul a rămas în poziţie, indiferent faţă de excitanţii din mediu, conductorul dă comanda "PRINDE", oferindu-i câinelui ziarul pentru a fi prins în gură, pune lesa, dă comanda "PAS" şi porneşte spre domiciliu pe traseul dinainte stabilit fără să mai facă nici o oprire. După ce a intrat în clădire, dă comanda "ŞEZI", prinde ziarul cu mâna stângă, dă comanda "LASĂ", mângâie câinele, îi acordă recompensă de hrană, îi scoate lesa şi se joacă cu acesta.

În perioada de formare a reflexului condiţionat, este indicat să nu se suprapună două astfel de activităţi (obişnuirea să ducă presa şi, în paralel obişnuirea să ducă pâinea).

De asemenea, zilnic, nu se vor efectua mai mult de două exerciţii, în schimb câinele poate fi scos la plimbare în parc, dar cu condiţia ca, la ieşirea din locuinţă, direcţia de deplasare să fie opusă pe cât posibil sau, cel puţin, să nu fie urmat traseul destinat pentru această specializare. Totodată, la plecare, va fi folosită o altă comandă: "LIBER", "PLIMBARE", "PARCUL" etc.

Se vor executa atâtea deplasări până la şi de la chioşcul de ziare în condiţiile prezentate cu câinele în lesă până ce conductorul constată că animalul a început să se obişnuiască cu comenzile la plecări şi la eliberarea ziarului, nu este atras sau influenţat de excitanţii din mediu, este liniştit, ia poziţia aşezat şi are tendinţa de a pleca după ce a primit ziarul.

În aceste condiţii, conductorul poate renunţa la lesă, procedând după cum urmează: la plecarea din locuinţă, pune câinele în poziţia aşezat (întotdeauna, după ce şi-a făcut necesităţile şi i s-a

acordat liber pentru deconectare), îl mângâie, dă comanda "ZIARUL" şi începe deplasarea. Pe traseu, corectează permanent prin comenzi viteza de deplasare, ţinuta şi comportamentul câinelui. Ajuns la chioşc, se întoarce la stânga împrejur, dă comanda "ŞEZI", ridică ziarul, îl oferă câinelui în gură, dă comanda "PRINDE", apoi "PAS" şi începe deplasarea. La intrarea în locuinţă, dă comanda "ŞEZI", apoi prinde ziarul, dă comanda "LASĂ", mângâie câinele, îi scoate lesa, îl recompensează, se joacă cu el şi îi acordă liber.

Etapa următoare constă în repetarea celor mai sus prezentate cu respectarea următoarelor perfecţionări: se elimină treptat comenzile de corectare a câinelui pe traseu, comanda "PRINDE" la oferirea ziarului, comanda "PAS" la plecarea de la chioşc. Apoi, în prezenţa sa, îl pune pe vânzător să-i ofere ziarul la chioşc.

Exerciţiul se complică treptat, astfel, după plecarea de la domiciliu, câinele este lăsat intenţionat să meargă mai înainte la chioşc, creşte distanţa între conductor şi cuplul vânzător-câine când acesta îi oferă ziarul, apoi, când totul decurge normal, conductorul, în apropierea chioşcului, îl lansează pe câine să execute stânga împrejur, să ia poziţia aşezat şi să primească ziarul, încurajându-l după ce a pornit spre el. Când totul merge perfect, conductorul lansează câinele de la domiciliu şi îl urmăreşte de la distanţă dacă acesta încalcă "regulile", intervine prin comenzi şi îl corectează.

Începerea obişnuirii câinelui să efectueze un al doilea serviciu are loc numai atunci când câinele îl execută fără refuz pe primul, când se constată o anume excitabilitate la primirea comenzii "ZIARUL".

B. Dresorul pregăteşte câinele pentru stăpânul său care este o persoană sănătoasă din punct de vedere fizic. Dresajul se poate realiza în următoarele trei moduri:

1. Dresajul se realizează în totalitate de către dresor în prezenţa stăpânului (beneficiar) care şi învaţă astfel modul de lucru şi comenzile, situaţie ce nu este recomandată deoarece ataşamentul

câinelui faţă de stăpân este mult mai puternic şi, în aceste condiţii, reflexul condiţionat se formează greu şi se şterge foarte repede.

2. Dresajul se realizează în totalitate de către stăpân (conductor) în prezenţa, sub coordonarea şi supravegherea dresorului, situaţie unanim acceptată datorită creşterii permanente a ataşamentului cuplului stăpân (conductor)-câine şi realizării relativ repede a exerciţiului, cât şi datorită faptului că stăpânul câinelui înţelege, învaţă şi aplică corect excitanţii şi comenzile în dresaj, dar mai ales după aceea.

3. Dresajul se realizează în totalitate de către dresor, iar stăpânul trebuie să înveţe comenzile, modul de lansare şi recompensare a câinelui după efectuarea serviciului. Stăpânul va fi instruit foarte strict cum să se comporte faţă de câine, cum să îşi corecteze ţinuta, vocabularul, cum să îşi ordoneze mişcările şi gesturile în raporturile cu câinele pentru a scurta perioada de "predare" a serviciului utilitar.

Dresajul se finalizează de către dresor până la cele mai mici amănunte, după care lansarea câinelui se efectuează de către dresor în prezenţa stăpânului; apoi, treptat, "comanda" o preia stăpânul (beneficiar) care lansează câinele în prezenţa dresorului, apoi singur, dar supravegheat dintr-o încăpere apropiată de către dresor care intervine ori de câte ori este cazul. La final, lansarea se va efectua numai de către stăpân. (beneficiar).

Este indicat ca sporadic, din ce în ce mai rar, lansarea câinelui să se facă în prezenţa dresorului sau sub supravegherea acestuia.

C. Dresorul pregăteşte câinele pentru stăpânul acestuia care este o persoană cu uşor handicap fizic se procedează ca la litera B punctul 3.

Este indicat ca programul de dresaj şi serviciul de aducere a unor obiecte din locuri fixe să se execute înaintea programului de acordare a tainului de hrană şi numai după ce câinelui i-a fost acordat liber pentru satisfacerea necesităţilor fiziologice şi deconectare.

Este indicat de asemenea ca dresajul de specializare propriu-

zis să fie efectuat după împlinirea vârstei de un an a câinelui.

10. OBIŞNUIREA CÂINILOR SĂ ÎNSOŢEASCĂ PE TIMPUL DEPLASĂRILOR PE JOS PERSOANE CU UŞOR HANDICAP FIZIC SAU DE VEDERE

SCOP: Formarea deprinderii câinelui să se deplaseze alături de persoane cu uşor handicap de vedere pentru protejarea fizică a acestora şi crearea unei siguranţe sporite în deplasare.

COMANDĂ:

♦ prin voce: "PAS" ("ALĂTURI", "APROAPE" etc.);

♦prin semn: bătăi repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului stâng.

MOD CORECT DE EXECUTARE: La comanda "PAS", câinele porneşte alături de persoana cu handicap, păstrează un ritm de deplasare constant funcţie de viteza de deplasare a persoanei, ocoleşte toate obstacolele întâlnite pe traseu, se opreşte în poziţia aşezat pe trotuar înaintea traversării şi porneşte numai la comanda celui însoţit.

METODE ŞI PROCEDEE: Dresajul propriu-zis se începe numai atunci când între dresor şi câine s-a realizat un ataşament corespunzător care să îi permită acestuia să îl poată constrânge pe câine.

Pentru început, câinele va fi obişnuit să execute foarte bine mersul alături de conductor, poziţiile aşezat, culcat, în picioare fără refuz, chemarea la conductor, acordarea liberului la comandă, lăsarea în poziţie şi chemarea la conductor, întoarcerile din mers şi de pe loc, joaca cu câinele, precum şi alte exerciţii de disciplinizare pe care dresorul le consideră necesare pentru realizarea acestei specializări a câinelui. Când toate exerciţiile precizate anterior sunt foarte bine executate de către câine la prima comandă, fără refuz, dresorul poate începe specializarea câinelui pentru conducerea persoanelor cu uşor handicap fizic sau de vedere.

Formarea deprinderilor câinilor pentru a efectua astfel de servicii se poate realiza în două moduri şi anume:

A. Dresajul va fi realizat în totalitate de către dresor, obişnuirea cu persoana care va beneficia de ajutorul câinelui realizându-se la final, sub supravegherea dresorului. Dresorul prinde lesa cu mâna dreaptă, pune câinele în poziţia aşezat, îi pune botniţa, dă comanda "PAS" şi porneşte pe traseu. Permanent, corectează poziţia câinelui faţă de el însuşi prin smucituri de lesă spre dreapta, concomitent cu bătăi repetate cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului şi comanda "PAS". Câinele va trebui să fie cu pieptul la nivelul piciorului stâng al dresorului.

Ritmul de deplasare se va schimba permanent, astfel încât câinele să se corecteze singur, adaptându-se la viteza de deplasare a conductorului, iar atunci când acesta se opreşte, la comanda "ŞEZI", câinele este fixat în poziţia aşezat.

La apropierea de trecerea de pietoni, dresorul corectează poziţia câinelui faţă de piciorul stâng şi pe trotuar înainte de "zebră", dă comanda "ŞEZI" pe ton ridicat şi fixează câinele în poziţia aşezat. La fiecare traversare, execută fără reproş această oprire, dirijată la început, care, prin repetare, va deveni obligatorie şi permanentă.

Traversarea se va efectua în cadrul grupului de persoane care se deplasează la culoarea verde a semaforului sau cu ajutorul unei persoane de bună credinţă.

Ori de câte ori pe traseu se întâlnesc diferite obstacole, dresorul atenţionează câinele prin smucituri de lesă, bătăi cu palma mâinii stângi pe coapsa piciorului, ocolindu-le, iar după ce au fost depăşite, dresorul încurajează câinele prin cuvântul "BRAVO", îl mângâie şi continuă deplasarea. Dacă sunt întâlniţi alţi câini sau animale, dresorul impune câinelui prin smucituri de lesă să îşi continue deplasarea şi să fie supus comenzilor, încurajându-l şi mângâindu-l după îndepărtarea de aceştia.

Acest mod de lucru se continuă permanent pe trasee ce sunt din ce în ce mai lungi şi mai complicate. Într-un parc sau când se

ajunge la domiciliu, câinele este fixat în poziţia aşezat, i se scoate botniţa, apoi lesa şi este lăsat liber, mângâiat, recompensat cu alimente, apoi urmează o binemeritată repriză de joacă cu acesta.

Efortul la care este supus câinele este progresiv mai mare, fără să fie trecute pragurile de suportabilitate psihică şi fizică ale câinelui.

Antrenamentul să începe de fiecare dată după ce câinelui i s-a acordat liber pentru satisfacerea necesităţilor fiziologice şi pentru deconectare.

Este indicat ca acordarea tainului de hrană să se facă întotdeauna după programul de dresaj propriu-zis.

Se continuă programul de dresaj cu una, două sau cel mult trei deplasări pe zi, până ce câinele păstrează ritmul de mers al dresorului, ocoleşte obstacolele de pe traseu şi se opreşte la traversare.

Când câinele execută fără refuz, relaxat, este vioi la plecarea pe traseu şi nu opune rezistenţă ori nu este atras de alţi excitanţi din mediu, se poate trece la introducerea în echipă a persoanei care va beneficia de serviciile câinelui astfel dresat.

Persoana este în prealabil instruită de către dresor cu privire la comenzile din dresaj, modalităţile de corectare a ţinutei câinelui, semnul ajutător, modul de reacţie a câinelui, condiţiile în care se realizează deplasarea, recompensarea pentru depăşirea obstacolelor, condiţiile ce trebuie respectate înainte, pe timpul şi la finalizarea efectuării însoţirii, precum şi cu privire la alte date ce îi sunt necesare în relaţia nou creată cu câinele utilitar.

După o astfel de instruire ce îi va corecta poziţia persoanei beneficiare în cadrul cuplului om-câine, dresorul interpune persoana între el şi câine, astfel încât câinele să fie în partea stângă, după care comandă câinelui "ŞEZI" şi îl fixează în poziţia respectivă, apoi îi pune botniţa. Conductorul (beneficiarul) prinde lesa cu mâna dreaptă, iar dresorul mai fixează o a doua lesă la zgardă, pe care o ţine el în mâna dreaptă. Conductorul dă comanda "PAS" şi încep deplasarea toţi trei în linie. Ori de câte ori câinele

nu execută corect exerciţiul la comanda conductorului, dresorul intervine cu smucituri de lesă şi comandă. Atunci când şi conductorul s-a obişnuit să comande, să îl corecteze pe câine prin smucituri de lesă, când este cazul şi cuplul merge bine, dresorul renunţă la lesa sa, apoi la comandă şi, treptat, îşi iese din rol, dar mai apare uneori, intervenind, astfel încât prezenţa sa corectivă să fie simţită de câine.

Conductorul va trebui să se comporte faţă de câine, pe cât posibil, ca şi dresorul, astfel încât trecerea să se realizeze relativ uşor. Un fapt foarte important pentru conductor este acela cu privire la modul diferit de comportare în raporturile cu câinele pe timpul însoţirii la deplasare, situaţie în care va fi exigent, va respecta limbajul şi atitudinea impuse prin dresaj şi va aborda un alt mod de comportare faţă de câine în repaus, când îi acordă liber, când se joacă cu acesta.

Foarte important pentru conductor este de asemenea să facă diferenţa între câinele utilitar pe care îl are ca ajutor, sprijin, care a venit în viaţa sa ca o necesitate indispensabilă pentru deplasare şi vocabularul şi modul de comportare diferit pe care îl au persoanele care cresc câini pentru frumuseţe, ca hobby sau ca alinare a singurătăţii.

B. Dresajul va fi realizat de către dresor în prezenţa şi cu contribuţia persoanei cu uşor handicap fizic sau de vedere. Atunci când dresajul va fi realizat de dresor în prezenţa şi cu contribuţia conductorului (beneficiar), se va proceda la pregătirea câinelui la disciplinizare de către dresor separat până ce câinele execută fără refuz la prima comandă toate exerciţiile precizate la începutul prezentării acestei categorii de utilitate.

Dresajul de specializare propriu-zis începe în echipă astfel: câinele în stânga, conductorul (beneficiar) la mijloc, ţinând în mâna dreaptă lesa şi dresorul în dreapta, având şi el o a doua lesă în mână fixată la zgarda câinelui.

Comenzile, la început, vor fi date de către dresor, cu a cărui voce câinele este obişnuit, iar smuciturile de lesă vor fi executate

tot de dresor. Când câinele a început să ocolească obstacolele întâlnite, să aibă un ritm de mers influenţat de viteza de deplasare a conductorului, se opreşte la trecerile de pietoni, este relaxat şi nu este influenţat de prezenţa excitanţilor puternici din mediu şi când conductorul a înţeles modul de lucru, comenzile şi raporturile sale cu câinele, dresorul intervine mai rar, iar comanda este preluată de către conductor care smuceşte de lesă la nevoie, comandă şi corectează câinele. Treptat, este eliminată lesa dresorului, intervenţia sa cu comenzi scade, apoi dispare, după care dresorul se desprinde treptat de echipă, o însoţeşte în lateral, apoi mai de departe, până ce, treptat, îşi iese din rol, dar mai apare uneori, făcându-şi simţită prezenţa prin intervenţii directe asupra câinelui, prin comenzi ori, când se impune, prin smuciturile de lesă.

Lungimea traseului creşte progresiv, dificultatea lui de asemenea, dar este recomandabil ca deplasările pe trasee să fie finalizate în curţi, parcuri, cu reprize de joacă, recompensă de hrană, mângâiere şi crearea posibilităţilor câinelui să îşi satisfacă necesităţile fiziologice.

Este indicat să nu se înceapă dresajul de specializare pentru însoţirea persoanelor cu uşor handicap de vedere decât atunci când câinii au fost obişnuiţi cu aceste persoane, cu care au realizat un ataşament suficient care să le permită să intervină în dresaj, fără urmări în ceea ce priveşte inhibarea câinelui, refuzul de a executa sau chiar ignorarea prezenţei fizice a persoanei.

♦
♦ ♦

Exerciţiile de dresaj pot suferi unele modificări în ceea ce priveşte metodele şi procedeele de elaborare a deprinderilor, în funcţie de factorii care condiţionează rezultatele dresajului, respectiv: dresorul şi calităţile acestuia, câinele, rasa şi aptitudinile

de serviciu, precum şi de obiectivele ce se urmăresc şi condiţiile în care se realizează dresajul.

BIBLIOGRAFIE

* * * * * - Ghidul conductorului câinelui de serviciu,
Editura Ministerului Apărării Naţionale, Ediţia 1976

* * * * * - Manualul privind dresajul, antrenamentul, folosirea şi îngrijirea câinilor de serviciu,
Serviciul editorial presă şi propagandă în rândul populaţiei, Ediţia 1977

* * * * * - Culegere de lecţii pentru pregătirea specifică a conductorilor câini serviciu,
Ediţia 1997

ASAN, I. - Dresajul câinelui de serviciu - Exerciţii,
Ediţia 1993

ASAN, I. - Urmele infracţiunii. Caracterizarea generală a urmelor de miros,
Ediţia 1996

BUD, I. - Totul despre câine, Ediţia 1993
Editura Promedia, Ediţia 1993

KOLB, E. - Despre viaţa şi comportamentul animalelor domestice,
Editura Ceres, Ediţia 1981

NICOLESCU, R. - Pledoarie pentru câine,
Editura Societatea ştiinţă şi tehnică, Ediţia 1994

MĂLĂESCU, I. - Urmele de miros uman,
Ediţia 1996

TĂTĂRUCĂ, S. - Câinii ciobăneşti româneşti, parametrii morfologici şi indici reproductivi,

Ediţia 1993

TOMPA, M.
SAMOILESCU, A - Cum creştem câinele de rasă, Ediţia 1993
Editura Brana, Ediţia 1993

VON ENDE, R. - Dresajul câinelui pe baza învăţăturilor lui I.P.Pavlov,
Ediţia 1954